

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

T.C.

**MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK VE FİNANS ANABİLİM DALI**

**TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KURUMSAL
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERFORMANSININ ENTROPİ
VE GRİ İLİŞKİSEL ANALİZ YÖNTEMLERİYLE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

BETÜL DOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHAMMET BURAK KILIÇ

BURDUR – 2021

T.C.
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK VE FİNANS ANABİLİM DALI

**TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KURUMSAL
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERFORMANSININ ENTROPİ
VE GRİ İLİŞKİSEL ANALİZ YÖNTEMLERİYLE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

BETÜL DOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Burak Kılıç
Üye: Doç. Dr. Yusuf Şahin
Üye: Doç. Dr. Erdal Aydemir

BURDUR – 2021

TEZ ONAY SAYFASI

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ETİK BEYAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'ne göre hazırlamış olduğum “Türk Bankacılık Sektöründe Kurumsal Sürdürülebilirlik Performansının Entropi Ve Gri İlişkisel Analiz Yöntemleriyle Değerlendirilmesi” adlı tezin hazırlanması sürecinde akademik ve etik kuralları ihlal etmediğimi, tezimin özgün olduğunu, başvurduğum kaynakları metin içinde, dipnotlarda ve kaynakçada eksiksiz ve bilimsel kurallara uygun olarak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Adı Soyadı

Betül Doğan

Tarih ve İmza

25.08.2021

TEŞEKKÜR METNİ

Lisansüstü eğitimim boyunca, tez yazımı sürecimde bana büyük cesaret veren ve çalışmanın her adımında sabırla bana rehberlik yapan; değerli Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Burak Kılıç hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bilim kurulu üyeleri, sayın Doç. Dr. Yusuf Şahin (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi) ve sayın Doç. Dr. Erdal Aydemir (Süleyman Demirel Üniversitesi) hocalarıma, çalışmamıza katkı sağlayan Sürdürülebilirlik Uzmanlarına ve benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

Burdur, 2021

(DOĞAN, Betül, “Türk Bankacılık Sektöründe Kurumsal Sürdürülebilirlik Performansının Entropi Ve Gri İlişkisel Analiz Yöntemleriyle Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Burdur, 2021)

ÖZET

Kurumsal sürdürülebilirliğe ilişkin kaygılar; sürdürülebilirliğin devamı için yeni arayışlara sebep olmuştur. Bu arayışların sonucunda ise Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetim Raporlaması (ESG), Küresel Raporlama Girişimi Raporlaması (GRI) ve Entegre Raporlama gibi finansal ve finansal olmayan raporlama girişimleri başlatılmıştır. Entegre raporlamalar; sosyal, çevresel, kurumsal yönetim ve finansal kriterler göz önünde tutularak yapılmaktadır.

Bu çalışmada; Kurumsal Sürdürülebilirlik Kriterleri, Entegre raporlamanın tarihsel gelişimi göz önünde bulundurularak incelenmiştir ve Kurumsal Sürdürülebilirlik kriterleri çok boyutlu olarak açıklanmaktadır. Çalışmada ağırlıklı olarak; 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Entegre raporlamanın nasıl ortaya çıktığı, Entegre raporlamanın kurumsal faydalarına ve Entegre raporlamaya yönelik tartışmalara yer verilmiştir. Kurumsal Sürdürülebilirlik kriterleri ile Entegre rapor yayınlayan bankalar arasındaki sürdürülebilirlik ilişkisine yönelik analizleri yaparken; her bir kritere ilişkin ağırlıklar Entropi yöntemi ile hesaplanarak Çoklu Karar Verme yöntemi olan ve belirsizlik durumlarında kullanılan Gri İlişkisel Analiz Yöntemi ile bankalar arası sürdürülebilirlik sıralamaları yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; Bankaların Entegre raporlarından elde edilen Kurumsal Sürdürülebilirlik kriterlerinden; en fazla sosyal ve çevresel kriterlere yönelik daha sonra finansal ve kurumsal yönetim kriterlerine yönelik açıklamalara yer verdikleri anlaşılmaktadır.

Kurumsal Sürdürülebilirliğin finansal boyutlarının bankalar için önemi; bankaların yeşil yatırımlara ayırdıkları her geçen yıl artan yeşil tahvil yatırım miktarlarından anlaşılmaktadır, buna rağmen bankaların Entegre raporlarında finansal konulara ilişkin açıklamalara, diğer kriterlere oranla daha az yer verdiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Entegre Raporlama, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Sürdürülebilirlik Kriterleri, İçerik Analizi, Entropi Yöntemi, Gri İlişkisel Analiz Yöntemi

(DOĞAN, Betül, “Evaluation Of Corporate Sustainability Performance In The Turkish Banking Sector With Entropy And Grey Relational Analysis Methods”, Master Thesis, Burdur, 2021)

ABSTRACT

Concerns regarding corporate sustainability have led to a new research area for maintaining corporate sustainability. As a result of these investigations, financial and non-financial reporting initiatives were established such as Environmental Social and Governance (ESG) reporting, Global Reporting Initiative (GRI) reporting, and Integrated Reporting (IR). Integrated Reporting has been performed by taking social, environmental, corporate governance and financial criteria into consideration.

In this study, Corporate Social Responsibility (CSR) criteria have been examined considering the historical development of Integrated Reporting. Also, CSR criteria are explained in a multidimensional way. The study predominantly includes 2030 Sustainable Development Goals, how Integrated Reporting is emerged, corporate benefits of Integrated reporting and discussions on Integrated reporting. While analyzing the sustainability relationship between the CSR criteria and the banks, the weights for each criterion were calculated with the Entropy method. Also, the sustainability rankings between the banks were conducted with the Grey Relational Analysis method. This method is known as multiple-criteria decision analysis which is used in uncertainty situations. The results show that Entropy weights for social and environmental criteria according to CSR ranking results obtained from integrated reports of banks more than financial and corporate governance criteria.

The importance of financial aspects of CSR for banks; It is understood from the amount of green bond investments that banks allocate to green investments, which increases every year. However they give less place to explanations on financial issues in their Integrated reports compared to other criteria.

Keywords: *Integrated Reporting, Corporate Social Sustainability, Sustainability Indicators, Content Analysis, Entropy Method, Grey Relational Analysis*

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR METNİ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR TARAMASI	3
2.1.Sürdürülebilirlik Kavramı Tanımları	8
2.2.Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi	9
2.3.Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihçesi	12
2.3.1. 1972 - Stockholm Konferansı.....	12
2.3.2. 1987 - Brundtland Raporu: “Bizim Ortak Geleceğimiz”	12
2.3.3. 1992 – Rio Zirvesi	12
2.3.4. 1997 – Kyoto Protokolü.....	13
2.3.5. 1997 - Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative, GRI).....	13
2.3.6. 2000- BM Küresel İlkeler Sözleşmesi (UNGC)	15
2.3.7. 2005 - BM Sorumlu Yatırım Prensipleri (UN Principles for Responsible Investment, UN PRI) Girişimi.....	16
2.3.8. 2009 - Sürdürülebilir Borsalar Girişimi (Sustainable Stock Exchanges Initiative, SSE).....	17
2.3.9. 2012 – Rio+20 Zirvesi	17
2.3.10. 2013 – Uluslararası Entegre Raporlama (ER) Çerçevesi	18
2.3.11. 2015 – 21. BM İklim Değişikliği Taraflar Konferansı (COP 21).....	18
2.4.Kurumsal Sürdürülebilirlik.....	19
2.5.Kurumsal Sürdürülebilirliğin Tanımları	20
2.6.Kurumsal Sürdürülebilirliğin Beş Temel Faktörü.....	20
2.7.Kurumsal Sürdürülebilirliğin Ölçülmesi.....	21
2.8.Kurumsal Raporlama	22
2.8.1. Çevresel Sürdürülebilirlik	24
2.8.2. Sosyal Sürdürülebilirlik	27
2.8.3. Kurumsal Yönetim Sürdürülebilirliği.....	27
2.8.4. Finansal Sürdürülebilirlik	28
2.8.5. Ekonomik Sürdürülebilirlik	29
3. ENTEGRE RAPORLAMA	30
3.1. Entegre Raporlama	30
3.2. Entegre Raporlamanın Gelişimi	31
3.3. Türkiye’de Entegre Raporlama	33
3.4. Entegre Raporlamanın Faydaları	34
3.5. Entegre Raporlamaya Yapılan Eleştiriler	35

3.6. Entegre Düşünce ve Entegre Raporun Hazırlanması	36
3.7. Entegre Raporun Çerçevesi	39
3.7.1. Çerçevenin Kullanımı	39
3.7.2. Entegre Rapor Tanımı	39
3.7.3. Çerçevenin Amacı	40
3.7.4. Entegre Raporun Amacı ve Kullanıcıları	40
3.7.5. İlkeler Dayalı Bir Yaklaşım	40
3.7.6. Rapor Biçimi ve Diğer Bilgilerle İlişkiler	40
3.7.7. Çerçevenin Uygulanışı	41
3.7.8. Bir Entegre Raporla İlgili Sorumluluk	41
3.8. Temel Kavramlar	41
3.8.1. Giriş	41
3.8.2. Kuruluş ve Diğerleri İçin Değer Yaratma	42
3.8.3. Sermaye Öğeleri	42
3.8.4. Değer Yaratma Süreci	43
3.8.5. Kılavuz İlkeler	44
3.8.6. Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim	44
3.8.7. Bilgiler Arası Bağlantı	45
3.8.8. Paydaşlarla İlişkiler	45
3.8.9. Önemlilik	45
3.8.10. Kısa ve Öz Olma	45
3.8.11. Güvenilirlik ve Eksiksizlik	46
3.8.12. Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	46
3.9. İçerik Öğeleri	46
3.9.1. Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre	46
3.9.2. Kurumsal Yönetim	47
3.9.3. İş Modeli	47
3.9.4. Riskler ve Fırsatlar	47
3.9.5. Strateji ve Kaynak Aktarımı	47
3.9.6. Performans	47
3.9.7. Genel Görünüş	48
3.9.8. Hazırlık ve Sunum Temeli	48
3.9.9. Genel Raporlama İlkesi	48
4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BULGULAR.....	51
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	51
4.2. Araştırmanın Örneklemi	51
4.3. Araştırmanın Yöntemi	52
4.3.1. İçerik Analizi Yöntemi	54
4.3.2. Entropi Yöntemi	54
4.3.3. Gri İlişkisel Analiz Yöntemi	57
4.4. Verilerin Analizi	59
4.5. Araştırmaya Dahil Edilen Kurumlar Hakkında Genel Bilgiler	60
4.6. Araştırmada Kullanılan Ölçüt	61
4.7. Bulgular	63
4.8. Sürdürülebilirlikle İlgili Bulgular	64
4.8.1. Sosyal Sürdürülebilirlik	65
4.8.2. Çevresel Sürdürülebilirlik	68
4.8.3. Kurumsal Yönetim Sürdürülebilirliği	72
4.8.4. Finansal Sürdürülebilirlik	75
4.8.5. Bankaların Sürdürülebilirlik Faktörlerinin Gri İlişkisel Analiz Sonuçlarına Göre Sıralanması	77
5. SONUÇ	78
KAYNAKÇA	80

EKLER	89
EK.1 ENTROPİ ANALİZ SONUÇLARI.....	89
EK.2 GRI İLİŞKİSEL ANALİZ SONUÇLARI	99
ÖZGEÇMİŞ	108

TABLolar DİZİNİ

TABLO 1: ULUSLARARASI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMA ÇERÇEVESİ (GRI, 2016) ..	14
TABLO 2: BM KÜRESEL İLKELER SÖZLEŞMESİ (UNGC, 2000).....	16
TABLO 3: ENTEGRE RAPORUN ÇERÇEVESİ KILAVUZ İLKELER	49
TABLO 4: SOSYAL UYGULAMA KRİTERLERİ TABLOSU	65
TABLO 5: SOSYAL UYGULAMA KRİTERLERİ REFERANS TABLOSU	65
TABLO 6: SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİNİN AĞIRLIKLARI	66
TABLO 7: ULUSLARARASI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNE GÖRE; ENTEGRE RAPORLARDA YAYINLANAN SOSYAL VERİLER	67
TABLO 8: ÇEVRESEL UYGULAMA KRİTERLERİ TABLOSU	69
TABLO 9: ÇEVRESEL UYGULAMA KRİTERLERİ REFERANS TABLOSU	69
TABLO 10: ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİNİN AĞIRLIKLARI	70
TABLO 11: ULUSLARARASI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNE GÖRE; ENTEGRE RAPORLARDA YAYINLANAN ÇEVRESEL VERİLER	71
TABLO 12: KURUMSAL YÖNETİM UYGULAMA KRİTERLERİ TABLOSU	73
TABLO 13: KURUMSAL YÖNETİM UYGULAMA KRİTERLERİ REFERANS TABLOSU.....	73
TABLO 14: KURUMSAL YÖNETİM SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİNİN AĞIRLIKLARI...	74
TABLO 15: ULUSLARARASI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNE GÖRE; ENTEGRE RAPORLARDA YAYINLANAN KURUMSAL YÖNETİM VERİLERİ	74
TABLO 16: FİNANSAL UYGULAMA KRİTERLERİ TABLOSU	75
TABLO 17: FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK UYGULAMA KRİTERLERİ REFERANS TABLOSU	76
TABLO 18: FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİNİN AĞIRLIKLARI	76
TABLO 19: ULUSLARARASI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNE GÖRE; ENTEGRE RAPORLARDA YAYINLANAN FİNANSAL VERİLERİN YÜZDELİK DEĞERLERİ	76
TABLO 20: Gri İlişki Derecelerinin Hesaplanması	77
TABLO 21: ENTROPİ AĞIRLIĞI GRİ İLİŞKİ DERECELERİNİN HESAPLANMASI	77

ŞEKİLLER DİZİNİ

ŞEKİL 1: DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜNÜN (WHO) KALKINMA HARİTASI	10
ŞEKİL 2: SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	11
ŞEKİL 3: ÜÇLÜ PERFORMANS RAPORLAMASI	22
ŞEKİL 4: ÇOKLU KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MODELİ	23
ŞEKİL 5: DÜNYA KÜRESEL RİSKLERİNİN OLASILIKLARINA GÖRE SIRALAMASI	26
ŞEKİL 6: KURUMSAL RAPORLAMANIN EVRİMİ	31
ŞEKİL 7: TÜRKİYE’DE ENTEGRE RAPORLAMA YAPAN SEKTÖRE AİT VERİLER	34
ŞEKİL 8: SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİNİN (SKH) DEĞER YARATMA SÜRECİ İLE UYUMLU HALE GETİRİLMESİ	37
ŞEKİL 9: ENTEGRE RAPOR ÇERÇEVESİNİN BÖLÜMLERİ	39
ŞEKİL 10: SERMAYE ÖĞELERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİNE KATKISI	43
ŞEKİL 11: ENTEGRE RAPOR DEĞER YARATMA SÜRECİ	44
ŞEKİL 12: ARAŞTIRMA YÖNTEMİNİN BELİRLENMESİ AŞAMALARI	53
ŞEKİL 13: 2019 YILI ENTEGRE RAPORLARI VERİLERİNE GÖRE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİNE İLİŞKİN ANAHTAR KELİMELERİN ORANLARI	63
ŞEKİL 14: ENTEGRE RAPOR SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİNİN AĞIRLIKLARI	64
ŞEKİL 15: 2019 YILI ENTEGRE RAPOR VERİLERİNE GÖRE BANKALARDA KADIN ÇALIŞAN SAYILARI	68
ŞEKİL 16: BANKALARIN KARBON SALINIM ORANLARI	72

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ER	: Entegre Raporlama
ERTA	: Entegre Raporlama Türkiye Ağı
ESG	: Environmental, Social and Corporate Governance (Çevresel, Sosyal ve Yönetişim)
FR	: Finansal Raporlama
GRI	: Global Reporting Initiative (Küresel Raporlama Girişimi)
IIRC	: The International Integrated Reporting Committee (Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi)
KSS:	: Kurumsal Sosyal Sorumluluk
SKH:	: Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin
SR:	: Sürdürülebilirlik Raporlaması
TKYD	: Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği
TSKB	: Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası
TÜSİAD	: Turkish Industry and Business Association (Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği)
UNDP	: United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
UNEP	: United Nations Environment Programme (Birleşmiş Milletler Çevre Programı)
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

1. GİRİŞ

Çevre kirliliğinin artışı ve iklim krizi sebebiyle dünyada yaşanan doğal afetler sonucunda “Sürdürülebilir Hayatın” devamlılığı için 2015 yılında düzenlenen, Birleşmiş Milletler (BM) İklim Değişikliği Taraflar Konferansı (COP21) sonucunda, 196 ülke Paris Antlaşmasına imza atmış ve iklim krizini resmen kabul etmişlerdir. Belirlenen hedefler; enerji, inşaat, endüstri, ulaşım, tarım konularında yapılması beklenen değişimlere işaret etmektedir. Sürdürülebilir hayatın sağlanması amacıyla; Birleşmiş Milletler tarafından “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri” ortaya atılmıştır. Bu hedefler doğrultusunda eski sosyo-ekonomik düzene karşılık, sürdürülebilir yeni ekonomik yaklaşımlar geliştirilmiştir. Sürdürülebilir yaklaşımlar işletmelerin finansal, sosyal, çevresel ve yönetim alanlarında yaptıkları tüm iyileştirmeleri kapsamaktadır.

Kurumlar, 1997 yılında Küresel Raporlama Girişimi (GRI)’nin yayınladığı çerçeveye göre sürdürülebilirlik raporlamasına geçmişlerdir. Sürdürülebilirliğin önem kazanmasıyla birlikte; kurumlar ekonomik, sosyal ve çevresel faaliyetlerini GRI Sürdürülebilirlik Raporlaması Çerçevesine göre raporlamaya başlamışlardır. Sürdürülebilirlik Raporlama Çerçevesi kurumlara; performanslarını ölçerlerken sosyal, çevresel, ekonomik ve yönetim konularını da göz önünde bulundurarak bir açıklama yapma imkanı sağlamaktadır. Sürdürülebilirliğin somut bir kavram kazanması Birleşmiş Milletlerin yatırımlar için başlattığı Sürdürülebilir Borsalar Girişimi (Sustainable Stock Exchanges Initiative, SSE) olmuştur. Türkiye’nin borsası Borsa İstanbul; SSE girişimine 2012 yılında katılmıştır. Dünyada bilinen en önemli Sürdürülebilirlik Endeksi Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksidir (DJSI). DJSI kurumların potansiyel performanslarını; ekonomik, çevresel ve sosyal faktörleri baz alarak ölçmektedir. DJSI endeksine Türkiye’de dahil olan Bankalar; Garanti BBVA, İş Bankası, Yapı Kredi Bankası ve Vakıfbank’tır. Sürdürülebilirlik endekslerinin kurumlara faydası, Sürdürülebilirlik Endeksine dahil olarak sürdürülebilirliklerini somut bir halde ölçme fırsatı elde etmeleridir (Entegre Raporlar,2020).

Türkiye’de bankacılık sektöründe yayınlanan raporlarda, işletmelerin raporlamalarını; hem finansal hem de finansal olmayan verilerle bütünleşik bir halde yayınlaması gerektiğini düşünen kurumsal raporlamanın öncüsü olan Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC), 2013 yılında Uluslararası Entegre Raporlama

Çerçevesi'ni yayınlamıştır. Entegre Raporlama Kılavuz İlkeler ve İçerik Öğeleri olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Entegre Raporlama sürdürülebilirlik raporlamasından tamamen farklı bir rapor değildir. Aksine; kurumların hem finansal raporlarının hem de sürdürülebilirlik raporlarının bir arada sunulduğu tek bir rapordur. Türkiye'de Entegre Raporlamanın ilk somut adımı olan Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA); 21 Ekim 2015 Yılında Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) tarafından yayınlanan ilk rehberin, Entegre Raporun tanıtımı için hazırlanan konferansta sunulmasıyla ilk adımını atmış ve Prof. Dr. Güler Aras başkanlığında; TÜSİAD, TKYD, Borsa İstanbul, IIRC Türkiye Büyükelçisi, Argüden Yönetişim Akademisi, Global Compact Network Türkiye, Garanti Bankası, SKD Türkiye ve Çimsa tarafından bir platform haline getirilmiştir. 2021 yılı itibarıyla, Entegre Raporlama Türkiye Ağına kayıtlı toplam altı adet banka vardır. Bunlar; Garanti BBVA, İş Bankası, Ziraat Bankası, Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB), Yapı Kredi ve Vakıfbank'tır.

Bu çalışmada; Türkiye Entegre Raporlama Ağına (ERTA) kayıtlı özel ve kamu tüm bankaların yayınlamış oldukları 2019 yılı raporları içerik analizi ile incelenmiştir. İncelemeler sosyal, çevresel, kurumsal yönetim ve finansal açıdan yapılmıştır. Sosyal, çevresel ve kurumsal yönetim ilkelerine ait anahtar kelimelerin tespiti için; Sermaye Piyasası kurumu tarafından yayınlanan Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi'nde geçen anahtar kelimeler kullanılmıştır. Entegre raporlar sürdürülebilirlik açısından değerlendirilirken; GRI Çerçevesi göz önünde tutularak uluslararası standartlar baz alınmıştır. İçerik Analizi ile elde edilen anahtar kelimelerin kullanım sıklıkları sosyal, çevresel, kurumsal yönetim açısından hesaplanmıştır. Finansal veriler bankaların 2019 yılı Entegre Raporlarında yayınladıkları finansal tablolardan alınmıştır. Sürdürülebilirliğin hesaplanmasında seçilen bu dört sürdürülebilirlik faktörünün Entropi yöntemi ile ağırlıkları hesaplanmıştır. Entegre raporlardan İçerik Analizi ile toplanan bu verilerin kesin bir bilgi içermemesi sebebiyle; belirsizlik durumlarında karar vermede kullanılan; Gri ilişkisel Analiz Yöntemi kullanılmıştır ve Gri İlişkisel Analiz Yöntemi ile yapılan hesaplamada Entropi ağırlıkları kullanılmıştır. Bu çalışma; Türkiye'de ilk kez bankalar arası Kurumsal Sürdürülebilirlik Kriterlerin, "Entropi Ağırlıklı Gri İlişkisel Sıralama" yapılması açısından özgün bir çalışmadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Farklı sektörlere ait çalışmalara bakıldığında, sürdürülebilirlik performansının ölçülmesinde farklı kriterlerin baz alındığı görülmektedir.

Elkington (1997), John Elkington ilk kez “üçlü performans raporlaması” teorisini ortaya atmış ve kurumsal performansın çevresel, sosyal ve ekonomik boyutta incelenmesinin önemine değinmiştir. John Elkington’a göre bir kurumda olması gerekenler; şeffaflık, raporun açık olması, pazarların uyum içerisinde değil rekabet içerisinde olması, değerlerin katı değil esnek olması, yaşam döngü teknolojisinin fonksiyonel olması, performans açıklanma zamanının daha uzun, kurumsal yönetimin kapsayıcı olması ve ortaklıkların yıkım içerisinde değil ortak bir yaşam alanı içerisinde yapılması gerektiği savunulmaktadır.

Dyllick ve Hockerts (2002), Çalışmada kurumsal sürdürülebilirlik konusuna farklı bir çerçeveden bakılmıştır. Kurumsal yöneticiler için geliştirilen 6 kriter; eko-verimlilik, sosyo-verimlilik, eko-etkililik, sosyo-etkililik, yeterlilik ve ekolojik eşitlik olarak belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda; ekolojik eşitlik gibi konular için işle ilgili kriterler geliştirmeye yönelik, kritik bir ihtiyaç olduğu konusunda bir öneri getirmişlerdir.

Kaya (2010), Sürdürülebilir Kalkınma sürecinde Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların rolü ve Türkiye’deki sürdürülebilir bankacılık uygulamaları üzerine yapılan bu çalışmada derinlemesine bir literatür araştırması yapılmıştır. Araştırma; ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik kriterleri baz alınarak yapılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda, gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir finansın gelişmesine engel olan sebepler; yasal düzenlemelerdeki eksiklikler, istikrarlı olmayan sürdürülebilir kalkınma politikaları, finansal sürdürülebilirliğe ilişkin bilginin yetersizliği, toplumun henüz sürdürülebilir kalkınma anlamında bilinçlenmemiş olması olarak belirlenmiştir.

Scalet ve Kelly (2010), Her yıl “ilk 100” en iyi şirket sıralaması yayınlayan CRO Dergisi’nden oluşan örneklem için bir değerlendirme listesi oluşturulmuş ve kurumsal sosyal sorumluluğu değerlendiren bu kuruluşların çevresel ve sosyal ilkelere dayalı olarak performanslarına ait etkiler incelenmiştir. Değerlendirme listesinde yeniliklerin

bırakılması, yeniliklerin eklenmesi ve yeniliklerin bir sonraki yıl tutulması ilkelerinden oluşmaktadır. Yapılan derecelendirmeler yatırımcılar, tüketiciler, çalışanlar, topluluklar, aktivistler ve daha geniş kamuoyu dahil olmak üzere çok çeşitli paydaşlarla da ilgilidir.

Sobhani vd. (2012), Bangladeş'te faaliyet gösteren bankaların yıllık raporlarındaki ve web sitelerinde yaptıkları sürdürülebilirlik açıklamaları doğrultusunda, Dakka ve Chittagong Menkul Kıymetler Borsalarından toplanan verilerle analiz yapılmıştır. Araştırmada; çevresel, sosyal ve ekonomik kriterler göz önünde tutulmuştur. Yapılan araştırmanın sonucunda, bankaların sosyal sürdürülebilirlik konusundaki açıklamalara diğer kriterlere oranla raporlarında daha sık yer verdiği ve islami bankaların, geleneksel bankalara oranla daha fazla bilgi ortaya koyduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Roca ve Searcy (2012), Kanada'da faaliyet gösteren şirketlere ait kurumsal sürdürülebilirlik raporlarında açıklaması yapılan 585 farklı gösterge ile derinlemesine bir vaka araştırması yapılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda, sıklıkla açıklaması yapılan Küresel Raporlama Girişiminin (GRI) belirlediği göstergeler incelenen 94 adet raporun 28'inde yer aldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Maubane vd. (2014), Johannesburg menkul kıymetler borsasında işlem gören şirketlerin sürdürülebilirlik raporlama modelleri çevresel, toplumsal ve yönetim kriterleri açısından içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Johannesburg Menkul Kıymetler Borsası Sosyal Olarak Sorumlu Yatırım (JSE SRI) Endeksi yönergeleri Güney Afrika'da kullanılmaktadır. Madencilik ve malzeme sektörü, çevre ve toplum kategorilerinde diğer sektörlerle göre daha fazla rapor verirken, yönetim kategorisinde tüm sektörler tarafından dolaylı etkiler hakkında daha az rapor kaydedildiği bilgisine ulaşılmıştır.

Battaglia vd. (2014), Araştırmanın amacı, İtalya ve Fransa'da moda endüstrisinde faaliyet gösteren 213 adet küçük ve orta ölçekli işletmeler arasında Kurumsal Sosyal Sorumluluğun (KSS) benimsenmesi ile rekabet edebilirlik performansı arasındaki bağlantıyı analiz etmektir. Kobilere uygulanan ankette; kobilere KSS ile ilgili araç ve uygulamaların bu rekabetle başa çıkmanın bir yolu olup olmayacağını ve hangi tür KSS uygulamalarının rekabetçi değişkenlerle pozitif olarak ilişkili olduğunu sormuşlardır. Araştırmanın sonucunda; rekabet edebilirlik değişkenleri ile benimsenen KSS

uygulamasındaki bir korelasyon ilişkisi bulunmuş olsa da aldatıcı sonuçlar ortaya koyduğu belirtilmiştir.

Alp vd. (2015), Kimya sektöründe (Linda Firması), kurumsal performansın ölçülmesi amacıyla Entropi tabanlı MAUT yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan kriterler; sosyal, çevresel ve ekonomik kriterlerdir. Yapılan araştırmanın sonucunda, ekonomik ve sosyal performansların artan bir eğilimde olduğu, ancak çevresel performansın istikrarsız bir durum sergilediği sonucuna varılmıştır.

Melloni (2015), IIRC Resmi web sitesinde yayınlamış tüm Entegre Raporlar sermaye öğeleri (finansal sermaye, üretilmiş sermaye, doğal sermaye, yapısal sermaye, insan sermayesi, sosyal ve ilişkisel sermaye) perspektifinde, manuel içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Yapılan araştırmada, içerik analizi ve çoklu regresyon analizi yöntemleri kullanılarak, bir entegre raporda sunulan entelektüel sermaye açıklamalarının kalitesinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Weber (2016), Yeşil Kredi politikasının Çin bankalarının finansal sürdürülebilirliklerine olan katkılarını incelemek amacıyla çevresel, sosyal ve ekonomik performans göstergeleri ışığında, Panel regresyon ve Granger nedensellik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda, finansal performans göstergeleri ile sürdürülebilirlik performansı arasında bir korelasyon olduğu ve her ikisinin de yeşil kredi politikalarından etkilendiği bilgisi elde edilmiştir.

Stefanescua vd. (2016), Kamu sektöründe yayınlanmış Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporları için, sermaye öğelerinin (finansal sermaye, üretilmiş sermaye, insan sermayesi, entellektüel sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye ile doğal sermaye) açıklanması GRI Sürdürülebilirlik göstergelerine göre yorumlanmıştır. Oluşturulan bu raporlama çerçevesi entegre raporlama çerçevesine dayalı olarak, bir kamu kuruluşundaki yapılan açıklamaların değerlendirilmesi için orijinal bir araç sunmaktadır.

Ömürbek vd. (2017), Büyük ölçekli bankaların (Halkbank, Ziraat Bankası, Vakıfbank, Akbank, Garanti, İş Bankası, Yapı Kredi) sürdürülebilirlik performansını değerlendirirken Entropi, ARAS, MOOSRA, COPRAS olmak üzere Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada kullanılan kriterler; çevresel,

operasyonel ve finansal kriterlerdir. Çevresel kriterler; kapsam 1 ve kapsam 2 sera gazı emisyonlarıdır. Operasyonel kriterler; Toplam şube sayısı, toplam müşteri sayısı, toplam ATM sayısı, toplam çalışan sayısı, çalışan başına ortalama eğitim süresidir. Finansal kriterler; toplam aktif değişim oranı, nakdi krediler değişim oranı, toplam özkaynak değişim oranı, mevduat değişim oranı, büyüme puanı ortalaması, sermaye yeterliliğidir.

Akçakanat vd. (2017), küçük (1-15 Milyar TL), orta (15-100 Milyar TL) ve büyük ölçekli (100 Milyar TL ve üzeri) bankalar için performans değerlendirmesi Entropi ve WASPAS yöntemleriyle yapılmıştır. Araştırma tek boyutta incelenmiştir ve bu boyut finansal kriterler olarak belirlenmiştir. Finansal kriterler; toplam aktifler, toplam krediler ve alacaklar, toplam mevduat, toplam özkaynaklar, şube sayısı ve personel sayısıdır.

Aras vd. (2018), Türk bankacılık sektöründe kamu ve özel sektör farklılaşması, çok boyutlu kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımı perspektifinde içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmada kullanılan 139 kriter; ekonomik, sosyal, çevresel, kurumsal yönetim ve finansal kriterlerden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda bankaların ekonomik ve finansal verilere diğer verilere oranla daha az yer verildiği bilgisine ulaşılmıştır.

Aras ve Yıldırım (2019), Türk bankacılık sektöründe Entegre Raporlama içerisindeki çoklu sermaye öğelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada; Borsa İstanbul (BIST) Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan mevduat bankaları örneklem olarak seçilmiştir. Bu örneklemde yer alan bankalara ait sermaye öğeleri; finansal sermaye öğesi, üretilmiş sermaye öğesi, fikri sermaye öğesi, insan sermaye öğesi, sosyal ve ilişkisel sermaye öğesi, doğal sermaye öğesi olarak belirlenmiştir. Bu çalışmanın kısıtlarını; finansal olmayan sayısal verilerin toplanmasının güç olması, her bir bankanın standart bir bilgi paylaşımı sisteminin olmayışı ve bununla birlikte verilerin kendi aralarında farklılaşması konuları oluşturmaktadır.

Fatih Ecer (2019), Özel sermayeli bankaların (Akbank, Şekerbank, TEB, İş Bankası, Yapı Kredi) sürdürülebilirlik performanslarını değerlendirirken, Entropi-ARAS bütünsel yöntemini kullanmışlardır. Sürdürülebilirliğin ölçülmesinde kullanılan yöntemler; çevresel, sosyal ve ekonomik yöntemler olarak belirlenmiştir. Çevresel

kriterler; doğrudan sera gazı, dolaylı sera gazı, elektrik tüketimi, su tüketimi, kağıt tüketimi, yakıt tüketimi olarak belirlenmiştir. Sosyal kriterler; toplam şube, toplam çalışan, toplam müşteri, toplam ATM, eğitim süresi, çalışan devir hızı olarak belirlenmiştir. Ekonomik kriterler; sermaye yeterliliği, özkaynak/toplam aktif, özkaynak karlılığı, aktif karlılığı, vergi öncesi kar/toplam aktifler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda; yüksek performansı hedefleyen bankalar için öneriler yapılmıştır. Bu öneriler; bankaların personel devir hızını düşürmesi ve ardından sera gazı tüketimini azaltması noktalarındadır. Sosyal boyut, kurumsal performansın belirlenmesinde en önemli boyut olarak saptanmıştır. Bankalar arası yapılan sıralamalar ise şöyledir; Türkiye İş Bankası, Akbank, TEB, Yapı Kredi ve Şekerbank.

Yang ve Stohl (2020), Çalışmanın amacı, en popüler Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) performansı ölçümleri ile kurumsal itibar ölçümleri arasındaki uyum derecesini araştırmaktır. Çalışmada, çoklu faktör analizi ile iki farklı faktör tanımlanmıştır, faktörler sosyal, çevresel ve kurumsal yönetim faktörlerinden oluşmaktadır. Gelecekte yapılması beklenen çalışmalar; farklı iş bölümlerinin KSS beklentileri, teşvikleri ve sonuçlarındaki değişiklikleri nasıl etkilediğini ve stratejilerin buna göre nasıl değişmesi gerektiğini anlamak için analizleri sektöre göre belirlemelidirler.

Brotons ve Sansalvador (2020), İspanya’da faaliyet gösteren ve IQNet SR10 sertifikasyonuna sahip şirketler ile finansal performansları arasındaki ilişkinin açıklanması amacıyla, Fuzzy methodu ile değişkenler oluşturularak istatistiksel analizler yardımıyla ikili ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda, IQNet SR10 sertifikasyonunun şirketlerin değerini arttırdığını ancak ne şirketlerin büyüklüğü ne de ait oldukları ekonomik sektör bu ilişkiyi önemli ölçüde etkilemediği bilgisi ortaya atılmıştır.

Jaen vd. (2021), İspanya’da faaliyet gösteren küçük ve orta işletmelerde (kobi) kurumsal sosyal sorumluluğun inovasyona etkisinin, insan kaynakları uygulamaları ve borç koşulları uygulamaları tarafından yönlendirildiğini göstermek amacıyla, SmartPLS 3.0 programı kullanılarak kriterler en küçük kareler yöntemiyle tahmin edilmiştir. Araştırmada kullanılan kriterler, Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS), İK uygulamaları, borç uygulamaları ve İnovasyon (yenilik) olarak belirlenmiştir.

Sung d.vd. (2021), Yeşil güvenin (green trust) Tayvan’da faaliyet gösteren seyahat acentelerinin sürdürülebilir kalkınma için, düşük karbonlu turları teşvik etme niyetleri üzerindeki etkisinin araştırılması amacıyla, 427 anket sonucu PLS-SEM yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeği, davranışa yönelik tutumlar, öznel normlar ve davranışsal kontrol oluşturmaktadır.

Radwan vd. (2021), Gelişmekte olan ülkelerde, sosyal sorumluluğun islami bankaların (Faisal Islamic Bank of Egypt (FIBE)) rolünü ortaya koymak amacıyla bir vaka araştırması yapılmıştır. Araştırmada kullanılan kriterler, zekat fonu miktarı ve sosyal sorumluluğa harcanan miktarlardır. Çalışma, FIBE'nin muhtaç vatandaşlar için Kard-Hasan ve Zekat Fonu'nun yanı sıra çeşitli sosyal girişimlere ve faaliyetlere katılarak Sosyal Sorumluluk (SR) için büyük fonlar tahsis ettiği sonucuna varmıştır. Mevcut çalışma, İslami bankaların sosyal raporlamalarına değil, sosyal rollerini keşfetmeye odaklanmaktadır.

Belas vd. (2021), 4 Orta Avrupa ülkesinde faaliyet gösteren 1585 Kobi’ye yapılan anket çalışması ile Kurumsal Sürdürülebilirlik göstergelerinin Kobi’ler üzerindeki etkisi Lineer Regresyon Analizi ile incelenmiştir. Anket temelde dört bölümden oluşmaktadır, birinci bölümünde; şirketlere ait temel özellikler saptanmıştır. İkinci bölümünde, kurumsal yönetim, kurumsal sosyal sorumluluk, sosyal medya, pazarlama ve uluslararasılaşma konularını incelemektedir. Anketin üçüncü bölümünde; ticari risklerle ilgili iddiaları içermektedir. Anketin dördüncü bölümünde ise; katılımcıların şirketin iflasına ilişkin iddialara yönelik tutumlarını incelemiştir. Araştırma sonuçları, girişimcilerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk kavramını bilmelerinin ve bu kavramı işletme yönetimlerinde uygulamalarının KOBİ'lerin sürdürülebilirlik algısını olumlu yönde etkilediğini doğrulamıştır.

2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı Tanımları

California Üniversitesine bağlı UCLA Sürdürülebilirlik Komitesi, sürdürülebilirliği gelecek nesiller için sağlıklı, dirençli toplumların devamlılığını sağlamak için; “çevre sağlığı, sosyal eşitlik ve ekonomik canlılığın entegrasyonunu sağlamak” olarak tanımlar.

Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu sürdürülebilir kalkınmayı; gelecek nesillerin bugünden ödün vermeden gelecekte kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme kapasitesi olarak tanımlar.

Bu bölümde; sürdürülebilir kalkınma gündeminden ve sürdürülebilirlik raporlamasından Entegre raporlama sürecine kadarki geçen sürede, imzalanan anlaşmalardan ve düzenlenen protokollerden, Entegre raporlamaya geçiş sürecinin resmi aşamaları göz önünde tutulmaktadır. Bunlara ek olarak, finansal olmayan raporlama olan; kurumsal sosyal sorumluluk kavramından ve kurumsal sosyal sorumluluğun ilkelerinin teorik arka planından bahsedilmektedir.

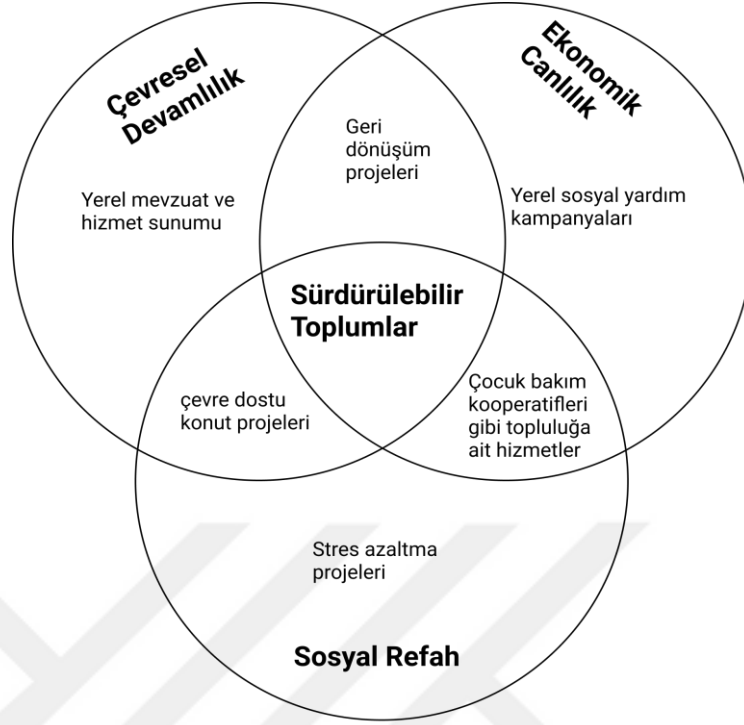
2.2. Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi

Sürdürülebilir kalkınma; Birleşmiş Milletlerin 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile gündeme gelmiştir. Çevre kirliliği ile başlayan küresel ısınmanın etkileri küresel bir krize sebep olmuş ve Birleşmiş Milletlerin daha iyi bir yaşam için yayınladıkları 17 hedef doğrultusunda kurumlar harekete geçmişlerdir (UNDP, 2016).

Birleşmiş Milletlerin öncü ajansı olan UNDP¹ politikası kapsamında yayınlanan, “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” Ocak 2016 yılında hayatımıza girmiştir. (Şekil 2) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının genel hedefleri; her türlü eşitsizliği kaldırarak, sosyal sorumluluk bilincine sahip kurumlar ve bireylere ulaşmaktır. Bu hedeflerin en önemli oyuncularını ise; şüphesiz ticari işletmelerdir (UNDP, 2016).

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) yayınladığı raporda; Sürdürülebilir Toplumların oluşması için; çevresel devamlılık, ekonomik canlılık ve sosyal refah konularına dikkat çekilmiştir. (Şekil 1) Aynı raporda sürdürülebilir kalkınmaya geçişin üç aşaması olduğundan bahsedilmiştir. Bu aşamalar: (1) Ultra zayıf sürdürülebilirlik, (2) Zayıf sürdürülebilirlik ve (3) Güçlü sürdürülebilirlik aşamalarıdır. Güçlü sürdürülebilirlik; toplumların sisteme katılımı ve çevreye duyarlı yatırımlar ile sağlanabilmektedir (WHO, 1997).

¹ United Nation Development Programme: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

Şekil 1: Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) Kalkınma Haritası

Kaynak: Dünya Sağlık Örgütü (WHO),1997.

Şekil 2’de 2030 Sürdürülebilirlik Kalkınma Hedefleri verilmiştir.

Şekil 2: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Kaynak: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (UNDP,2016)

Şekil 2’de; “Yoksulluğa son, açlığa son, sağlık ve kaliteli yaşam, nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, temiz su ve sanitasyon, erişilebilir ve temiz enerji, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, sanayi yenilikçilik ve altyapı, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, sorumlu üretim ve tüketim, iklim eylemi, sudaki yaşam, karasal yaşam, barış adalet ve güçlü kurumlar, amaçlar için ortaklıklar” olmak üzere Birleşmiş Milletlerin gelecek nesiller için sürdürülebilir bir yaşam inşa etmek ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için yayınladıkları 17 Kalkınma amacından bahsedilmiştir.

Yine Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda; yeşil finans kavramı gündeme gelmiştir. Yeşil finans, ticari işletmelerde son yıllarda önemli bir yer edinmiştir. Yeşil finans; Küresel Çevre Fonu, BM REDD Programı, Uyum Fonu ve Yeşil İklim Fonu gibi çok fazla sayıda program ve girişimle desteklenmektedir. Yeşil Finans alanında; 2014 ve 2015 yıllarında Avrupa Yatırım Bankası 11,6 milyar ABD doları, Dünya Bankası 8,5 milyar ABD doları ve Alman Kalkınma Bankası 4 milyar ABD doları yeşil tahvil ihraç etmiştir. Bu tahviller çoğunlukla; düşük karbon salınımlı binalar, ulaşım ile ilgili projeler ve yenilenebilir enerji girişimleri için kullanılmıştır (UNDP, 2016). 2020 yılında Türkiye’de faaliyet gösteren bankalar da Yeşil tahvil yatırımları gerçekleştirmiştir. Garanti BBVA 100,5 Milyon TL, Yapı Kredi 1 Trilyon

ABD Doları, TSKB 350 Milyon ABD Doları Yeşil Tahvil ihracı gerçekleştirmiştir (Entegre Raporlar, 2020).

2.3. Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihçesi

Bu bölümde Sürdürülebilirliğin nasıl ortaya çıktığından ve zaman içerisinde nasıl geliştiğinden bahsedilmiştir.

2.3.1. 1972 - Stockholm Konferansı

Sürdürülebilir Kalkınma kavramı ilk kez; Birleşmiş Milletlerin Çevre Kalkınma Konferansı'nın İsveçre'nin başkenti olan Stockholm'de düzenlenen Stockholm Konferansı'nda gündeme gelmiştir. Bu konferansta, gelişmiş ülkeler çevresel sorunlardan duydukları ekonomik problemleri konuşmak amacıyla bir araya gelmiştir. Konferansta BM İnsan Çevresi bildirisi kabul edilmiştir. Toplantı sonunda Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) kurulmuştur. Merkezi Kenya'nın başkenti Nairobi'dir.

2.3.2. 1987 - Brundtland Raporu: “Bizim Ortak Geleceğimiz”

1972'de düzenlenen Stockholm Konferansı sonrasında 1983 yılında Birleşmiş Milletler; 'Gro Harlem Brundtland' başkanlığında kurduğu komisyondan bir rapor hazırlamasını ister; bu rapor “Bizim Ortak Geleceğimiz” raporudur. 1987 yılında hazırlanan bu rapor; Birleşmiş Milletler'e sunulmuştur. Rapor genel çerçevede; çevresel sorunları, ekonomik kalkınmada çevresel sorunların geri planda kaldığını, tarımsal yayılmanın ve endüstriyel yayılmaların devam ettiğini, ormanların büyük oranda tahrip edildiğini, yoksulluğun azaltılması gerektiğini, gelir dağılımının adil olması ve çevre dostu teknolojilerin yaygınlaştırılması ile ilgili konulardan bahsetmektedir.

2.3.3. 1992 – Rio Zirvesi

Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma anlamında düzenlediği, İkinci Çevre ve Kalkınma Konferansı olan bu konferans; Brezilya'nın Rio kentinde düzenlenen, Rio Konferansı olarak bilinmektedir. Zirveye; 172 Devletin katılımı

sebebiyle Rio Zirvesi; çevresel ve iklimle ilgili konuların konuşulduğu en önemli etkinlik olmuştur.

1992 yılına gelinmesi ve aradan yirmi yıl geçmiş olmasına rağmen çevresel ve iklimle ilgili endişeler devam etmiştir. Konferansta önemli iki tespitte bulunulmuştur: Bunlardan birincisi; “kalkınmanın ihmal edilmesiyle çevrenin korunamayacağıdır.” İkinci tespit ise; “Ormanların tarımsal ve endüstriyel yayılmacılığın sonunda yok olması ayrıca bu sorunun temelinin kalkınma sorununun olduğudur.” Bu önemli tespitlerden sonra; sürdürülebilirlik gündemi bugün Rio’dan önce ve Rio’dan sonra olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Rio Zirvesinde, ilk kez “Sürdürülebilir Kalkınma Üçgeni” konferansta sunulmuştur. Bu üçgen; merkezinde yer alan, yoksulluk, eşitlik, sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği gibi sorunlarla başa çıkabilmek için, çok boyutlu düşünülerek bir çözümün mümkün olduğunu ifade etmektedir. Üçgenin kenarlarında sosyal, çevresel ve iktisadi faktörler yer almaktadır.

2.3.4. 1997 – Kyoto Protokolü

Birleşmiş Milletler’in “Çerçeve Sözleşmesi” niteliğinde olan protokol; Japonya’nın Kyoto kentinde imzalandığı için bu adı almıştır. Ülkeler karbondioksit salınımını azaltmak amacıyla protokole imza atmışlardır. Türkiye ilgili protokolü 2009 yılında imzalamıştır. Protokol, Rusya’nın da katılmasıyla birlikte yürürlüğe girmiştir. Protokolün, küresel ısınmanın resmen kabul edildiği ilk çerçeve sözleşme niteliğinde olduğu bilinmektedir.

2.3.5. 1997 - Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative, GRI)

1997 yılında şirketlerin sürdürülebilirliği, yönetimlerine entegre edebilmeleri amacıyla Amerika Birleşik Devletleri’ndeki; Çevresel Sorumlu Ekonomiler Koalisyonu (CERES) tarafından Birleşmiş Milletler Çevre Programının (UNEP) da desteği ile

birlikte Global Reporting Initiative (GRI²) rehberini yayınlamışlardır. Borsa İstanbul ise; 2005 yılında bu girişime katılmıştır.

GRI standartlarının genel yapısını, Genel ve Özel Standart Bildirimler oluşturmaktadır. Sürdürülebilirlik göstergeleri ise; ekonomik, sosyal ve çevresel göstergelerden oluşmaktadır. (GRI, 2016).

Sürdürülebilirlik raporlaması; kurumların ekonomik, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim performanslarını yansıtır ve uzun vadeli karlılığı sosyal sorumluluk ve çevreye özenle birleştiren bir süreci ifade eder (GRI, 2016).

Tablo1’de Küresel Raporlama Girişiminin 2016 yılında yayınlamış olduğu Sürdürülebilirlik Raporlama Çerçevesi verilmiştir.

Tablo 1:Uluslararası Sürdürülebilirlik Raporlama Çerçevesi (GRI, 2016)

Genel Standartlar
Strateji ve Analiz
Kurumsal Profil
Tanımlanan Öncelikli Unsurlar ve Çerçeveler
Paydaş Katılımı
Rapor Profili
Yönetişim
Etik ve Dürüstlük

² GRI (Global Reporting Initiative) ; BM Çevre Programı (UNEP) tarafından 1997’de kurulmuştur. (www.globalreporting.org)

Uluslararası Sürdürülebilirlik Raporlama Çerçevesi (GRI, 2016)- Tablo 1 devamı

Özel Standart Bildirimler
Yönetim Yaklaşımı Hakkında Bildirimler
Göstergeler: Ekonomik, çevresel ve sosyal
-Alt Kategori: İşgücü Uygulamaları ve İnsana Yakışır İş
-Alt Kategori: İnsan Hakları
-Alt Kategori: Toplum
-Alt Kategori: Ürün Sorumluluğu

2.3.6. 2000- BM Küresel İlkeler Sözleşmesi (UNGC)

Birleşmiş Milletler tarafından (BM), 2000 yılı Haziran ayında yayınlanan Küresel İlkeler Sözleşmesinin 10 ilkesi vardır ve bu ilkeler GRI raporlama ilkelerinin çerçevesiyle bağdaşır niteliktedir (Tablo 2). Küresel ilkeler kurumlarda; paydaş ilişkilerini ve sürdürülebilirliği harekete geçirmek için bir vizyon taşır (UNGC).

Tablo 2’de Birleşmiş Milletlerin 2000 yılında yayınlamış oldukları Küresel İlkeler Sözleşmesine ait 10 ilke verilmiştir.

Tablo 2:BM Küresel İlkeler Sözleşmesi (UNGC, 2000)

İlke 1. “Şirketler uluslararası olarak ilan edilmiş insan haklarını desteklemeli ve korunmasına saygı göstermelidir”
İlke 2. “Şirketler insan hakları ihlallerine suç ortaklığı yapmadıklarından emin olmalıdırlar”
İlke 3. “Şirketler örgütlenme hakkını desteklemeli ve toplu sözleşme hakkını etkili bir biçimde tanımalıdır”
İlke 4. “Şirketler her tür zorla ve cebren çalıştırmanın ortadan kaldırılmasını desteklemelidir”
İlke 5. “Şirketler çocuk işçiliğinin etkili bir biçimde ortadan kaldırılmasını desteklemelidir”
İlke 6. “Şirketler istihdam ve meslekle ilgili ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını desteklemelidir”
İlke 7. “Şirketler çevresel sorunlara tedbirli bir yaklaşımı desteklemelidir”
İlke 8. “Şirketler daha büyük bir çevresel sorumluluğun desteklenmesi için inisiyatifler almalıdır”
İlke 9. “Şirketler çevre dostu teknolojilerin gelişimini teşvik etmelidir”
İlke 10. “Şirketler haraç ve rüşvet de dahil olmak üzere her türlü yolsuzlukla mücadele etmelidir”

2.3.7. 2005 - BM Sorumlu Yatırım Prensipleri (UN Principles for Responsible Investment, UN PRI) Girişimi

2005 yılında Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin davetiyle bir araya gelen 12 ülke ve 20 gelişmiş firmanın katıldığı bir girişimdir. Bu girişimde; kalkınmaya etki eden

çevresel, sosyal ve kurumsal yönetimle ilgili perspektiflere yer verilmiştir. Şirketlerin yatırım portföylerinin performanslarına etki eden, karar verme süreçlerine dikkate aldıkları bir platform haline gelmiştir. Borsa İstanbul, 2010 yılından beri bu girişimde yer almaktadır.

2.3.8. 2009 - Sürdürülebilir Borsalar Girişimi (Sustainable Stock Exchanges Initiative, SSE)

Sürdürülebilir Borsalar Girişimi (Sustainable Stock Exchanges Initiative, SSE); Birleşmiş Milletlerin, sürdürülebilir yatırımlar konusunda başlattığı bir girişimdir. Genel çerçevede; ticari kurumların kurumsal şeffaflığının artırılmasını hedefe almaktadır. 2012 yılında girişime katılan Borsa İstanbul'un da aralarında bulunduğu çok sayıda gelişmiş borsalardan oluşmaktadır. Sürdürülebilir Borsalar Girişimi, her iki yılda bir düzenlenmektedir.

Sürdürülebilir Borsalar Girişimi dahilinde oluşturulan; Global Compact Network Türkiye Platformu tarafından oluşturulmuş “Sürdürülebilir Finansman Bildirgesi’ne”; Türkiye’den Akbank, Garanti BBVA, ING, Kalkınma Yatırım Bankası, Şekerbank, Türkiye İş Bankası, Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB) ve Yapı Kredi Bankası imza atmıştır. Global Compact Network; sürdürülebilir kalkınma için, sorumluluk alan tüm kurumları bir arada toplayan bir ağıdır. Global Compact Network sürdürülebilirlik gündemini belirlemek için, 10 ilke yayınlamıştır. Bu ilkeler Birleşmiş Milletler’in yayınladığı ilkelere dayanır. Bu temel ilkeler; insan hakları, çalışma standartları, çevre ve yolsuzlukla mücadele kavramlarından oluşan ilkelerdir. Entegre Raporlarda bu başlıkları temel alan açıklamalar yapılmıştır.

2.3.9. 2012 – Rio+20 Zirvesi

Rio+20; Birleşmiş Milletler’in öncülüğünde düzenlenen Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı, Haziran ayı 1992 yılında Brezilya’nın Rio de Janeiro şehrinde düzenlenmiştir. Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nın 20. yılında yine Rio’da gerçekleşmesi sebebiyle Rio+20 denilmiştir. Rio+20 Zirvesinin sonunda “The Future We Want (İstediğimiz Gelecek)” başlıklı rapor hazırlanmıştır.

Bu raporda; Bin Yıllık Kalkınma Hedeflerinin tanımlandığı 2015 yılı sonrasında oluşturulması planlanan Sürdürülebilirlik Kalkınma Hedefleri için politik bir panelin oluşturulması konularına yer verilmiştir.

2.3.10. 2013 – Uluslararası Entegre Raporlama (ER) Çerçevesi

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council, IIRC)³, 2013 yılının Aralık ayında ‘Uluslararası Entegre Raporlama (ER) Çerçevesini yayınlamıştır (Tablo 3). Entegre Raporlama; finansal sürdürülebilirliğin ölçülmesi için, finansal olmayan etkenlerin de önemli bir faktör olarak ön plana çıkmasını amaçlamaktadır.

Finansal olmayan raporlara örnek olarak; Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) raporu, Kurumsal Yönetim Uyum Beyanı ile sürdürülebilirlik raporları gösterilebilir. Ticari işletmeler, yayınladıkları Entegre raporlar ile finansal bilgilerini daha kapsamlı ve detaylı olarak açıklamaktadırlar.

2.3.11. 2015 – 21. BM İklim Değişikliği Taraflar Konferansı (COP 21)

Fransa’nın Paris şehrinde düzenlenen, 21. BM İklim Değişikliği Taraflar Konferansı 30 Kasım – 15 Aralık tarihleri aralığında gerçekleşmiştir. Konferansa katılan aralarında Türkiye’nin de bulunduğu, 192 ülke Paris Anlaşması’na imza atmış ve iklim krizini resmen kabul etmişlerdir. COP 21 sonucunda 192 ülke enerji, inşaat, endüstri, ulaşım, tarım konularında görüşmüş ve bu alanlarda yapılması beklenen işaretleri görüşmüşlerdir. Paris Anlaşması uluslararası iklim değişikliğine yönelik ilk resmi sözleşme olması sebebiyle büyük öneme sahiptir (Paris Anlaşması, 2015).

Paris Anlaşması’nın uzun dönemde gerçekleşmesini beklediği hedefi küresel ortalama sıcaklık artışının sanayileşme öncesi döneme kıyasla 2⁰ C derecenin olabildiğince altına düşürebilmektir (Paris Anlaşması, 2015).

³ Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi: The International Integrated Reporting Committee (IIRC)

2.4. Kurumsal Sürdürülebilirlik

Kurumsal Sürdürülebilirlik, bir diğer ifadeyle Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) kavramı, 60 yıldan uzun bir süredir uygulanmaktadır. Kurumsal Sürdürülebilirliğin bugüne kadar kabul edilmiş genel bir tanımı mevcut değildir. Ancak genel anlamda belli bir çerçeve etrafında toplanmıştır bunlar; kurumsal sorumluluk, kurumsal hesap verebilirlik, iş etiği, kurumsal vatandaşlık, sorumlu girişimcilik, sürdürülebilir kalkınma ve çevredir. (Lu vd., 2019).

Kurumsal sürdürülebilirlik dahilinde kurumlar, sürdürülebilirlik raporlamalarında; çalışanların sosyal haklarını, çalışanlarına verdikleri mesleki eğitimlerini, diğer toplumsal ve çevresel sonuç doğuran kurum faaliyetlerine yönelik açıklamalara yer vermektedirler. Türkiye’de faaliyet gösteren bankalara ait raporlarda ayrıntılı olarak çalışanlara yönelik yapılan eğitimlerden, eğitim saatlerinden, sosyal sorumluluk projelerinden, çevreye yönelik yapılan tasarruflardan ve yıllık sera gazı salınımlarından ayrıntılı bir şekilde bahsetmektedirler (Entegre Raporlar, 2020).

Kurum yöneticilerinin; son zamanlarda Kurumsal Sürdürülebilirliğe olan ilgileri artmıştır. Çok uluslu, çok bölümlü şirketlerdeki yöneticiler, Kurumsal Sürdürülebilirlik konusunda katılımlarını artırmaları için çalışanlardan, tedarikçilerden, topluluk gruplarından, Sivil Toplum Kurumlarından ve hükümet tarafından sürekli baskı altında olduğunun da farkındalardır. Kurumlar tarafından yapılan; Kurumsal Sürdürülebilirlik analizi henüz başlangıç aşamasındadır ve bu nedenle teorik çerçeveler, ölçümler ve ampirik yöntemler henüz çözülmemiştir. Ayrıca, bu konu tek bir disiplin bakış açısıyla incelenemez. Dolayısıyla, Kurumsal Sürdürülebilirliğin, “Yönetim Çalışmaları Dergisinde (Journal of Management Studies)” yer aldığı gibi teori geliştirme ve ampirik analiz için verimli bir zemin olduğu görülmektedir (Mc Williams,2006). Ayrıca kurumların web sitelerinde Kurumsal Sürdürülebilirlikten bahsetme durumlarının incelendiği bir çalışmanın sonucunda; 48 tane İngiltere ve 41 tane ABD’de faaliyet gösteren kurum web sitelerinde Kurumsal Sürdürülebilirliği tartışırken, sadece 24 Fransız ve 17 Hollandalı kurum web sitesinde Kurumsal Sürdürülebilirlik kavramına yer vermiştir (Maignan, 2002).

2.5. Kurumsal Sürdürülebilirliğin Tanımları

Johnson (1971) sosyal kurumsal sürdürülebilirliği; şirketlerin kar sağlamak amacıyla yönetim sistemlerinde yürüttükleri programlar olarak belirtmiştir. (Johnson, 1971).

Avrupa komisyonu Kurumsal Sosyal Sorumluluğu; bir şirketin çevre ve toplum üzerindeki etki ve sorumluluğu olarak tanımlamıştır (European Commission Report, 2014).

Kurumsal sosyal sorumluluk; kurumların performanslarını yüksek tutmak için; pazar payı, satış oranları, markalaşma, gelişmiş kurumsal profil, çalışanların motivasyonu, azalan işletme maliyetleri, yatırımcı ve finansal analistlere artan ilgi kriterlerinde yapılması beklenen çalışmaları ifade eder (Perrini, 2006).

Kurumsal Sürdürülebilirlik çok geniş bir kavram olduğu için literatürde farklı tanımlarına rastlanmaktadır ancak terimler iki farklı kategoride gruplandırılabilir. Bunlar; çok boyutlu tanımlar ve toplumsal pazarlama kavramına dayalı tanımlardır. Çok boyutlu tanımlar kurumların temel sorumluluklarına işaret eder. Kotler (1991) toplumsal pazarlama kavramını; “hem müşterinin hem de toplumun refahını koruyan ve geliştiren bir şekilde iş yapmak” olarak tanımlamaktadır. Kurumsal Sürdürülebilirliğin boyutları, tanımları genel olarak; yasalara ve etik normlara uymak, çalışanlara adil davranmak, çevreyi korumak ve hayır kurumlarına katkıda bulunmak gibi önemli sorumluluk alanlarını belirtir (Mohr, 2001).

Kurumsal Sürdürülebilirliğin en geniş tanımını Webster (1975); “toplumsal olarak bilinçli tüketici” olarak yapmaktadır. Bu tanıma göre; sosyal olarak sorumlu bir tüketici, topluma zarar veren şirketlerden ürün satın almaktan kaçınır ve aktif olarak topluma yardımcı olan şirketlerden ürünler almaktadır (Mohr, 2001).

Wood (1991); Kurumsal Sürdürülebilirlik sürecinin üç şekilde gerçekleştiğini söylemektedir. Bunlar; paydaş yönetimi, çevre yönetimi ve sorun yönetimidir.

2.6. Kurumsal Sürdürülebilirliğin Beş Temel Faktörü

Adam Lindgreen ve Valérie Swaen; çalışmasında Kurumsal Sürdürülebilirlik İlkelerinin beş temel faktörden oluştuğunu belirtmişlerdir. Bu faktörler; Kurumsal

iletişim, kurumsal ilkelerin sistematik uygulanması (raporlama çerçeveslerinin kullanılması), paydaş katılıma önem verilmesi, kurumsal performansın ölçümü, İş meselesi konusunda sosyal sorumluluğun pozitif ve negatif etkileri üzerinde durmuşlardır. Şirketlerin bu ilkelerden yola çıkarak Kurumsal Sürdürülebilirlik uygulamalarını kurumlar sistematik bir şekilde kullanarak, yapmış oldukları faaliyetler hakkında daha ayrıntılı bilgiler vermeleri gerektiğini vurgulamaktadır (Lindgreen ve Swaen, 2010).

2.7.Kurumsal Sürdürülebilirliğin Ölçülmesi

Kurumsal sürdürülebilirliğı ölçmek için kullanılan en yaygın yöntemler literatürde; Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksi, Fortune Dergisi İtibar Endeksi, "MSCI KLD 400" Sosyal Endeksi ve Vigeo Endeksi olarak belirtilmektedir. Birçok yazar Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksi yönteminin en iyilerden biri olduğuna katılır çünkü bu endeks Kurumsal Sürdürülebilirliğin boyutlarının hepsini kapsar. Kurumsal Sürdürülebilirliğı ölçmek için kullanılan ikinci en önemli yöntem ise; İçerik Analizi Yöntemi olduğu bilinmektedir. İçerik Analiz Yöntemi diğer yöntemlere göre daha esnektir böylece, araştırmacı istediğı kurumsal sürdürülebilirlik boyutlarını seçerek veri toplayabilir ve bu verileri sayısal olarak kodlayarak analiz yapabilmektedir (Nizamuddin, 2018).

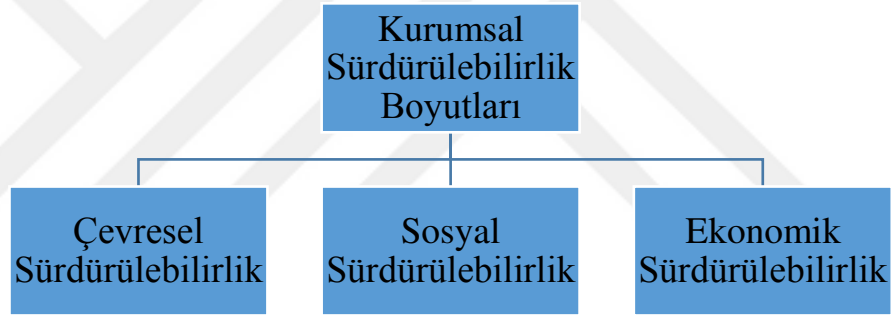
Türkiye’de Entegre Rapor yayınlayan; çalışmada örnekleme dahil edilen bankalardan Dow Jones Endeksine üye olan bankalar; Garanti Bankası, İş Bankası, Yapı Kredi Bankası ve Vakıfbank’tır (Dow Jones Turkey Titans 20 Index).

Bu çalışmada kurumsal sürdürülebilirliğı ölçmek için Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların yayınladıkları Entegre Raporlar, İçerik Analizi Yöntemi ile incelenmiştir. Çevresel, sosyal, kurumsal yönetim ve finansal kriterlerden oluşan, sürdürülebilirlik kriterlerine ait ağırlıklar Entropi Yöntemi ile elde edilmiştir. Daha sonra bu ağırlıklar ile Gri İlişi derecelerine ait değerler ile çarpılıp toplanarak Gri İlişisel Analiz yöntemiyle bankalara ait Kurumsal Sürdürülebilirlik sıralaması elde edilmiştir.

2.8. Kurumsal Raporlama

Kurumsal Raporlamada; sosyal, çevresel, ekonomik boyutların vurgulanması gerektiğini 1997 yılında ilk kez ortaya atan John Elkington'dır. Bu üç boyut Üçlü Performans raporlaması olarak da bilinmektedir. Üçlü performansın (Triple Bottom Line, TBL) sağlanması için yeni sürdürülebilirlik devrimine ihtiyacın olduğunu belirtmektedir. (Şekil 3) Bunlar; şeffaflık, raporun açık olması, pazarların uyum içerisinde değil rekabet içerisinde olması, değerlerin katı değil esnek olması, yaşam döngü teknolojisinin fonksiyonel olması, performans açıklanma zamanının daha uzun, kurumsal yönetimin kapsayıcı olması ve ortaklıkların yıkım içerisinde değil ortak bir yaşam alanı içerisinde yapılması gerektiği savunulmaktadır (Elkington,2007).

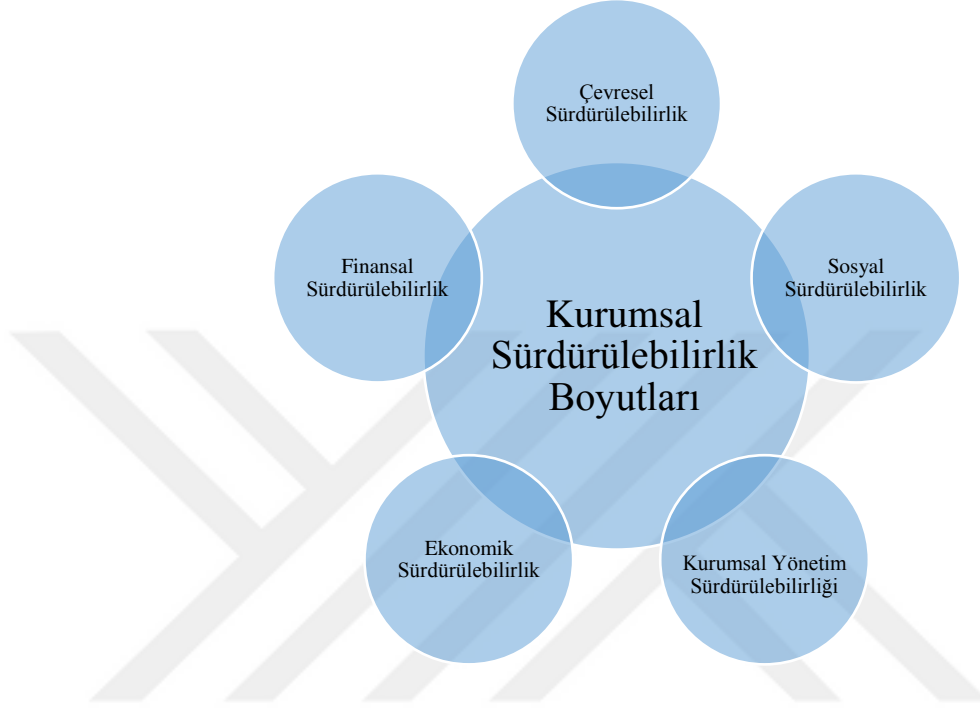
Şekil 3'te John Elkington'un ortaya attığı Üçlü Performans Raporlamasına ait kriterler gösterilmiştir.

Şekil 3: Üçlü Performans Raporlaması

Kaynak: Üçlü Performans Raporlaması (Üçlü Sorumluluk, "Triple Bottom Line", John Elkington, 1997).

Şekil 4’de sosyal, çevresel ve ekonomik boyutlara ek olarak finansal ve kurumsal yönetim boyutları verilmiştir. Şekil 4’de belirtilen ilkelerin tamamı literatürde, “Çoklu Performans Sürdürülebilirlik Modeli” olarak ifade edilmektedir (Aras G. vd., 2018).

Şekil 4: Çoklu Kurumsal Sürdürülebilirlik Modeli

Kaynak: Çoklu Kurumsal Sürdürülebilirlik Modeli (Aras G. vd., 2018.)

Türk bankacılık sisteminin incelenmesinde Çoklu Kurumsal Sürdürülebilirlik Modelini ilk kez, Türkiye Entegre Raporlama Ağının (ERTA) başkanı olan Güler Aras vd. çalışmasında kullanmışlardır. Bu çalışmada, diğer çalışmalardan farklı olarak sosyal, çevresel ve ekonomik boyutlara ek olarak finansal ve kurumsal yönetim boyutlarını da eklemişlerdir.

Çoklu Kurumsal Sürdürülebilirlik Modeli çerçevesinde; kamu ve özel bankalarda sürdürülebilirlik performanslarını etkileyen faktörleri kurumsal raporları incelenmiştir. Araştırmadan ekonomik, sosyal, finansal, yönetim ve çevresel alanda veriler toplanmıştır. Kurumsal sürdürülebilirliğin alt başlıklarını ise; GRI raporlama çerçevesine göre belirlemişlerdir. Bulgular özel ve kamu bankalarının yayınladıkları raporlarda; en fazla sosyal sürdürülebilirlik konusunda açıklama yaptığını ve en az

finansal ve ekonomik sürdürülebilirlik konusunda açıklama yaptıklarını ortaya koymuştur (Güler Aras vd., 2018).

Kurumsal yönetimle ilgili yapılan anket çalışması sonucuna göre;

Harvard Business Review'in 2019 yılının Aralık ayında yaptığı, kurumsal sürdürülebilirlikle ilgili anket çalışması 300 tane şirkete anket uygulanmıştır. Örneklemeye dahil olan ülkeler ise; Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Kanada, Avustralya ve Avrupa Ülkeleridir. Anket; Ticari şirketlerin Finansal İstikrar Kurulunun (TCFD) yaptığı sürdürülebilirlik açıklamalarından memnun olma oranlarını ölçmektedir. Bulgular; %40 oranında iklimle ilgili yapılan açıklamalardan memnun olmadıkları sonucunu vermiştir. Kurumlar %87 oranında iklim risklerinin hesaplanması konusunda açıklamaların yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. (Freiberg vd, 2020).

Türkiye'deki kurumsal sürdürülebilirlik uzmanlarının sürdürülebilirliğe bakışı;

Türkiye'de kurumsal sosyal sorumluluk alanında hizmet veren uzman görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşlerine göre; Türkiye'de faaliyet gösteren ticari şirketlere bakıldığında en önemli sürdürülebilirlik faktörünün finansal faktörler olduğunu söylemektedirler. Uzmanlar; Türkiye'de faaliyet gösteren şirketlerin yeşil yatırımlara yüksek miktarlar ayırdıklarını ve hükümetlerin de bu yatırımlara destek verdiğini belirtmektedir. Uzman görüşlerine göre; Türkiye'de Kurumsal Sürdürülebilirlik Sıralaması; Finansal sürdürülebilirlik, ekonomik sürdürülebilirlik, çevresel sürdürülebilirlik, kurumsal sürdürülebilirlik ve sosyal sürdürülebilirlik olarak belirlenmektedir.

2.8.1. Çevresel Sürdürülebilirlik

Çevresel sürdürülebilirlik genel olarak; ürünler ve hizmetler, enerji, su, atıklar, biyolojik çeşitlilik, geri dönüşüm ve emisyonlar alanlarında yapılan değişimleri kapsamaktadır. Temel amacı; çevreye verilen zararı en aza indirmek için eski finansal sistemleri dönüştürmektir. Yani çevresel sürdürülebilirlik sağlamak için kurumlar;

günlük alışkanlıklarını değiştirerek, doğaya uyumlu bir üretim sürecine girmelidirler (Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi, 2020).

Çevresel sürdürülebilirliğin çıkış noktası; Meadows ve devamının; “Büyümenin Sınırları”⁴ adlı yeni ekolojik yaklaşımı, çevresel faktörleri ön planda tutan çalışması olarak gösterilebilir. Yapılan bilimsel çalışmada, dünya nüfusu bu şekilde artmaya devam ettiği sürece, eski finansal yapılarla sürdürülebilir bir hayatın mümkün olamayacağından bahsedilmiştir (Meadows vd., 1972).

Bankacılık sektöründe; Entegre Rapor yayınlayan kurumlar çevresel sürdürülebilirlik faaliyetleri konusunda; çevresel ayak izlerini, çevresel etkilerini, karbon salınımlarını, temiz enerji için ayırdıkları karşılıkları, geri dönüşüm oranlarını ve çevresel risklerini açıklamışlardır (Entegre Raporlar,2020).

⁴ Büyümenin Sınırları: Limits of Growth

Şekil 5'ten anlaşılacağı üzere; Dünya Ekonomik forumunun 2021 yılında “Dünya Küresel Risklerin Olasılıkları” sıralamasında, ilk üç sırada çevresel sorunlar yer almaktadır ve bu sorunlar yıkıcı etkilere sahip hava olayları, iklim eylemi başarısızlığı ve insanların çevreye verdikleri tahribat şeklinde sıralanmıştır. Yine 5. sırada da biyolojik çeşitlilikte azalmalara yer verilmiştir (WEF, 2021).

Şekil 5:Dünya Küresel Risklerinin Olasılıklarına Göre Sıralaması

Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu Küresel Riskler Raporu (WEF,2021)

2.8.2. Sosyal Sürdürülebilirlik

Sosyal sürdürülebilirlik; iş yerlerinin insanlar üzerindeki olumlu ve olumsuz tüm yönlerini inceleyen bir anlayışa sahiptir. (UN Global Compact). Sosyal sürdürülebilirlik; kurumların insan faktörünü ana bileşen olarak değer üretme sürecini kapsamaktadır. Kurumlar, sosyal sürdürülebilirliğe katkı amacıyla; topluma sağladıkları sosyal fayda, insan haklarına saygı, kadın erkek eşit çalışan oranları, insan sağlığını ön planda tutmak amacı ile üretilen ürünün sorumluluğunu almak ve insan kaynakları geliştirme amacıyla düzenledikleri eğitimler alanlarında yaptıkları tüm değişimler, sosyal sürdürülebilirlik alanında yer almaktadır (Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi, 2020). Sosyal kurumsal sürdürülebilirlik ise; şirketlerin kar sağlamak amacıyla yönetim sistemlerinde yürüttükleri programlar olarak belirtilmiştir (Johnson, 1971).

Bankacılık sektöründe; kurumlar sosyal sürdürülebilirliği açıklamak için, Entegre raporlarında; çalışan ve insan hakları, fırsat eşitsizlikleri, iş kazaları, kişisel verilerin korunması, etik politikası, toplumsal yatırım, sosyal sorumluluk, finansal kapsayıcılık açıklamaları, finansmana erişim kapsamındaki açıklamalar, çalışanlara verilen eğitimleri gibi konularda açıklamalar yapmışlardır. Türkiye’de bankalarda çalışan kadın-erkek sayıları gösterilmiştir. 2020 yılı Entegre raporundan alınan veriye göre; 13.229 insan kaynağı ile İş Bankası en çok kadın istihdam eden banka olarak 1. sırayı almıştır (İş Bankası Entegre Raporu, 2020).

Kurumlar, sosyal kalkınmaya gereken önemi veremedikleri zaman, kurumsal büyümeyi engellemektedir. Kurumlar, sosyal sürdürülebilirlikleri için başlattıkları eylemler sonucunda yeni pazarlar keşfederken, yeni ürün ve hizmet hatlarına da ulaşabilirler. Kurumlar, çalışanları için verdikleri eğitimlerle ve diğer eylemler ile çalışanlarının niteliğini arttırırken, aynı zamanda onları motive etmek anlamında da olumlu etki sağlayacaklardır (UN Global Compact,2021).

2.8.3. Kurumsal Yönetim Sürdürülebilirliği

Kurumsal yönetim; kurumun hem sosyal hem de çevresel boyutta yarattığı etkidir. Kurumsal yönetim, şirketlerin kurumsal profilini, stratejilerini, risk yönetimini

ve paydaş katılımı kriterlerini kapsamaktadır (Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi, 2020).

Şirketler, kurumsal profillerini ve stratejilerini belirlerken; çevresel, sosyal ve ekonomik etkileri de göz önünde tutmaktadırlar. Kurumsal sürdürülebilirliğin sağlanması ve iyi bir yönetim için tüm faktörlerin de yer aldığı yeni bir sisteme ihtiyaç duyulmuştur, böylece Entegre düşünce ortaya çıkmıştır (Aras, 2017). Entegre düşüncenin yarattığı bu yeni sistemde kurumlar rekabetçi yapıdan, yeni paydaş katılımı politikasına geçmektedir.

Paydaş teorisinden ilk kez Freeman 1984 yılında yazdığı kitapta bahsetmiştir. Freeman'ın kurduğu "Paydaş Modeli" bir şirkette çalışan her birime önem vermektedir. Paydaş teorisi; işletmenin kurumsal performansının işletmenin ve tedarikçilerin içinde bulunduğu toplumda bıraktığı etkiyle ölçülebileceğini savunmaktadır. Paydaş değeri, müşterilerde bıraktığı güveni ve etkiyi ölçmenin önemli olduğunu savunmaktadır (Freeman, 1984).

2.8.4. Finansal Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirliğin finansal olarak ölçülmesinde kullanılan önemli noktalar; finansal büyüme, finansal kaynaklara erişim, finansal performans, finansal risk alanları, teknoloji kullanımı oluşturmaktadır. Bu noktada işletmeler kapasite geliştirme ve veri bilimi konularında dönüşmektedirler (IIRC, 2020).

Fon transferinin başrol oyuncularını olan bankaların; finansal sürdürülebilirlik konusunda önemli bir yeri vardır. Son zamanlarda bankalar finansal olmayan göstergelerle (sosyal, çevresel vb.) ilgilenmeye başlamışlardır. Türkiye'de pek çok banka kurumsal sürdürülebilirliği sağlamak için Entegre Raporlama Girişimine başlamışlardır. Bankalar her ne kadar çevreye en az etkisi olan kuruluşlar olarak görülse de bugün hemen hemen her insanın iletişim halinde bulunduğu finansal kurumlar bankalardır, bu sebeple bankalar dolaylı yollardan en çok insana ulaşması sebebiyle, sürdürülebilirlik anlamında önemli bir konuma sahiptir (IIRC, 2020).

Kurumların yayınlamış oldukları Entegre raporlarda, finansal verilerin sürdürülebilirliğe olan katkıları ile ilgili yayınlanması beklenen veriler açıkça

belirtilmediğinden, kurumların Entegre raporlarda yayınlamış oldukları ortak finansal verilerden yararlanılmıştır. Kurumların Entegre raporlarından alınan; toplam aktif artışı, toplam kredi artışı, özkaynak artışı, toplam net kar ve sermaye yeterlilik rasyosu verilerinden yararlanılmıştır.

2.8.5. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Ekonomi bilimi, toplumun ve insanların isteklerin karşılanması konusunda, kısıtlı kaynaklarıyla bu isteklerin karşılanabilmesi için çözümler üretir (Eğilmez, 2019).

Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesinde, ekonomik sürdürülebilirliğin bir tanımı yapılmamaktadır. Bu yüzden bu çalışmada, ekonomik sürdürülebilirliğe ait ayrı kriterler belirlenmemiştir. Bunun bir diğer sebebi ekonomik sürdürülebilirliğin sosyal, çevresel, yönetim ve finansal sürdürülebilirlik ilkelerini de içeriyor olmasından kaynaklanmaktadır (IIRC, 2020).

3. ENTEGRE RAPORLAMA

3.1. Entegre Raporlama

Entegre Rapor, İşletmelerin hem finansal raporlarının hem de sürdürülebilirlik raporlarının “Tek Bir Rapor” yani yaygın bilinen adıyla “One Report” olarak sunulduğu bir rapordur. Genel anlamıyla Entegre Raporlama (ER), Finansal Raporlama (FR) ve Sürdürülebilirlik Raporlamasının (SR) karışımı veya toplamından oluşmaktadır (White 2010). Entegre Rapor; finansal raporlar, sürdürülebilirlik raporları, kurumsal sosyal sorumluluk raporu, kurumsal yönetim raporu, karbon ayakizi beyanı raporlamalarının tek bir rapor olarak sunulduğu hem finansal hem de finansal olmayan bilgilerin sunulduğu raporlamadır (TİDEx Söyleşileri, 2021).

Entegre Raporlama 2000’li yıllarda başlamıştır (de Villers vd., 2017). Entegre Raporlama 2013 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) tarafından yayınlanan çerçeve sayesinde pratik kazanmıştır. Entegre Raporlamanın yapı taşlarını oluşturmasında SASB⁵, CDSB⁶, GRI⁷, CDP⁸, IR⁹ olmak üzere beş organizasyonun katılımıyla ortak bir vizyon belirlenmiş ve standartların bir prototipi yayınlanmıştır. IR ve SASB “The Value Reporting Foundation” adı altında daha sonra bir araya gelip standartları belirlemişlerdir. IOSCO¹⁰ beyannamesinde iklim yaklaşımını desteklediğini belirtmiştir. Raporlama düzeninin hayata geçirilmesi konusunda inisiyatifi gösterdiğinin bir kanıtı olmuştur. Daha sonra, IFAC¹¹ Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu Çağrısı çatısı altında toplanmıştır. IFAC ve IR işbirliğinde Entegre Raporlama sisteminin kurulması; güven ve sağlıklı bir ilerleme içinde olduğunun bir göstergesi olmuştur (TİDEx Söyleşileri, 2021).

Bu bölümde Entegre düşünce, Entegre Raporlamanın tarihsel gelişimi, Entegre raporlamanın Türkiye’deki durumundan, Entegre Raporlamanın amaçlarından, Entegre Raporlamanın faydalarından, Entegre Raporlamaya karşı yapılan eleştirilerden

⁵ SASB: Sustainability Accounting Standards Board

⁶ CDSB: Climate Disclosure Standards Board

⁷ GRI: Global Reporting Initiative

⁸ CDP: Carbon Disclosure Project

⁹ IR: Integrated Research

¹⁰ IOSCO: International Organization of Securities Commissions

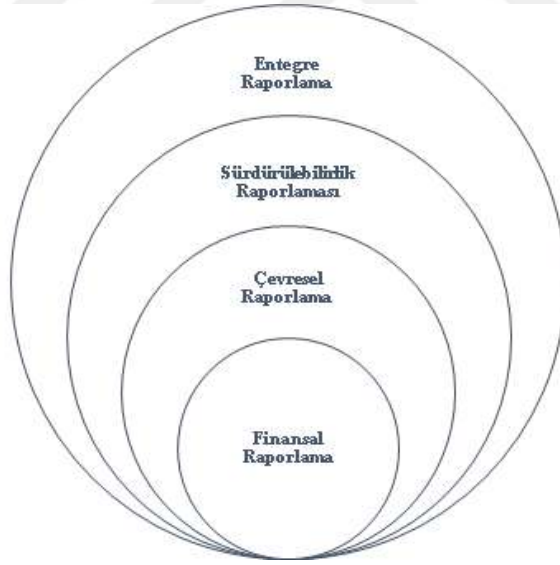
¹¹ IFAC: International Federation of Accountants

bahsedilmiştir. En son kısımda ayrıntılı olarak Entegre Raporun çerçevesine yer verilmiştir.

3.2. Entegre Raporlamanın Gelişimi

Entegre Raporlama dönemine geçilmeden önce; kurumlar 1960'lı yıllarda sadece finansal tablolar yayınlamaktadır (IIRC, 2011). 1980'li yıllara gelindiğinde ise; finansal tabloların yanında; Yönetimle ilgili bilgiler, Çevresel Raporlama (ESG) ve Yönetim-Ücretlendirme gibi bilgiler eklenmiştir. 2000'li yıllara gelindiğinde; Yönetimle ilgili bilgiler, finansal tablolar ve Yönetim-Ücretlendirme gibi bilgilere sürdürülebilirlik raporlama eklenmiştir. 2020 yılına gelindiğinde ise; Yönetimle ilgili bilgiler, finansal tablolar, Yönetim-Ücretlendirme, sürdürülebilirlik raporlamasına son olarak Entegre Raporlama eklenmiştir (IIRC, 2020).

Şekil 6'da Entegre raporun gelişimine kadar literatürde yer alan raporlama türlerine yer verilmiştir. Şekil 6'dan da anlaşılacağı üzere; Entegre Raporlamanın evrimi, diğer raporlamaların birleşimi ile olmaktadır.

Şekil 6: Kurumsal Raporlamanın Evrimi

Kaynak: Kurumsal Raporlamanın Evrimi (Aras ve Sarıoğlu, 2015)

Entegre Raporlamaya geçiş aşamasında; tüm paydaşlar için ortak bir değer yaratma düşüncesi, sürdürülebilirlik kavramını irdelemelerine sebep olmuştur. Sürdürülebilirlik kavramı yeniden bir boyut kazanarak; sosyal, çevresel ve finansal

verilerin açıklanmasını kapsayan bir düşünce haline gelmiştir (Vitolla vd.,2019). 2015 yılında kurumlar hem finansal hem de finansal olmayan boyutlarını raporlamak için ortak bir rapor çerçevesi ile Entegre Rapor yayınlamayı kabul etmiştir (Carini ve Chiaf, 2015).

Entegre Raporlamanın Çerçevesi 2013 yılı Aralık ayında, Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) tarafından yayınlanmıştır. IIRC'ye göre Entegre Raporun amaçları; daha verimli ve üretken bir sermaye tahsisi sağlamak için finansal sermaye sağlayıcılarına sunulan bilgilerin kalitesini iyileştirmek, kurumsal raporlama, farklı raporlama yollarından yararlanan ve bir kuruluşun zaman içinde değer yaratma yeteneğini maddi olarak etkileyen tüm faktörleri ileten daha uyumlu ve verimli bir yaklaşımı teşvik etmek, geniş sermaye tabanı (finansal, üretilmiş, entelektüel, insani, sosyal ilişki ve doğal) için hesap verebilirliği ve idareyi geliştirmek ve karşılıklı bağımlılıklarının anlaşılmasını teşvik etmek, kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmaya odaklanan entegre düşünmeyi, karar vermeyi ve eylemleri desteklemektir (IIRC, 2021).

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC)'nin görevleri;

1. Entegre Raporlama ile ilgili hükümetler, kurum ve kuruluşlar, işletmeler arasında uyum sağlamak.
2. Öncelikli çalışma gerektiren alanlarda planlar ve gelişimler yapmak.
3. Entegre Raporlamanın kapsam ve elementlerini düzenleyen kapsamlı “Entegre Raporlama Çerçevesini” oluşturmak.
4. Entegre Raporlamanın gönüllü veya zorunlu olmasını değerlendirmek.
5. Entegre Raporlama uyumu çalışmalarını ilgili kuruluşlar ve düzenleyiciler ile birlikte desteklemek (IIRC, 2021).

Entegre Raporlamanın genel amaçları;

Hesap verilebilirliği arttırmak, finansal sermayenin kaynağı olan paydaşlar için kaliteli bilgi akışı sağlamak, işletmenin zaman içerisindeki değer yaratma kabiliyetini etkileyen tüm faktörleri sistematik olarak ortaya koymak ve şirketlerin kısa, orta ve

uzun vadede değer yaratmak amacıyla etki kurduğu dış faktörlerle ilişkisini ortaya koymaktır. Entegre rapor bir kurumun nasıl bir değer yarattığını ve iş modelini bir arada gösterir (Aras ve Sarıoğlu, 2015).

Kurumlar, Entegre raporlama yaparken geçmişi ve geleceği bir arada raporlamaktadırlar. Bunu yaparken sadece finansal sermayeyi değil sosyal, ilişkisel, entelektüel ve insan sermayesini de dahil eder. Kurumsal raporlama; Finansal raporlama standartları, Entegre Raporlama Çerçevesi, finansal olmayan raporlama standartları eklenince tek, küresel ve kapsamlı kurumsal raporlama sistemine dönmüştür (ERTA,2021).

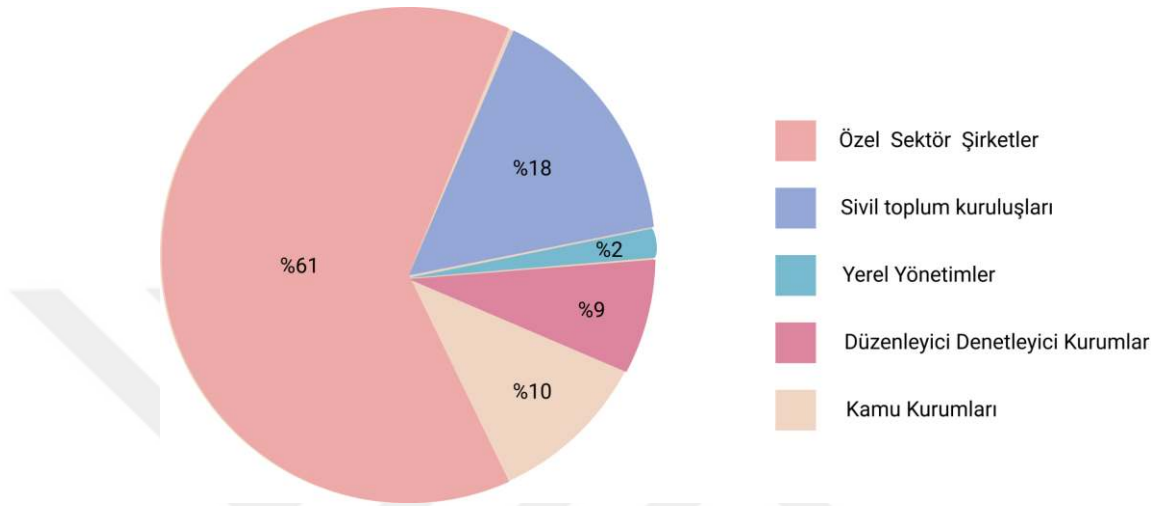
3.3. Türkiye’de Entegre Raporlama

Türkiye’de Entegre Raporlamayı yaygınlaştırmak ve tüm sektörlerle entegre etmek amacıyla; Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) kurulmuştur. ERTA, bağımsız kurucu üye Prof. Dr. Güler Aras başkanlığında; TÜSİAD, TKYD, Borsa İstanbul, IIRC Türkiye Büyükelçisi, Argüden Yönetişim Akademisi, Global Compact Network Türkiye, Garanti Bankası, SKD Türkiye ve ÇİMSA tarafından kurulmuştur (G. Aras vd., 2019). Türkiye’deki mevcut durumun ortaya konulduğu aynı raporda, Entegre Raporla ilgili bazı çekincelerden bahsedilmiştir. Bu problemler; Bilgi paylaşma konusunda çekincelerin olması, geleceğe yönelik öngörülerde tutarlı bir durum sergileme ve bilgi eksiklikleri gibi problemlerden oluşmaktadır (Aras vd., 2019).

Türkiye’de Entegre Raporlama zorunlu olmamakla birlikte, faaliyet gösteren elli beş bankadan bu güne kadar, yalnızca altı adet banka Entegre Rapor yayınlamıştır (ERTA, 2020). Çalışmamıza Türkiye’de faaliyet gösteren bu altı bankanın yayınlamış oldukları Entegre Raporlar dahil edilmiştir. Bu kurumlardan on dört tanesi Özel Sektör-Şirketlere, dört tanesi kamu kurumlarına, üç tanesi Sivil Toplum Kuruluşlarına, iki Tanesi Düzenleyici Denetleyici Kurumlara, bir tanesi de Yerel Yönetimlere aittir (ERTA, 2020).

Şekil 7’de Türkiye Entegre Ağının web sitesinde yer alan Entegre Raporların sektörlere göre dağılım verilerine yer verilmiştir.

Şekil 7 incelendiğinde ERTA'nın verilerine göre; Türkiye'de en çok Entegre Rapor yayınlayan sektörün %61 oranla Özel Sektör-Şirketlerden oluştuğu görülmektedir. İkinci sırada; %18 oranla sivil toplum kuruluşları, üçüncü sırada; %10 oranla Kamu Kurumları, dördüncü sırada %9 oranla Düzenleyici Denetleyici Kurumlar, ve son sırada %2 oranla Yerel Yönetimler yer almaktadır (ERTA, 2020).

Şekil 7: Türkiye'de Entegre Raporlama Yapan Sektöre Ait Veriler

Kaynak: Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA,2020)

3.4. Entegre Raporlamanın Faydaları

IIRC'ye göre; Entegre Rapor geleneksel raporlamaya göre daha geniş bir performans açıklamasına imkan verir. Bir kuruluşun sermayesini, kurumsal ilişkilerini, insan, doğa ve çevresel ilişkilerini görünür kılar ve daha farklı bir bakış açısıyla kurumların profillerini karşı tarafa şeffaf bir şekilde sunmalarını sağlar. Uzun vadede yaşanılabilirliğin sağlanması için, kurumun stratejisini ve iş modelini uzun vadede değerlendirmesi, yatırımcılarının ve paydaşlarının bilgi ihtiyaçlarının giderilmesi ve kıt kaynakların tahsisi açıklamaları sebebiyle kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir (IIRC, 2020).

Entegre Raporlamanın faydaları; çevresel, sosyal ve yönetim verilerinin finansal verilerle ilişkilendirilmesi, sermaye kavramının geniş kapsamlı olarak ele alınması, entegre düşünce yapısının oluşturulması olarak belirtilirken; çevresel, sosyal ve yönetim verilerinin finansal verilerle ilişkilendirmesi sebebiyle, sermaye gibi

kavramları daha kapsamlı bir şekilde ele aldıkları için, kurumlar içinde verimlilik artışı söz konusudur (Aras ve Sarioğlu, 2015).

Entegre Raporlama Çerçevesinde sunulan bilgiler; organizasyonun ve toplumun refah için bağlı olduğu tüm kaynakların, ilişkilerin veya sermayelerin (insan, doğal, sosyal, finansal, üretilmiş ve entelektüel) kullanımını ve etkisini yansıtır. Kuruluşun başarısı ile yatırımcılar, çalışanlar, müşteriler ve daha geniş anlamda toplum için yarattığı değer arasındaki karşılıklı bağımlılıkları yansıtır ve iletir. Kuruluşun stratejisini, iş modelini iletir, arka planına göre performansını ölçer ve planlar. Geleceğe yönelik hedeflerinin, risklerin belirlenmesi için bir yön çizmesine yardımcı olur (IIRC, 2020).

Entegre Raporlamanın zorunlu olduğu Güney Afrika'da; Entegre rapor çerçevesi paydaş ilişkilerine odaklanmaktadır, bu sebeple raporlarda paydaşlarla ilgili iyi güven ilişkileri ve paydaşlarla daha iyi katılımın sağlanması konuları da rapor edilmektedir. Güney Afrika'da Uluslararası bir çerçeve kullanımının; paydaş katılımı ve gelişmiş güven ilişkileri konusunda oldukça önemli kazanımlar olduğu görülmektedir (Steyn, 2014).

3.5. Entegre Raporlamaya Yapılan Eleştiriler

IIRC'nin yayınladığı standartlar göz önünde tutulduğunda; çerçeve firmalar tarafından doğru ve tek bir standart şeklinde sunulmalıdır, ancak bu şekilde firmalara ait raporlar karşılaştırılabilir ve eksiksiz olmasını sağlayacak bir standart yayınlanmalıdır. IIRC'nin yayınladığı Entegre Rapor çerçevesi, firmaların faaliyetlerinin paydaşlar, toplum ve çevre üzerindeki tam etkisi hakkında rapor vermesini sağlamamaktadır ve çerçeve, çok büyük bir oranda firma yönetiminin takdirine bırakılmaktadır bu sebeple kurumlar bu şekilde çerçeveyi eksiksiz uygulasalar dahi, bu raporlar yine de eksik olacaktır (Flower, 2015).

Entegre Raporlama hazırlayacaklar için en büyük zorluk; nasıl bir yol izleneceği konusundadır. Raporu hazırlayanlar; Entegre raporu hazırlarken, ticari faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyebilecek bilgileri rapordan uzak tutmak durumundadırlar. Bu ve bu tarz olumsuz sonuç doğurabilecek bilgileri rapordan uzak tutmak için yeni yöntemler geliştirmek durumundadırlar (Watson, 2011).

Kurumların, Entegre rapor yayınlama konusunda sıklıkla yaşadıkları zorluklar önem derecesine göre şu şekilde sıralanmıştır: (Steyn, 2014)

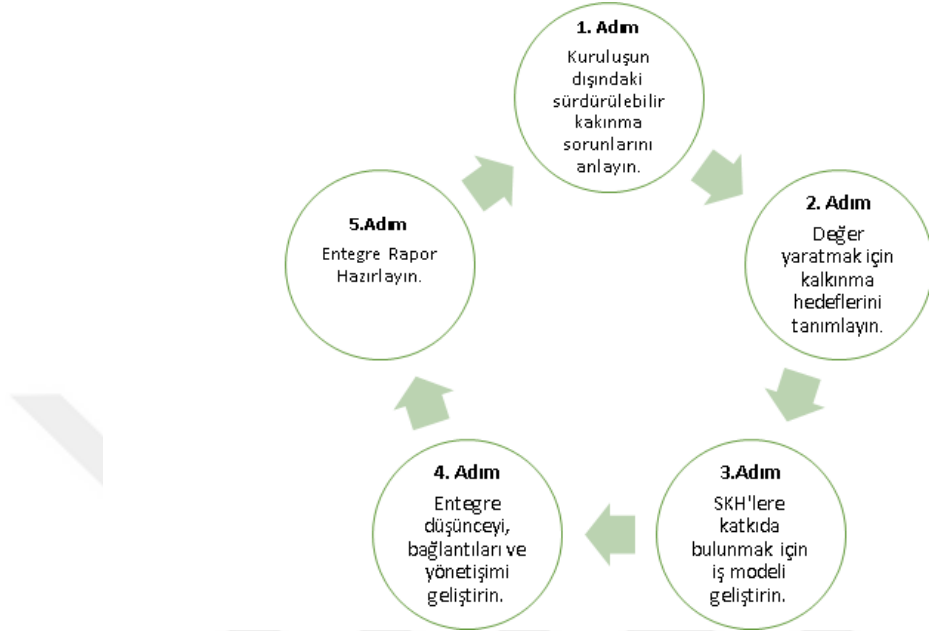
1. İleriye dönük beyan için uygun içeriğin belirlenmesi
2. Gerekli bilgileri güvenilir bir şekilde sağlamak için yetersiz bilgi içerikleri
3. Kılavuzların, çerçevelerin ve raporlama standartlarının eksikliği
4. Maddelerin rapora dahil edilmesi için önemliliğin belirlenmesi
5. Stratejik odak, stratejik hedefler ve KPI¹²lar için uygun içeriğin tanımlanması
6. Rapor kapsamını ve içeriğini tanımlama

3.6. Entegre Düşünce ve Entegre Raporun Hazırlanması

Entegre düşünce diğer adıyla bütünleşik düşünce; Paydaşlar arasındaki bağlantıların kuvvetlendirildiği, değer yaratmak ve değerleri korumak için kapsayıcı bir karar vermeyi gerektiren düşünce sistemidir. Bir Entegre Rapor hazırlanmadan önce raporu hazırlayanların, entegre düşünmeyi geliştirmesi gereklidir (<https://integratedreporting.org/>). Entegre düşüncenin temelinde ise; Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri vardır (Şekil 2).

¹² Key Performance Indicator: Anahtar Performans Göstergesi

Şekil 8’de; Uluslararası Entegre Raporlama Ağının web sitesinde yer alan Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin değer yaratma sürecine nasıl dahil edileceğinin sıralaması verilmiştir.

Şekil 8: Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH) Değer Yaratma Süreci İle Uyumlu Hale Getirilmesi

Kaynak: Entegre Raporlama web sitesi (integratedreporting.org)

Şekil 8’de; Entegre Raporun hazırlanma sürecinden bahsedilmektedir. Entegre Raporun hazırlanma sürecinin 1. Adımında; kuruluşun dış çevredeki sorunları ve çevreyi etkileyen önemli faktörleri göz önünde tutması gerekmektedir. Bu faktörlere dikkat etmek kuruluşa dolaylı veya doğrudan değerlerini arttırabilir veya faktörlere dikkat etmemek değerini azaltabilir. Şekil 8’de belirtilen adımların Entegre raporlamadaki öneminden anlaşılacağı üzere, kurumlar kararlarını alırken; dış çevreye yönelik faktörleri de karar süreçlerine dahil etmelidirler (Entegre Raporlama, 2021).

Entegre Rapor hazırlama sürecinin 2. Adımında kurumlar; Kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerini belirlerken misyonlarını ve amaçlarını yeniden değerlendirmelidir. Sürdürülebilir kalkınma sorunlarından kaynaklanan risklerini azaltmak ve bunu bir fırsata çevirmek için hangi kalkınma sorunlarını maksimize ettiğinin belirlemesi, değerlendirmesi ve önceliklendirilmesi gerekmektedir (Entegre Raporlama, 2021).

Entegre Rapor hazırlama sürecinin 3. Adımında; kurumların stratejilerini, risklerini nasıl azaltabileceklerini, yönetişimi nasıl planlayacaklarını ve fırsatlarını nasıl en üst düzeye çıkarmayı amaçladıklarını belirler. Kurumlar, iş modelleri aracılığıyla ilgili ve önemli SKH'leri desteklemek için stratejik hedeflerini ve stratejilerini belirlemelidir. Bu kurumların finansmana erişimlerini, planlarını kısa, orta ve uzun vadeli hedefleri içermelidir (Entegre Raporlama, 2021).

Entegre Rapor hazırlama sürecinin 4. Adımında; bir kuruluşun yönetiminden sorumlu olanlar, kendilerini şu konularda maksimize etmelidir: paydaşlarla ilişki kurma süreçleri; önemli sürdürülebilir kalkınma sorunlarını belirlemek ve bunları stratejiye dahil etmek bunlara ek olarak uygun amaç ve hedeflerin geliştirilmesi olarak belirtilmektedir. Diğer faktörler ise kurumun, kolektif refahını artırmak için paydaşlarla ve paydaşlar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve beslenmesi; Kurumun iş modeli, sermaye açısından girdiler ve sonuçlar üzerinde etkili olan tüm önemli sürdürülebilir kalkınma sorunlarını dikkate alır; Kuruluşun stratejisi ve iş modeli, SKH'lere göre geçmiş performansı yansıtacak şekilde gelişmektedir (Entegre Raporlama, 2021).

Entegre Raporun 5. ve son adımında; Kurumların, kısa, orta ve uzun vadede değer yaratımını etkilemek için paydaşları ve kurumu etkileyen temel sürdürülebilir kalkınma konuları hakkında rapor vermesi gerektiğini belirtilmektedir (Entegre Raporlama, 2021).

3.7. Entegre Raporun Çerçevesi

Şekil 9 incelendiğinde Entegre Raporlama Çerçevesi iki ana bölümden oluşmaktadır. 1. Bölümde çerçevenin kullanımı ve temel kavramlara yer verildiği görülürken, 2. Bölümde Kılavuz ilkeler ve İçerik öğelerine yer verildiği görülmektedir.

Şekil 9: Entegre Rapor Çerçevesinin Bölümleri

Kaynak: Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC,2020).

3.7.1. Çerçevenin Kullanımı

Bu bölüm Entegre rapor tanımı, çerçevenin amacı, Entegre raporun amacı ve kullanıcıları, ilkelere dayalı bir yaklaşım, rapor biçimi ve diğer bilgilerle ilişkiler, çerçevenin uygulanışı ve bir Entegre raporla ilgili sorumluluk olmak üzere 7 bölümden oluşmaktadır.

3.7.2. Entegre Rapor Tanımı

Bir Entegre rapor, kurumunun stratejisini, kurumsal yönetimini, performansını ve beklentilerini dış çevreyi göz önünde bulundurarak kısa, orta ve uzun vadede nasıl değer yaratacağına karar vermelidir (IIRC, 2020).

3.7.3. Çerçevenin Amacı

Bir Entegre raporun toplam içeriğini yani hem kılavuz ilkelerini hem de içerik öğelerini bir bütün halinde düşünmeyi amaçlar. Temel kavramları açıklar ve her ölçekten kurumlar için kullanılabilir (IIRC, 2020).

3.7.4. Entegre Raporun Amacı ve Kullanıcıları

Hem finansal hem de finansal olmayan bilgileri içerir ve kurumlara zaman içerisinde nasıl değer yaratacağını açıklar. Tüm paydaşlar bu rapordaki bilgilerden yararlanır. Bu kullanıcılara; müşteriler, çalışanlar, tedarikçiler, iş ortakları, yerel toplumlar, yasa koyucular, düzenleyiciler, politika yapıcılar dahildir (IIRC, 2020).

3.7.5. İkelere Dayalı Bir Yaklaşım

Entegre Rapor Çerçevesi ikelere dayalı bir yaklaşım sergiler. Bilgiler eğer bir arada verilebiliyorsa yani benzer içeriklere sahip veya birbirleriyle örtüşüyor ise; buna göre bir denge sağlanmalıdır. Nitel ve nicel verilerden yararlanılmasında fayda olabilir. Nicel göstergelerin özellikleri; kurumun içinde bulunduğu koşullarla ilgili olması, kurumsal yönetim sorumlularınca kullanılan kuruluş içi göstergelerle tutarlı olmaları, bağlantılı olmaları, önemlilik belirleme sürecinde tespit edilen soruna odaklanmalı, iki veya daha fazla döneme ait hedef, tahminler, öngörülerle birlikte sunulmalı, trendlerin değerlendirilmesi için üç veya daha fazla dönem için sunulmalıdır, hesap verilebilirlik için daha önce öngörülen verilere göre sunulmalıdır, karşılaştırmanın kolaylığı açısından göstergelerin genel geçer bir yapısı olmalıdır, birbirini takip eden dönemlere ait trendler tutarlı olmalıdır (IIRC, 2020).

3.7.6. Rapor Biçimi ve Diğer Bilgilerle İlişkiler

Bir Entegre rapor; bir amaca yönelik olan tanımlanabilir bir bildirim şeklinde olmalıdır. İçerik birbiriyle zaman içerisindeki etkileşimlerini anlatan bir bağlantı içermelidir, çerçeveye göre hazırlanan tüm raporlar Entegre rapor olarak kabul edilir.

Kuruluşun mali raporlarına eklenebilir. Veriler açıkça yazılmadan bir link halinde verilebilir (IIRC,2020).

3.7.7. Çerçevenin Uygulanışı

Bir Entegre Raporda yasal engellerin veya rakipler karşısında kurumu zor duruma düşürecek önemli bilgilerin açıklanma durumu söz konusudur. Kurum atladığı yani açıklamadığı bilginin niteliğini ve açıklanmama sebebini açıkça belirtmelidir (IIRC, 2020).

3.7.8. Bir Entegre Raporla İlgili Sorumluluk

Bir Entegre raporda, açıklanan bilgilerin doğruluğu ve bu bilgiler konusunda kurumsal yönetim sorumlularının hemfikir olduğu ile ilgili bir beyanat yer almalıdır. Eğer bir beyanat içermiyor ise; kurumsal yönetim sorumluları raporun yayınlanmasında üstlendikleri görevi ve gelecekteki raporlarında bu tür bir beyannamenin yayınlanması konusunda bilgi vermelidir. Ancak bu süre çerçeveye atıfta bulunulan üçüncü Entegre rapordan daha geç olmamalıdır (IIRC, 2020).

3.8. Temel Kavramlar

Bu bölüm giriş, kuruluş, diğerleri için değer yaratma, sermaye öğeleri ve değer yaratma süreci olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır (IIRC, 2020).

3.8.1. Giriş

Bir Entegre Rapor; Kuruluşun zaman içerisinde dış çevreyle, paydaşlar açısından ve diğer çeşitli kaynaklar açısından nasıl değer yarattığını açıklar. Bu sebeple Entegre Raporun bu kısmı yazılmadan önce kurum, dış çevreyle ilgili somut veriler toplar. Kurum bünyesinde bulunan tüm kaynak ve sermayeleri açıklar. Kuruluş aynı zamanda değer yaratma sürecinde bu kaynaklarla nasıl bağlantı kurduğunu açıklar (IIRC, 2020).

3.8.2 Kuruluş ve Diğerleri İçin Değer Yaratma

Entegre Raporda kuruluşun kendisi için yaratılan bu değer, finansal sermaye sağlayan taraflara finansal geri dönüş sağlar. Diğerleri için yaratılan değer ise; paydaşlar ve toplum için yaratılan değerdir. Kurumun kendisi için yarattığı değerle, diğerleri için yarattığı değerler ilişkilidir (IIRC,2020).

3.8.3. Sermaye Öğeleri

Bu bölüm kurumun, sermaye stokları ve akışı, sermaye kategorileri ve açıklamaları, sermaye öğelerinin çevredeki rolü ile ilgili bölümleri içerir. Bu bölümde sermaye öğeleri kurumu başarıya ulaştıracak; doğal sermaye öğeleri, sosyal öğeler, ilişkisel öğeler, fikri, insan kaynakları, üretilmiş ve finansal sermaye gibi bölümlere ayrılmıştır (IIRC,2020).

Şekil 10'da Sermaye öğelerinin sürdürülebilirlik kriterlerine nasıl katkı sağladığı özetlenmektedir.

Şekil 10: Sermaye Öğelerinin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Katkısı

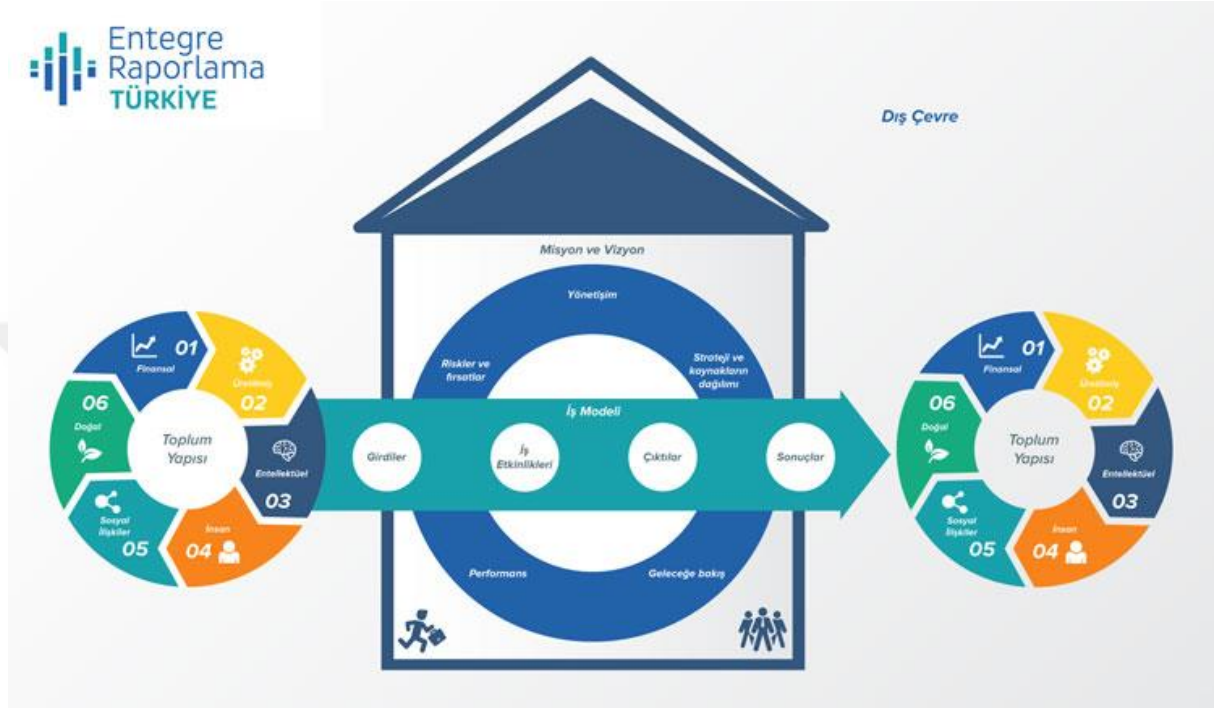
Kaynak: Garanti Bankası 2019 Yılı Entegre Raporu

3.8.4. Değer Yaratma Süreci

Bir kurumda değer yaratma süreci; doğal, finansal, üretilmiş, entelektüel, insan, sosyal ilişki sermayelerinin şirketin vizyon ve misyonuna dahil olmasıyla yani girmesiyle başlar. Kuruluşun temelinde iş modeli vardır. İş modeli girdi olarak doğal, çevresel, insan, sosyal ilişki, üretilmiş, finansal ve entelektüel sermayeyi kullanarak iş faaliyetleri aracılığıyla bunların sonucunda; hizmet, ürün ortaya koyarak çıktılar üretir.

Kurumlar döngülerini sürekli olarak izler ve güncellerler ise o kadar doğru risk analizleri yapmış olurlar (IIRC, 2020).

Şekil 11’de Entegre Rapor Değer yaratma sürecinin oluşturduğu döngüye yer verilmiştir.

Şekil 11: Entegre Rapor Değer Yaratma Süreci

Kaynak: Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA)

3.8.5. Kılavuz İlkeler

Stratejik odak ve geleceğe yönelim, bilgiler arası bağlantı, paydaşlarla ilişkiler, önemlilik, kısa ve öz olma, güvenilirlik ve eksiksizlik, tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik olmak üzere yedi bölümden oluşmaktadır (IIRC, 2020).

3.8.6. Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim

Kuruluşun pazardaki konumunu etkileyecek risklerin ve fırsatların vurgulanması gerekir. Kuruluş gelecekteki planlarının sürdürülebilir olduğunu önemli sermayeleri üzerinden açıkça belirtir ve vurgular (IIRC, 2020).

3.8.7. Bilgiler Arası Bağlantı

Bir Entegre rapor; kurumunun zaman içerisindeki değer yaratımını etkileyen tüm bilgileri, birbirleriyle ilişkili olacak şekilde açıklamalıdır. Hedeflerine ulaşmak için kaynaklarını nasıl aktardığına dair analiz bilgileri yer almalıdır (IIRC, 2020).

3.8.8. Paydaşlarla İlişkiler

Bir Entegre rapor, paydaşlarıyla ilişkileri iyi yönetmelidir ve bu sayede onların isteklerine doğru cevaplar verebilir. Paydaşlar; çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler, partnerler, ilgili kurumlar ve diğerleridir (IIRC, 2020).

3.8.9. Önemlilik

Bir Entegre rapor, önceliklerini belirlemeden önce kuruluşun stratejisi, kurumsal yönetimi, performansı ve beklentilerine göre ilgili konularını belirler. Daha sonraki aşamada belirlenen ilgili konulardan kurum üzerinde değer yaratma konusunda önemli olanları değerlendirir. Önemlilik derecesine göre öncelikleri belirlenir. Açıklanacak maddi konular belirlenir. Son olarak raporlama sınırı finansal raporlamayı yapan kurum ve finansal raporlamayı yapan kuruluşun etkilediği paydaşları ile bağdaştırılabilen ve bunları önemli ölçüde etkileyen riskler, fırsatlar ve sonuçlara göre belirlenir. Raporlama sınırları yapılırken dikkate alınan paydaşlar; çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler, partnerler, ilgili kurumlar ve diğerleridir (IIRC, 2020).

3.8.10. Kısa ve Öz Olma

Bir Entegre raporun kısa ve öz olabilmesi için; öncelik belirlemenin yapılması ve sürekli tekrarlanan bilgiler için bağlantı kurulmalı, kavramlarını az kelimeyle net bir ifadeyle açıklamalı, mesleki bir dil ve teknik bilgiler kullanmak yerine daha günlük bir dil kullanılmalıdır, çok genel konulardan kaçınılmalıdır (IIRC, 2020).

3.8.11. Güvenilirlik ve Eksiksizlik

Bir Entegre rapor olumlu veya olumsuz kuruma ait tüm maddi bilgileri doğru ve eksiksiz olarak açıklamalıdır. Kurumun gelecekteki performans, gelir gibi değerlerini öngördüğü beklentilerin güvenilirliğinden kurumun yönetim kurulu sorumludur. Entegre rapor maddi hata içermemeli, olumlu veya olumsuz kar veya zarar bilgileri eksiksiz ve eşit bir şekilde sunulmalıdır. Entegre rapor, önemli bir konuda açıklama yaparken sadece maliyet fayda temeline göre açıklama yapmamalıdır (IIRC, 2020).

3.8.12. Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik

Entegre rapor tutarlı olmalıdır. Kurum maddi bilgilerini değiştirmemelidir. Eğer bir değişiklik gerekli ise; değişikliğin nedenini ve etkisini açıklar. Bir Entegre rapor tek bir standarda bağlı olmalıdır ve diğer raporlarla kolayca karşılaştırılabilir olmalıdır (IIRC, 2020).

3.9. İçerik Öğeleri

Kurumsal genel görünüm ve dış çevre, kurumsal yönetim, iş modeli, riskler ve fırsatlar, strateji ve kaynak aktarımı, performans, genel görünüş, hazırlık ve sunum temeli, genel raporlama ilkeleri olmak üzere dokuz bölümden oluşmaktadır.

3.9.1. Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre

Bir Entegre Raporun belli başlı konu başlıkları olmalıdır. Kurum vizyon ve misyonunu açıkça yazılmalıdır. Kurum kültürü, etik değerleri, faaliyet yapısı, pazara erişim kanalları, pazardaki konumu, çalışan sayısı, geliri ve faaliyet gösterdiği alanı belirtmelidir. Entegre Rapor dış çevreyi tanımlamalıdır. Makro ve mikro ölçekte ekonominin durumunu ve rakiplerin görece güçlü ve zayıf yanlarını, teknolojik değişimlerini ve adaptasyonlarını, iklim değişikliği ve ekosistem kaybını, siyasi ortamını açıklamalıdır (IIRC, 2020).

3.9.2. Kurumsal Yönetim

Bir Entegre Rapor, kurum yöneticilerinin yeteneklerinin nasıl değer yarattıkları konusundaki bağlantılarını açıklar. Aynı şekilde kurum kültürünü nasıl belirlediklerini ve yasal sorumlulukları açıklar (IIRC, 2020).

3.9.3. İş Modeli

Bir Entegre Rapor kurumun iş modelini; kuruma ait girdiler, çıktılar, iş faaliyetleri, sonuçlar ile bir bütün olarak açıklar. Bunları açıklarken basit bir şema kullanması okunurluğu kolaylaştıracağı için kullanılması tavsiye edilir (IIRC, 2020).

3.9.4. Riskler ve Fırsatlar

Bir Entegre rapor; kısa, orta ve uzun vadede ilgili sermaye ögeleri üzerindeki etkileri, kalitesini ve satın alınabilirliği, bulunabilirlikleri olmak üzere kuruma ait risk ve fırsatlar olarak tanımlar (IIRC, 2020).

3.9.5. Strateji ve Kaynak Aktarımı

Bir Entegre rapor, kuruluşun stratejik amaçlarını, stratejik amaçlarına ulaşmak için uyguladığı planları, stratejiyi uygulamak için gereken kaynak aktarımını, hedeflenen başarıları ve sonuçlarını nasıl ölçeceğini tanımlar (IIRC, 2020).

3.9.6. Performans

Bir Entegre raporda kuruma ait nitel ve nicel performans göstergeleri yer almalıdır. Kurum sermaye ögeleri üzerindeki negatif ve pozitif etkileri açıklar. Entegre raporda su kullanımı, karbon kullanımı gibi çevresel etkiler parasallaştırılabilir (IIRC, 2020).

3.9.7. Genel Görünüş

Bir Entegre raporda kurumun gelecekle ilgili beklentileri, karşılaşması muhtemel durumlarla ilgili şeffaf analizler yapılır. Kurumun karşılaşması muhtemel durumlara karşı nasıl teşkilatlandığını açıklanmalıdır (IIRC, 2020).

3.9.8. Hazırlık ve Sunum Temeli

Bir Entegre raporda kurum, raporu hazırlarken kullandığı tüm yöntemleri verileri nasıl elde ettiğini açıklar. Bunları yaparken önemlilik belirleme süreci, raporlama sınırı, başlıca çerçeve ve yöntemleri kullanır (IIRC, 2020).

3.9.9. Genel Raporlama İlkesi

Bir Entegre raporda genel raporlama ilkeleri maddeler halinde belirlenmiştir. Bunlar; maddi konuların açıklanması, nicel göstergelerin özellikleri, sermaye öğeleri hakkındaki açıklamalar, karmaşıklık, bağımlılıklar ve takas unsurları, kısa orta ve uzun vade için zaman aralıkları, birleştirme ve ayırma olarak belirlenmiştir (IIRC, 2020).

Tablo 3’te Entegre Raporun Çerçevesini oluşturan Kılavuz ilkeler ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 3: Entegre Raporun Çerçevesi Kılavuz İlkeler

Entegre Rapor Kılavuz İlkeler (IIRC)	Açıklama
3B Bilgiler Arası Bağlantı	Bir Entegre Rapor kuruluşun zaman içinde değer yaratma kabiliyetini etkileyen faktörlerin birleşimi, birbirleriyle olan ilişkileri ve aralarındaki bağımlılıkların bütünsel bir resmini sunmalıdır.
3A Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim	Kuruluşun stratejisi ile kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyeti arasında, sermaye öğelerini kullanımı ve etkileşimiyle nasıl bir ilgisi olduğu hakkında bilgi sağlamalıdır. Geçmiş deneyimlerden öğrenimler, kalite, satın alınabilirlik konularına ait açıklamalar yapılmalıdır.
3C Paydaşlarla ilişkiler	Kuruluşun temel paydaşlarıyla kurduğu ilişkilerin doğası ve kalitesi hakkında bilgi sağlamalı ve kuruluşun paydaşların meşru ihtiyaç ve isteklerini ne ölçüde anladığını, hesaba kattığını ve karşıladığını göstermelidir.
3D Önemlilik	Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini önemli ölçüde etkileyen konular hakkında bilgi vermelidir.
3E Kısa ve Öz Olma	Bir Entegre Raporda konuyla daha az ilgili bilgilerin getireceği karmaşıklık olmaksızın kuruluşun stratejisini, kurumsal yönetimini, performansını ve beklentilerini anlamak için yeterli bağlam sunulur.
3F Güvenilirlik ve Eksiksizlik	Bir Entegre Rapor olumlu ya da olumsuz tüm maddi hususları dengeli ve maddi hata içermeyecek bir şekilde içermelidir.
3G Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	Zaman içinde tutarlı bir temele dayalı olarak kuruluşun kendi zaman içinde değer yaratma kabiliyeti açısından, diğer kuruluşlarla karşılaştırılmasına olanak sağlayacak şekilde sunulmalıdır.

Kaynak: Entegre Raporun ilk kısmı kılavuz ilkelerinden oluşmaktadır (International Integrated Reporting Council IIRC, 2019).

Tablo 3-devamı: Entegre Rapor Çerçevesi İçerik Öğeleri

Entegre Rapor İçerik Öğeleri (IIRC)	Açıklama
4A Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre	Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?
4B Kurumsal Yönetim	Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini nasıl destekliyor?
4C İş Modeli	Kuruluşun iş modeli nedir?
4D Riskler ve Fırsatlar	Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini etkileyen spesifik risk ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunları nasıl ele almaktadır?
4E Strateji ve Kaynak Aktarımı	Kuruluşun hedefi nedir ve buraya nasıl ulaşmayı amaçlamaktadır?
4F Performans	Kuruluş, dönem için belirlenen stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşmıştır ve elde edilen sonuçlar sermaye öğelerini nasıl etkilemiştir?
4G Genel Görünüm	Kuruluşun stratejisini uygularken karşılaşması muhtemel zorluk ve belirsizlikler ve bunların, iş modeli ile gelecekteki performansı açısından potansiyel etkileri nelerdir?
4H Hazırlık ve Sunum Temeli	Kuruluş Entegre Rapora dahil edilecek konuları nasıl belirlemektedir ve bu konular nasıl incelenmekte veya değerlendirilmektedir?
4I Genel Raporlama İlkeleri	Maddi konuların açıklanması; sermaye öğelerinin açıklanması; kısa, orta ve uzun vade için zaman aralıkları; birleştirme ve ayırma.

Kaynak: Entegre Raporun ikinci aşaması İçerik öğelerden oluşturulmuştur (International Integrated Reporting Council IIRC, 2019).

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BULGULAR

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada; Türkiye Entegre Raporlama Ağına (ERTA) kayıtlı özel ve kamu tüm bankaların yayınlamış oldukları 2019 yılı raporları içerik analizi ile incelenmiştir. Sürdürülebilirlik kriterleri sosyal, çevresel, kurumsal yönetim ve finansal kriterler olmak üzere dört bölümde incelenmiştir. Sosyal, çevresel ve kurumsal yönetim ilkeleri için Sermaye Piyasası Kurumu tarafından yayınlanan Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesinde geçen anahtar kelimeler kullanılmıştır. Finansal kriterler ise; Entegre rapor çerçevesinde yer alan finansal tablolardan, tüm bankalar için açıklaması bulunan ortak finansal değerler olarak belirlenmiştir. Entegre raporlarda bu anahtar kelimeler Sürdürülebilirlik Uluslararası Çerçevesine göre; tek tek incelenmiş ve kullanım sıklıkları hesaplanmıştır. Bu anahtar kelimelerin kullanım sıklıkları ile sürdürülebilirlikleri arasındaki ilişkinin hesaplanmasında, Gri ilişkisel analiz metodu kullanılmıştır. Sosyal, çevresel, kurumsal yönetim ve finansal verilerin ağırlıklandırılması için en çok tercih edilen Entropi yöntemi kullanılmış ve buradan hesaplanan ağırlıklar Gri İlişkisel Analiz derecesinin bulunmasında kullanılmıştır (Aras, 2021).

Bu araştırma; Bankacılık sektöründe yayınlanmış Entegre Raporların sürdürülebilirliğinin hem içerik analizi ile hem de çoklu karar verme yöntemi olan Gri ilişkisel analizi yöntemiyle incelemesi ve alanda yapılan diğer çalışmaların aksine; kurumsal sürdürülebilirlik kriterleri ile Türkiye’de Entegre Rapor yayınlayan bankalar arasındaki ilişki derecelerinin Entropi ağırlıkları baz alınarak Gri İlişkisel Analiz Yöntemi ile sıralanması açısından özgün bir değer taşımaktadır.

4.2. Araştırmanın Örneklemi

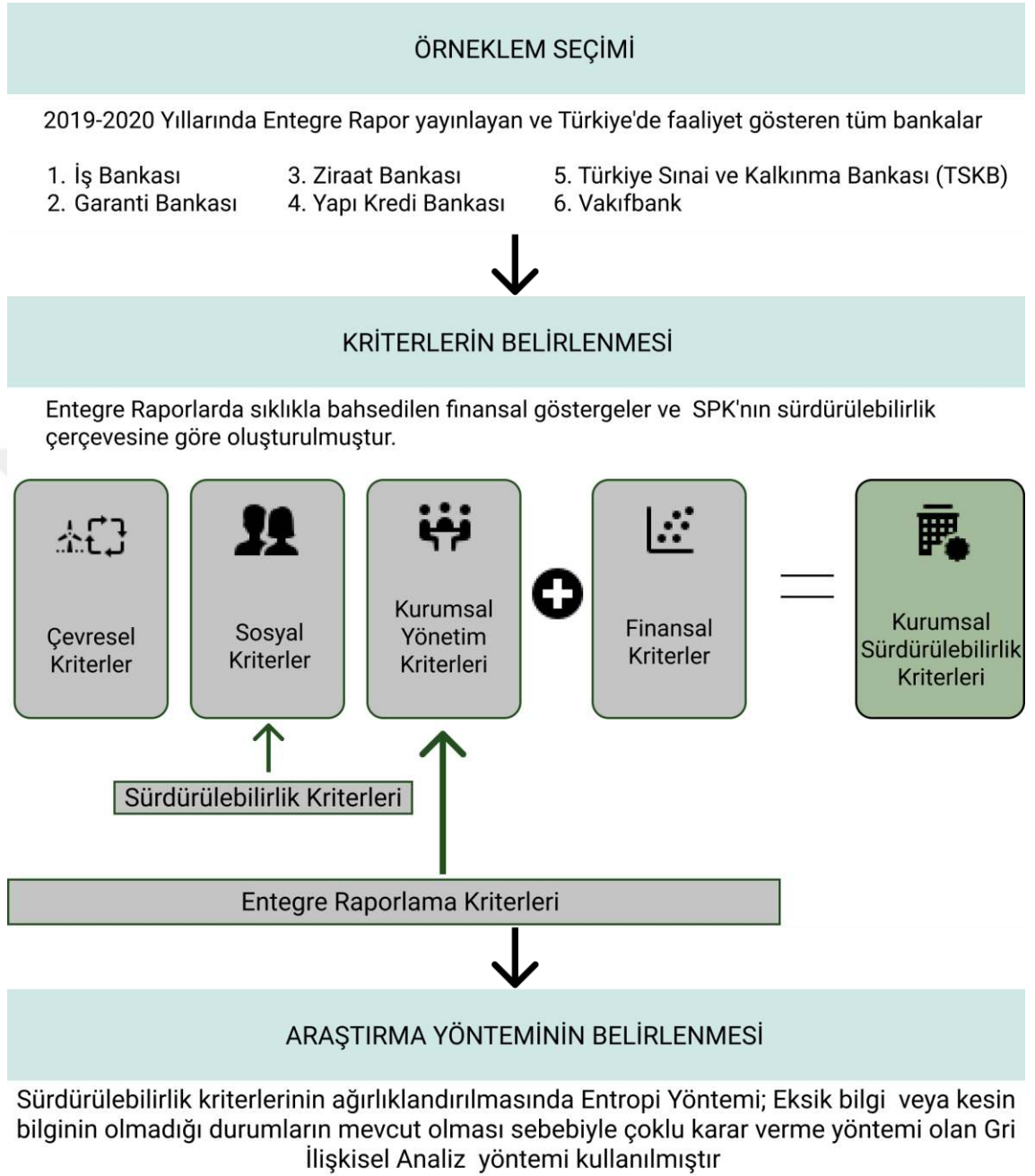
Araştırmanın Örneklemi; Türkiye’de faaliyet gösteren altı adet bankaya ait 2019 yılı Entegre Raporları oluşturmaktadır. Bu bankalar; Garanti BBVA, İş Bankası, Ziraat Bankası, Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB), Yapı Kredi ve Vakıfbank’tır. Entegre Raporlar; Türkiye Entegre Rapor Ağına (ERTA) ait veri sisteminden alınmıştır (ERTA, entegreraporlamatr.org).

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Kurumsal sürdürülebilirlik kriterleri ile Entegre rapor yayınlayan bankalar arasındaki sürdürülebilirlik ilişkisine yönelik analizleri yaparken; her bir kritere ilişkin ağırlıklar Entropi yöntemi ile hesaplanarak Çoklu Karar Verme Yöntemi olan ve belirsizlik durumlarında kullanılan Gri İlişkisel Analiz Yöntemi ile bankalar arası sürdürülebilirlik sıralamaları yapılmıştır.

Şekil 12’de araştırmanın yönteminin belirlenme aşamaları özetlenmiştir.

Şekil 12: Araştırma Yönteminin Belirlenmesi Aşamaları

4.3.1. İçerik Analizi Yöntemi

İçerik analizi; “Nitel verilerin nicel analizi” olarak literatüre geçmiştir. İçerik analizi yöntemi; metinsel ifadelerle sayısal değerler vererek analiz yapmaya olanak veren bir nitel analiz yöntemidir (Morgan, 1993; Berelson, 1952).

İçerik Analizi; insan tarafından yapılan kodlama veya direkt bilgisayar kodlaması şeklinde yapılabilmektedir. Güvenilirliği açısından kodlamanın bir teorik çerçeveye dayandırılması gerekmektedir (Neuendorf, 2015).

Bu çalışmada, Bankacılık sektöründe Türkiye’de yayınlanan Entegre raporlar incelenmiştir. İçerik analizinde; Entegre Raporlama Çerçevesi ve GRI Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesi teorik arka plan olarak kullanılmıştır. Entegre raporlardan alınan metinsel ifadeler, sayısal verilere dönüştürülerek analizlerinin yapılması sağlanmıştır.

4.3.2. Entropi Yöntemi

Entropi yönteminden ilk kez Rudolph Clausius 1865 yılında bahsetmiştir. Ancak ilk kez tanıtılması 1948 yılında Amerikalı Matematikçi, Claude Elwood Shannon tarafından yapılmıştır. Entropi yöntemi, her bir değişkenin ağırlıklandırılması konusunda bize olanak sağlar. Değerlendirilen her bir değişkenin birbirleri arasındaki fark fazla ise, Entropi o kadar küçüktür. Tersine de geçerlidir; değişkenler arasındaki fark ne kadar azsa, Entropi o kadar büyüktür (Zhang vd., 2011; Hu, Chiu, 2008).

Bu çalışmada Entropi yöntemi; sürdürülebilirlik kriterlerinin önem sıralamasının yapılabilmesi için kriterlerin ağırlıklandırılması amacıyla kullanılmıştır, daha sonra bulunan ağırlıklar Gri İlişki derecesinin belirlenmesi adımıyla kullanılmıştır.

Entropi yönteminin uygulama aşamaları;

Adım 1: Karar matrisinin oluşturulması

İlk aşamada kriterlere ait karar matrisinin oluşturulması için (1.1) eşitliği kullanılmaktadır. Karar matrisinin satırlarında Türkiye’de Entegre Rapor yayınlayan bankalar yer almakta, sütunlarında ise; sosyal kriterler, çevresel kriterler, kurumsal sürdürülebilirlik kriterleri ve finansal sürdürülebilirlik kriterleri yer almaktadır.

$$X_i = \begin{pmatrix} x_{11}, \dots, x_{1k}, & y_{11}, \dots, y_{1m} & z_{11}, \dots, z_{1n} \\ x_{21}, \dots, x_{2k}, & y_{21}, \dots, y_{2m} & z_{21}, \dots, z_{2n} \\ \vdots & \vdots & \vdots \\ x_{i1}, \dots, x_{ik}, & y_{i1}, \dots, y_{im} & z_{i1}, \dots, z_{in} \end{pmatrix} \quad (1.1)$$

Adım 2: Karar Matrisinin Normalize edilmesi

Karar matrisindeki her bir değerin normalize edilmesi için eşitlik (1.2) kullanılmaktadır. Eşitlik, i. alternatif ve j. kritere karşılık gelmektedir. m toplam alternatif sayısını, n ise toplam kriter sayısını göstermektedir (Yıldırım, 2020).

$$r_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sum_{i=1}^m x_{ij}} \quad (i = 1, 2, \dots, m \text{ ve } j = 1, 2, \dots, n) \quad (1.2)$$

Adım 3: Kriterlere İlişkin Entropi Değerlerinin Bulunması

(1.3) eşitliğindeki formül her bir kritere ait Entropi değerinin bulunmasını adımında kullanılmaktadır. (1.3) eşitliğinde k değeri bir sabit değere karşılık gelmektedir. Ve $k = \frac{1}{\ln(m)}$ formülü ile elde edilir. E_j değeri 0 ile 1 arasında olmalıdır (Yıldırım, 2020).

$$E_j = -k \sum_{i=1}^n r_{ij} \ln(r_{ij}) \quad (i = 1, 2, \dots, m \text{ ve } j = 1, 2, \dots, n) \quad (1.3)$$

$0 \ln 0 = 0$ olduğundan $x \ln x \rightarrow 0$ $x \rightarrow 0$ kuralı kullanılır. Böylece $0 * \ln 0 = 0$ kabul edilerek işleme devam edilir. Sıfır olasılık terimlerini eklemek Entropiyi değiştirmez (Cover vd.,1991).

Adım 4: Farklılaşma Derecesinin Hesaplanması

$$d_j = 1 - E_j \quad (1.4)$$

d_j değeri; bir j niteliğine ait karşıtlık yoğunluğu gösterir.

E_j değerinde; j değeri j . kritere ait Entropi değerine karşılık gelir.

Adım 5: Entropi Ağırlıklarının Hesaplanması

Entropi ağırlığı ne kadar büyükse; bilginin o kadar etkin olduğu anlamına gelmektedir (Lui ve Cui, 2008). Kriterlere ait ağırlıklar, farklılaşma derecelerinin bu değerlerin toplam değerine bölünmesiyle elde edilmektedir (Eşitlik 1.5).

$$W_j = \frac{d_j}{\sum_{j=1}^n d_j} \quad (1.5)$$

Entropi ağırlıkları toplamı 1'e eşittir (Eşitlik 1.6).

$$\sum_{j=1}^n w_j = 1 \quad (1.6)$$

4.3.3. Gri İlişkisel Analiz Yöntemi

Ekonomik etkilerin tahmin edilmesinde sıklıkla kullanılan Gri İlişkisel Analiz Yöntemi; literatüre 1982 yılında Gri Sistem Teorisi olarak girmiştir (Den, 1982). Gri İlişkisel Yöntemi ilk kez kullanan Profesör Julong Deng'dir.

Gri İlişkisel Analiz Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi olarak bilinir. Gri yöntem, özellikle belirsizliğin olduğu durumlarda kullanılır. Yöntemde bilginin belirsizliği “gri” olarak ifade edilir. Yani bu yöntemde; hiç bilginin bulunmadığı durumlar “siyah” bilginin tam olarak bilindiği durumlar ise “beyaz” olarak ifade edilmektedir. Gri İlişkisel Analiz Yöntemi hiçbir bilginin olmadığı durumu “gri” duruma getirmeye yardımcı olur (Feng-Wang, 2000).

Gri ilişkisel analiz yönteminin uygulama aşamaları;

Adım 1: Karar matrisinin oluşturulması

Bir karar matrisinin (x) oluşturulması: m tane alternatifin ve n tane kriterinden oluşan bir $m \times n$ matrisi aşağıdaki şekilde oluşturulur. Daha sonra, özdeğer matrisi olarak adlandırılan bir $m \times n$ değer matrisi kurulur (Aydemir ve Şahin, 2019).

$$X = \begin{pmatrix} x_1(1), x_1(2), & L & x_1(n) \\ x_2(1), x_2(2), & L & x_2(n) \\ \vdots & \vdots & \vdots \\ x_m(1), x_m(2) & L & x_m(n) \end{pmatrix} \quad (2.1)$$

Adım 2: Referans Serisinin Oluşturulması ve Karşılaştırma Matrisinin Elde Edilmesi

Referans değerleri uygulama alanına göre değişiklik gösterir. Amacımız kriterlere ait değerleri arasından referansa en yakın değeri bulmaktır (Aydemir ve Şahin, 2019). Bu çalışmada referans değerleri maksimum değerler olarak alınmıştır.

Adım 3: Karar Matrisinin Normalize Edilmesi

Karar matrisi normalize işlemi yapılırken; Amaç daha iyi daha büyük bir değere ulaşmak ise formül 2.2 kullanılır (Yıldırım, 2020).

$$x_i(k) = \frac{x_i(k) - \min x_i(k)}{\max x_i(k) - \min x_i(k)} \quad (2.2)$$

Amaç daha az ve daha küçük bir değer elde etmekse formül 2.3 kullanılır (Yıldırım, 2020).

$$x_i(k) = \frac{\max x_i(k) - x_i(k)}{\max x_i(k) - \min x_i(k)} \quad (2.3)$$

Son olarak, eğer amaç optimal bir değer elde etmekse formül 2.4 kullanılır. Optimal değer maksimum değerle minimum değer arasında bir değer almaktadır (Yıldırım, 2020).

$$\min x_i(k) \leq x_{ob}(k) \leq \max x_i(k) \text{ ise;}$$

$$x_i(k) = \frac{|x_i(k) - x_{ob}(k)|}{\max x_i(k) - x_{ob}(k)} \quad (2.4)$$

Adım 4: Mutlak Değer Tablosunun Oluşturulması

$$\Delta x_i(k) = |x_0(k) - x_j(k)| \quad (2.5)$$

Referans serisi değerleri ile karar matris değerlerinin farkı Δx_i ile gösterilir. Fark katsayısı 0 ile 1 arasında değer alır. Genellikle 0,5 değeri en iyi değere karşılık gelmektedir (Aydemir ve Şahin, 2019).

Adım 5: Gri İlişki Katsayısının Bulunması

$$\xi_i(k) = \frac{\Delta_{\min} + \xi \Delta_{\max}}{\Delta_{xi}(k) + \xi \Delta_{\max}} \quad (2.6)$$

Adım 6: Gri İlişki Derecesinin Eşit Ağırlıklı Olarak Belirlenmesi

Gri İlişki Katsayılarının toplamının, kriter sayısına bölünmesiyle elde edilen Gri ilişki derecesi (2.7) eşitliğinden elde edilir.

$$r_i = \frac{1}{n} \sum_{k=1}^n \xi_i(k) \quad i = 1, 2, \dots, m \quad (2.7)$$

Adım 7: Gri İlişki Derecesinin Entropi Ağırlığına Göre Belirlenmesi

$$r_i = \sum [w_i(k) \times \xi_i(k)] \quad i = 1, 2, \dots, m \quad (2.8)$$

Gri ilişki derecesini gösteren i değeri; Gri ilişki katsayısı ile Entropi ağırlıklarının çarpılmasıyla elde edilir. w_i değeri ağırlıkları gösterir. Entropi yöntemi ile bulunan ağırlıklar ile çarpılmasının sebebi kriterlerin eşit ağırlıklara sahip olmamasıdır (Aydemir ve Şahin, 2019).

4.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada; içerik analizi yapılarak, çalışmaya konu olan bankaların Entegre Raporlarından elde edilen anahtar kelimeler, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum

çerçevesinde yer alan kategorilere göre belirlenmiştir. Finansal veriler ise; yine bankaların yayınlamış oldukları Entegre Raporlarda bulunan finansal tablolara ait ortak verilerden toplanmıştır. Bu kategoriler; çevresel sürdürülebilirlik, sosyal sürdürülebilirlik, kurumsal yönetim sürdürülebilirliği ve finansal sürdürülebilirlik ilkelerinden oluşmaktadır. İkinci aşamada, belirlenen kriterlere ait ağırlıkların bulunması için sıklıkla tercih edilen “nitel verilerin nicel analizi” olarak bilinen Entropi yöntemi kullanılmıştır. Daha sonra belirlenen sürdürülebilirlik kriterlerinin sıralamasını yapmak için; çoklu karar verme yöntemi olan, Gri İlişkisel Analiz yöntemi kullanılmıştır.

4.5. Araştırmaya Dahil Edilen Kurumlar Hakkında Genel Bilgiler

Garanti BBVA (A): 1946 yılında kurulmuştur. 2019 Mart ayı itibarıyla 423 Milyar Türk Lirası aktif büyüklüğü ile Türkiye’nin en büyük ikinci özel bankası konumundadır. 2010 yılı itibarıyla BBVA ile yaptığı işbirliği ile hissedarı olması sebebiyle Garanti BBVA olarak anılmaya başlamıştır. Garanti Bankası, 2017 yılı itibarıyla sürdürülebilirlik raporlamasından Entegre Raporlamaya geçmiştir. Garanti Bankasının 2010-2016 yıllarında yayınlanmış sürdürülebilirlik raporları mevcuttur (<https://www.garantibbva.com.tr/en>).

Türkiye İş Bankası (B): Cumhuriyet döneminin ilk ulusal bankası olan İş Bankası, 1924 yılında kuruldu. 2019 yılı itibarıyla 468,1 Milyar Türk Lirası aktif büyüklüğe sahip Türkiye’nin en büyük özel bankasıdır. Türkiye İş Bankası 2018 yılı itibarıyla Entegre Rapor yayınlamaktadır. İş Bankası’nın 2012-2017 yıllarına ait sürdürülebilirlik raporları mevcuttur (<https://www.isbank.com.tr/en>).

Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB) (C): TSKB 1950 yılında; Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Dünya Bankası ve Ticari bankaların pay sahipliği ile İstanbul’da kurulmuş ilk kalkınma ve yatırım bankasıdır. Hisselerinin %50,94’ü Türkiye İş Bankası Grubu şirketlerine aittir. Hisselerinin %40,68’i BİST Yıldız Pazar’da “TSKB” ismi ile işlem görmektedir. TSKB 2016 yılından itibaren Entegre

Rapor yayınlamaktadır. Bankanın 2008-2016 yıllarına ait sürdürülebilirlik raporları mevcuttur (<https://www.tskb.com.tr/en>).

Ziraat Bankası (D): Ziraat Bankası 1863 yılında kurulmuştur. 2019 yılında toplam aktifleri 650 Milyar Türk Lirası büyüklüğü ile bankacılık sektörünü şekillendiren devlet bankaları arasındadır. Ziraat Bankası 2019 yılından itibaren Entegre Rapor yayınlamaktadır. Bankanın 2013-2018 yıllarına ait sürdürülebilirlik raporları mevcuttur (<https://www.ziraatbank.com.tr/en>).

Yapı Kredi (E): Yapı Kredi Bankası 1944 yılında kurulmuştur. Türkiye'nin en büyük üçüncü özel bankası olan bankanın 2019 yılı aktif büyüklüğü; 411 Milyar Türk Lirasıdır. Yapı Kredi 2019 yılı itibariyle Entegre Rapor yayınlamaktadır. Bankanın 2010-2018 yıllarına ait sürdürülebilirlik raporları mevcuttur (<https://www.yapikredi.com.tr/en/>).

Vakıfbank (F): Vakıfbank 1954 yılında kurulmuştur. 419 Milyar Türk Lirası aktif büyüklüğü ile 2019 yılı içerisinde Türkiye'nin en büyük dördüncü bankası olmuştur. Vakıfbank 2019 yılı itibariyle Entegre Rapor yayınlamaktadır. Bankanın 2014-2018 yıllarına ait sürdürülebilirlik raporları mevcuttur (<https://www.vakifbank.com.tr/English.aspx?pageID=977>).

4.6. Araştırmada Kullanılan Ölçüt

1. Çevresel İlkeler

- **Ç1:** Atık yönetimi
- **Ç2:** Çevre ile ilgili yapılan çalışmalar
- **Ç3:** Karbon ölçümü
- **Ç4:** Sera gazı salınımı
- **Ç5:** Temiz enerji yatırımları
- **Ç6:** İklim ile ilgili açıklamalar

- **Ç7:** Geri dönüşüm çalışmaları
- **Ç8:** Çevresel ayak izi açıklaması
- **Ç9:** Çevresel risk açıklaması
- **Ç10:** Çevresel etki açıklaması

2. Sosyal İlkeler

- **S1:** İnsan Hakları
- **S2:** Çalışan hakları
- **S3:** Fırsat eşitliği
- **S4:** İş kazaları verileri
- **S5:** Kişisel verilerin korunması ile ilgili düzenlemeler
- **S6:** Etik politikası
- **S7:** Toplumsal yatırımlar
- **S8:** Sosyal sorumluluk
- **S9:** Finansal kapsayıcılık açıklamaları
- **S10:** Finansmana erişim açıklamaları
- **S11:** Çalışanlara verilen eğitimlerle ilgili açıklamalar

3. Kurumsal Sosyal Sorumluluk İlkeleri

- **K1:** Rüşvet ve yolsuzlukla mücadele
- **K2:** Vergisel açıdan dürüstlük ilkesine yönelik politika ve programlar
- **K3:** Sosyal sorumluluk projeleri
- **K4:** Uluslararası standartlara ve inisiyatiflere üyelik

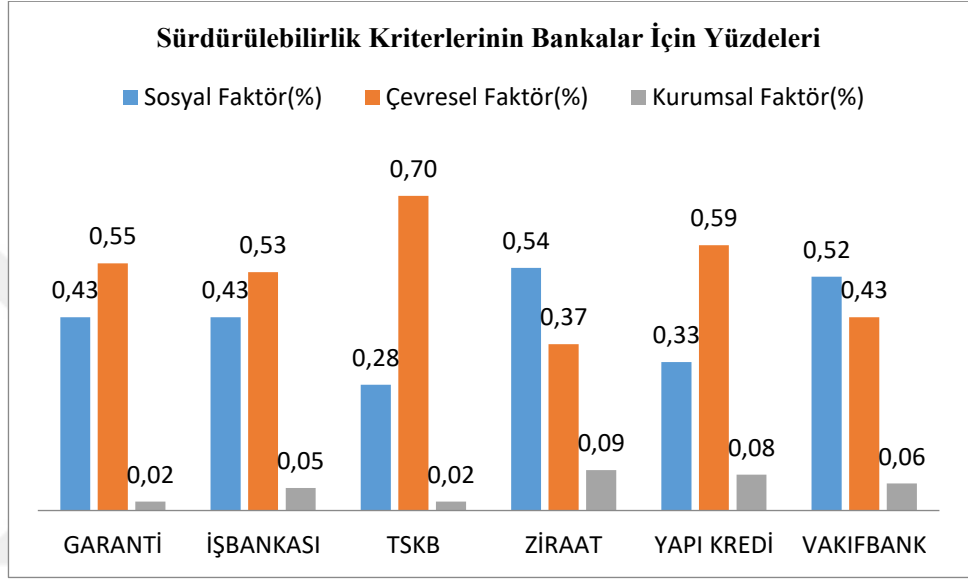
4. Finansal İlkeler

- **F1:** Toplam Aktif büyüklüğü
- **F2:** Toplam Kredi büyüklüğü
- **F3:** Özkaynaklar toplamı
- **F4:** Net karlılık oranları
- **F5:** Sermaye yeterlilik rasyosu

4.7. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Entropi ve Gri ilişkisel analiz sonuçları ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Entropi Analize ve Gri İlişkisel Analize ait bulgular sırasıyla Ek.1 ve Ek.2’de verilmiştir.

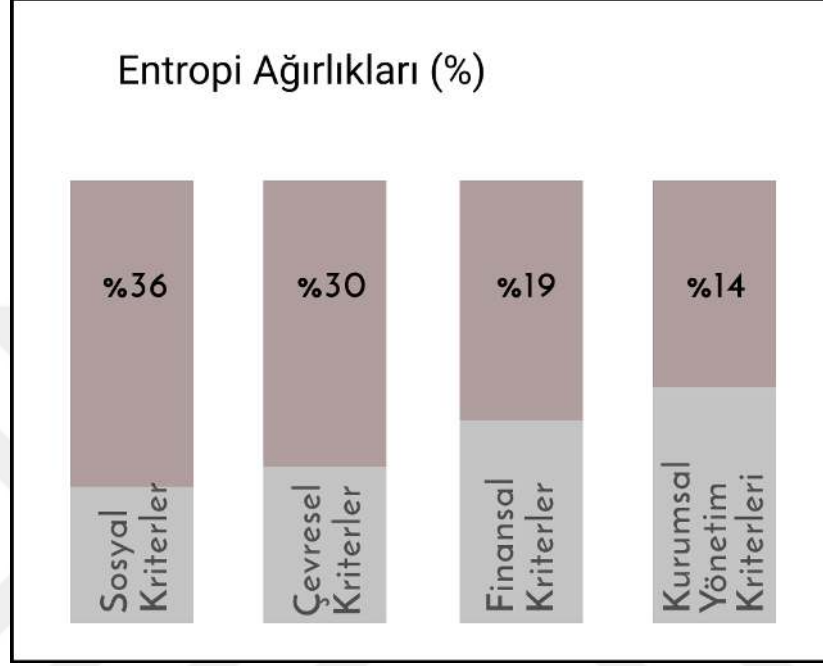
Şekil 13’de 2019 yılı Entegre Raporlardan alınan verilere göre; bankalar arası sürdürülebilirlik kriterlerine ait kelimelerin kullanım oranlarına yer verilmiştir.

Şekil 13: 2019 Yılı Entegre Raporları Verilerine Göre Sürdürülebilirlik Kriterlerine İlişkin Anahtar Kelimelerin Yüzdeleri

Kaynak: Veriler 2019 yılı Entegre Raporlardan alınmıştır

Şekil 14’de Entegre rapor kriterlerine ait toplam Entropi ağırlıklarının oranları gösterilmektedir. Bu oranlamaya göre; sosyal kriterler en yüksek ağırlığa sahipken, kurumsal yönetim kriterlerine ait ağırlık en son sırada yer almaktadır.

Şekil 14: Entegre Rapor Sürdürülebilirlik Kriterlerinin Ağırlıkları

4.8. Sürdürülebilirlikle İlgili Bulgular

Bankalara ait Entegre raporlar incelendiğinde, bankaların sosyal sürdürülebilirlikle ilgili sıklıkla bahsettikleri kriterlere ait Entropi ağırlıkları Tablo 6’da gösterilmiştir. Tüm kriterler içerisinde sosyal kriterlere ait toplam Entropi ağırlığı; %36 olarak hesaplanmıştır.

Bankalar kadın-erkek çalışan oranlarını, çalışanlarına verdikleri eğitim içeriklerini ayrıntılı bir şekilde açıklarken, eğitim saatlerini de raporlarında sunmuşlardır (Şekil 15).

Bankalar; Sosyal sürdürülebilirlik kriterlerini belirlerken UNDP’nin 2016 yılında yayınladığı 17 kalkınma hedeflerinden yola çıkmışlardır. Bu kısımda, Entegre

raporlarda açıklaması yapılan sosyal, çevresel, kurumsal yönetim ve finansal kriterlere ait bulgulara yer verilmiştir.

4.8.1. Sosyal Sürdürülebilirlik

Tablo 4’te Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesinde yer alan sosyal sürdürülebilirlik kriterlerine yer verilmiştir.

Tablo 4: Sosyal Uygulama Kriterleri Tablosu

Kriter Kodu	Kriter Adı
S1	İnsan Hakları
S2	Çalışan Hakları
S3	Fırsat Eşitliği
S4	İş Kazaları
S5	Kişisel Verilerin Korunması
S6	Etik Politikası
S7	Toplumsal Yatırım
S8	Sosyal Sorumluluk
S9	Finansal Kapsayıcılık Kapsamındaki Açıklamalar
S10	Finansmana Erişim Kapsamındaki Açıklamalar
S11	Çalışanlara Eğitim

Tablo 5 sosyal kriterlere ait yeni referans değerlerin, maksimum değerlerine göre belirlendiğini ifade etmektedir. Referans serisine ait değerler tablo 52’de ek.2 kısmında verilmiştir.

Tablo 5: Sosyal Uygulama Kriterleri Referans Tablosu

Sürdürülebilirlik Kriter Grubu	Kriter Kodu	Optimum Seviye
Sosyal Kriterler	S1	Maksimum
	S2	Maksimum
	S3	Maksimum
	S4	Maksimum
	S5	Maksimum
	S6	Maksimum
	S7	Maksimum
	S8	Maksimum
	S9	Maksimum
	S10	Maksimum
	S11	Maksimum

Tablo 6’da sosyal sürdürülebilirlik kriterlerine ait Entropi ağırlıkları gösterilmiştir.

Tablo 6: Sosyal Sürdürülebilirlik Kriterlerinin Ağırlıkları

Sosyal Sürdürülebilirlik Kriterleri	Entropi Ağırlıkları
İnsan Hakları	0,0367
Çalışan Hakları	0,0388
Fırsat Eşitliği	0,0373
İş Kazaları	0,0331
Kişisel Verilerin Korunması	0,0218
Etik Politikası	0,0387
Toplumsal Yatırım	0,0237
Sosyal Sorumluluk	0,0393
Finansal Kapsayıcılık Kapsamındaki Açıklamalar	0,0158
Finansmana Erişim Kapsamındaki Açıklamalar	0,0381
Çalışanlara Eğitim	0,0400
Toplam	0,3633

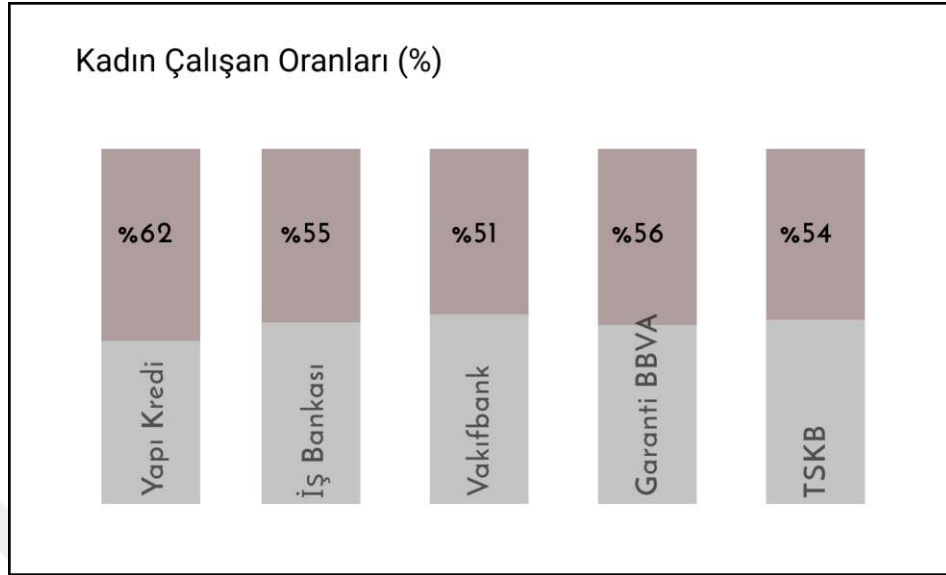
Tablo 7’de Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesine Göre; Entegre Raporlarda Yer Alan Anahtar Kelimelerin Sayıları gösterilmiştir.

Tablo 7: Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesine Göre; Entegre Raporlarda Yayımlanan Sosyal Veriler

Kriter/Banka	Garanti BBVA	İş Bankası	TSKB	Ziraat Bankası	Yapı Kredi	Vakıfbank
S1	11	12	2	0	16	11
S2	14	15	8	10	1	16
S3	15	18	28	1	5	30
S4	7	11	1	0	2	2
S5	21	1	1	0	5	1
S6	89	28	26	19	36	80
S7	21	4	0	0	5	1
S8	12	11	15	13	10	35
S9	0	16	0	0	1	7
S10	2	4	10	4	1	6
S11	159	218	102	87	99	171

Not: 2019 yılında Türkiye’de faaliyet gösteren bankalara ait Entegre Raporlarda geçen, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesine göre belirlenmiş, sosyal sürdürülebilirlik ile ilgili anahtar kelimelerin sayılarını göstermektedir.

Şekil 15’te görüldüğü gibi; Entegre rapor yayınlayan bankalarda, kadın ve erkek çalışan oranları birbirlerine çok yakındır.

Not: Ziraat Bankasına ait veriler Entegre raporda yer almadığı için eklenmemiştir. Veriler 2019 Yılına ait Entegre Raporlarından alınmıştır.

Şekil 15: 2019 Yılı Entegre Rapor Verilerine Göre Bankalarda Kadın Çalışan Sayıları

4.8.2. Çevresel Sürdürülebilirlik

Bankalara ait raporlar incelenmiş ve bankaların çevresel sürdürülebilirlik ile ilgili sıklıkla bahsettikleri konular Tablo 11’de gösterilmiştir. Çevresel kriterlere ait Entropi ağırlıklarının gösterildiği Tablo 10’da; tüm kriterler içerisinde çevresel kriterlere ait Entropi ağırlığı %30 olarak hesaplanmıştır. Bankaların; çevresel sürdürülebilirlik kriterlerini belirlerken UNDP’nin 2016 yılında yayınladığı 17 kalkınma hedeflerinden yola çıktıkları bilinmektedir (Entegre Raporlar, 2019).

Bankalar karbon salınım oranlarını Kapsam 1, Kapsam 2 ve Kapsam 3’e göre ayrıntılı açıklarken sayısal verileri de kullanmışlardır (Şekil 16). Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların Entegre raporlarında açıkladıkları rakamlar incelendiğinde, karbon salınım oranı en yüksek banka olarak İş bankası 1. Sırayı alırken, bankalar arasında en yüksek karbon salınımının elektrik tüketiminden kaynaklanan sebeplerden olduğu görülmektedir.

Tablo 8’de Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesinde yer alan çevresel sürdürülebilirlik kriterlerine yer verilmiştir.

Tablo 8: Çevresel Uygulama Kriterleri Tablosu

Kriter Kodu	Kriter Adı
Ç1	Atık Yönetimi
Ç2	Çevre
Ç3	Karbon
Ç4	Sera Gazı
Ç5	Enerji
Ç6	İklim
Ç7	Geri Dönüşüm
Ç8	Çevresel Ayak İzi
Ç9	Çevresel Risk
Ç10	Çevresel Etki

Tablo 9 çevresel kriterlere ait yeni referans değerlerin, maksimum değerlerine göre belirlendiğini ifade etmektedir. Referans serisine ait değerler tablo 53’de ek.2 kısmında verilmiştir.

Tablo 9: Çevresel Uygulama Kriterleri Referans Tablosu

Çevresel Kriterler	Ç1	Maksimum
	Ç2	Maksimum
	Ç3	Maksimum
	Ç4	Maksimum
	Ç5	Maksimum
	Ç6	Maksimum
	Ç7	Maksimum
	Ç8	Maksimum
	Ç9	Maksimum
	Ç10	Maksimum

Tablo 10’da çevresel sürdürülebilirlik kriterlerine ait Entropi ağırlıkları gösterilmiştir.

Tablo 10: Çevresel Sürdürülebilirlik Kriterlerinin Ağırlıkları

Çevresel Sürdürülebilirlik Kriterleri	Entropi Ağırlığı
Atık Yönetimi	0,0364
Çevre	0,0398
Karbon	0,0115
Sera Gazı	0,0389
Enerji	0,0394
İklim	0,0378
Geri Dönüşüm	0,0378
Çevresel Ayak İzi	0,0008
Çevresel Risk	0,0224
Çevresel Etki	0,0365
Toplam	0,3013

Tablo 11’de Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesine Göre; Entegre Raporlarda Yer Alan Anahtar Kelimelerin Sayıları gösterilmiştir.

Tablo 11: Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesine Göre; Entegre Raporlarda Yayınlanan Çevresel Veriler

Kriter/Banka	Garanti BBVA	İş Bankası	TSKB	Ziraat Bankası	Yapı Kredi	Vakıfbank
Ç1	6	14	6	2	2	1
Ç2	169	168	136	40	126	126
Ç3	1	1	0	0	0	0
Ç4	26	16	17	9	44	11
Ç5	132	128	195	29	94	97
Ç6	97	40	106	4	37	49
Ç7	7	4	11	8	6	0
Ç8	1	10	0	0	1	0
Ç9	5	1	0	0	0	2
Ç10	13	35	13	0	11	9

Not: 2019 yılı Entegre Raporda geçen çevresel sürdürülebilirlik için belirlenen anahtar kelimelerin sayılarını göstermektedir. Sütunlarda, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinden hareketle belirlenen anahtar kelimeler, satırlarda ise; Türkiye’de faaliyet gösteren ve Entegre Rapor yayınlayan tüm bankaları göstermektedir.

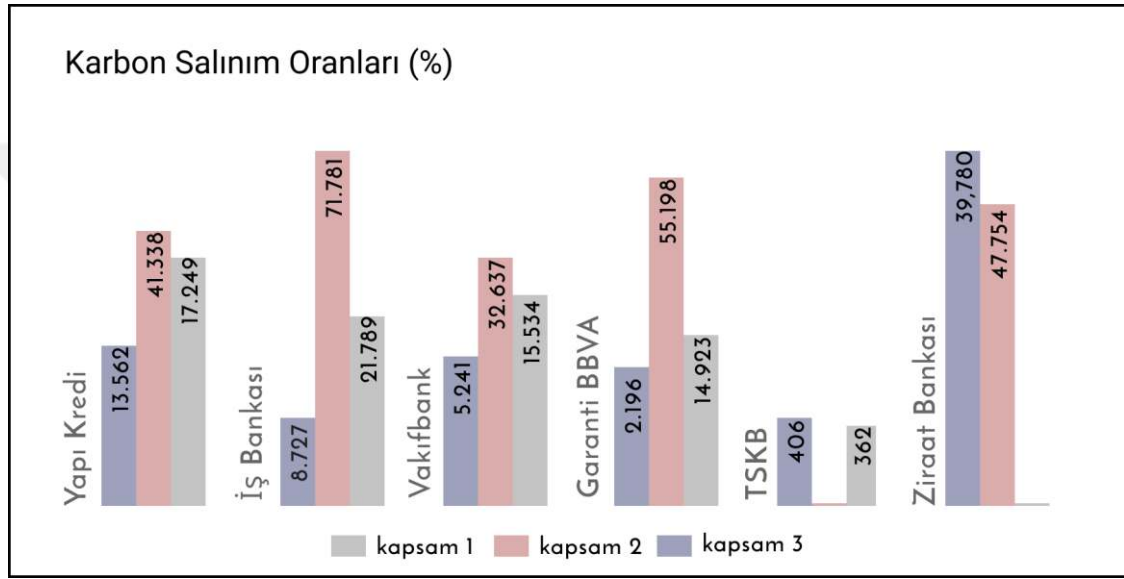
Entegre Raporlarda geçen Kapsam 1, Kapsam 2 ve Kapsam 3 açıklamaları;

Kapsam 1: Raporlama döneminde banka’nın ilgili lokasyonlarında doğalgaz, linyit, dizel, kalorifer yakıtı, benzin tüketimi ve soğutucu gaz ile yangın söndürücü kullanımı sebebiyle oluşan sera gazı salımı anlamına gelmektedir.

Kapsam 2: Raporlama döneminde bankanın tüm lokasyonlarında satın alınan elektrik enerjisi tüketimi sebebiyle oluşan sera gazı salımı anlamına gelmektedir.

Kapsam 3: Raporlama döneminde banka çalışanlarının işe ulaşmaları, iş nedeni uçak seyahatleri, içme ve musluk suyu su kullanımı, atık yağ, katı atıklar, kâğıt kullanımı ve bertarafı sebebiyle oluşan sera gazı salımı anlamına gelmektedir.

Şekil 16’da: Entegre Rapor çerçevesinde belirtilen; Kapsam 1, Kapsam 2 ve Kapsam 3 Kriterlerine göre açıklanan verilerden yararlanılmıştır.

Şekil 16: Bankaların Karbon Salınım Oranları

Kaynak: Veriler 2019 Yılı Entegre Raporlarından alınmıştır.

4.8.3. Kurumsal Yönetim Sürdürülebilirliği

Kurumsal yönetim sürdürülebilirliği ile ilgili, Sürdürülebilirlik İlkeleri Çerçevesinde belirtilen konular; “rüşvet ve yolsuzlukla mücadele ilkesi etik ilkeleri, personel yönetmeliğini, toplu iş sözleşmeleri, alım-satım ve ihale yönetmeliği ile banka mevzuatı ve yasal düzenlemelerin ayrılmaz parçasıdır” olarak sıralanmaktadır (Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi, SPK).

Bankalara ait raporlar incelendiğinde, bankaların kurumsal yönetim sürdürülebilirlikle ilgili sıklıkla bahsettikleri konular grafikte Entropi ağırlıklarıyla gösterilmiştir. Tüm kriterler içerisinde kurumsal yönetim kriterlerine ait toplam Entropi

ağırlığı %14 olarak hesaplanmıştır (Tablo 14). Bankalar Entegre raporlarında çalışanlarına karşı sorumluluklarını ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır.

Bankalar, kurumsal yönetim sürdürülebilirlik kriterlerini belirlerken UNDP'nin 2016 yılında yayınladığı 17 kalkınma hedeflerinden yola çıkmışlardır. Raporlarında açıklaması yapılan sosyal konulara ait anahtar kelimeler ve raporda tekrarlama sıklıkları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 12'de Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesinde yer alan kurumsal sürdürülebilirlik kriterlerine yer verilmiştir.

Tablo 12: Kurumsal Yönetim Uygulama Kriterleri Tablosu

Kriter Kodu	Kriter Adı
K1	Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele
K2	Vergi Uygulamalarına İlişkin Açıklamalar
K3	Sosyal Sorumluluk Projeleri
K4	Uluslararası Standartlara ve İnisiyatiflere Üyelik

Tablo 13 kurumsal yönetim kriterlerine ait yeni referans değerlerin, maksimum değerlerine göre belirlendiğini ifade etmektedir. Referans serisine ait değerler tablo 54'de Ek.2 kısmında verilmiştir.

Tablo 13: Kurumsal Yönetim Uygulama Kriterleri Referans Tablosu

Kurumsal Yönetim Kriterleri	K1	Maksimum
	K2	Maksimum
	K3	Maksimum
	K4	Maksimum

Tablo 14’de kurumsal yönetim sürdürülebilirlik kriterlerine ait Entropi ağırlıkları gösterilmiştir.

Tablo 14: Kurumsal Yönetim Sürdürülebilirlik Kriterlerinin Ağırlıkları

Kurumsal Sürdürülebilirlik Kriterleri	Entropi Ağırlığı
Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele	0,0370
Vergi Uygulamalarına İlişkin Açıklamalar	0,0352
Sosyal Sorumluluk Projeleri	0,0369
Uluslararası Standartlara ve İnisiyatiflere Üyelik	0,0323
Toplam	0,1414

Tablo 15’te Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesine göre; Entegre raporlarda yer alan kurumsal yönetime ait anahtar kelimelerin sayıları gösterilmiştir.

Tablo 15:Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesine Göre; Entegre Raporlarda Yayımlanan Kurumsal Yönetim Verileri

Kriter/Banka	Garanti BBVA	İş Bankası	TSKB	Ziraat Bankası	Yapı Kredi	Vakıfbank
Rüşvet ve yolsuzlukla mücadele	11	24	7	0	26	27
Vergi uygulamalarına ilişkin açıklamalar	1	0	1	1	0	1
Sosyal sorumluluk projeleri	0	15	7	21	13	5
Uluslararası standartlara ve İnisiyatiflere üyelik	5	0	1	0	3	6

Not. 2019 yılında Türkiye’de faaliyet gösteren bankalara ait Entegre raporlarda geçen, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesine göre belirlenmiş, kurumsal sürdürülebilirlik ile ilgili anahtar kelimelerin sayılarını göstermektedir.

4.8.4. Finansal Sürdürülebilirlik

Bankalara ait raporlar incelendiğinde, bankaların finansal sürdürülebilirlikle ilgili sıklıkla bahsettikleri konular grafikte Entropi ağırlıklarıyla gösterilmiştir. Tüm kriterler içerisinde finansal kriterlere ait toplam Entropi ağırlıkları %19 olarak hesaplanmıştır.(Tablo 18)

Bankalar; finansal sürdürülebilirlik kriterlerini belirlerken UNDP'nin 2016 yılında yayınladığı 17 kalkınma hedeflerinden yola çıkmışlardır. Bazı bankalar, yeşil tahvil alımlarına da başlamışlardır ve yeşil yatırımlara da önem vermektelerdir. Entegre raporlarda açıklaması yapılan finansal konulara ait sayısal veriler ve yüzdelik değerler açıklanmıştır.

Tablo 16'da Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesinde yer alan finansal sürdürülebilirlik kriterlerine yer verilmiştir.

Tablo 16: Finansal Uygulama Kriterleri Tablosu

Kriter Kodu	Kriter Adı
F1	Toplam Aktif
F2	Toplam Krediler
F3	Özkaynaklar
F4	Net Kar
F5	Sermaye Yeterlilik Rasyosu

Tablo 17 finansal sürdürülebilirlik kriterlerine ait yeni referans değerlerin, maksimum değerlerine göre belirlendiğini ifade etmektedir. Referans serisine ait değerler tablo 55'de Ek.2 kısmında verilmiştir.

Tablo 17: Finansal Sürdürülebilirlik Uygulama Kriterleri Referans Tablosu

Finansal Kriterler	F1	Maksimum
	F2	Maksimum
	F3	Maksimum
	F4	Maksimum
	F5	Maksimum

Tablo 18’de finansal sürdürülebilirlik kriterlerine ait Entropi ağırlıkları gösterilmiştir.

Tablo 18: Finansal Sürdürülebilirlik Kriterlerinin Ağırlıkları

Finansal Sürdürülebilirlik Kriterleri	Entropi Ağırlığı
Toplam Aktif	0,0394
Toplam Krediler	0,0381
Özkaynaklar	0,0389
Net Kar	0,0372
Sermaye Yeterlilik Rasyosu	0,0406
Toplam	0,1942

Bankaların bilançolarına ait kalemleri yıllara göre değişim miktarları ile birlikte Tablo 19’da gösterilmektedir.

Tablo 19: Uluslararası Sürdürülebilirlik Çerçevesine Göre; Entegre Raporlarda Yayınlanan Finansal Verilerin Yüzdelik Değerleri

Banka/Kriter (%)	F1	F2	F3	F4	F5
Garanti	7,00	7,00	15,00	-7,00	17,80
İş Bankası	12,40	4,70	18,40	-10,00	17,87
TSKB	10,00	7,00	20,00	6,20	17,80
Ziraat Bankası	21,00	15,60	14,20	-22,00	17,00
Yapı Kredi	10,00	4,00	5,60	-23,00	16,70
Vakıfbank	26,58	23,99	40,20	-32,00	16,61

4.8.5. Bankaların Sürdürülebilirlik Faktörlerinin Gri İlişkisel Analiz Sonuçlarına Göre Sıralanması

Bu kısımda, örnekleme dahil edilen tüm bankaların sürdürülebilirlik kriterlerine göre Gri İlişkisel sıralamalarına verilmiştir. Sıralamalar eşitlik 2.8 yardımıyla hesaplanmıştır.

Tablo 20’de bankalara ait Gri İlişkisel Analiz dereceleri ve sıralamalarına yer verilmiştir.

Tablo 20:Gri İlişki Derecelerinin Hesaplanması

Banka	Gri İlişki Derecesi	Sıralama
A	0,63	1
B	0,62	2
C	0,54	4
D	0,42	6
E	0,43	5
F	0,58	3

Sıralamalar; Gri ilişkisel analiz yöntemiyle elde edilmiştir. Sıralama yapılırken kriterlere ait Entropi ağırlıklarından faydalanılmıştır. Sıralama eşitlik 2.9 yardımıyla hesaplanmıştır.

Tablo 21’de Entropi analizi sonucunda elde edilmiş Entropi ağırlıklı Gri İlişkisel Analiz sonucunda elde edile gri ilişki dereceleri ve sıralamaları verilmiştir.

Tablo 21: Entropi Ağırlıklı Gri İlişki Derecelerinin Hesaplanması

Banka/Kriter	Gri İlişki Derecesi	Sıralama
A	0,62	1
B	0,59	3
C	0,57	4
D	0,43	6
E	0,44	5
F	0,61	2

5. SONUÇ

Entegre raporlama ile ilgili analizler yapılmıştır. Literatür araştırması ve analizler sonucunda, elde edilen bulgular sırasıyla;

1. Sürdürülebilirlik kriterlerini belirlerken, GRI Uluslararası Çerçevesi ve Entegre Raporlama Çerçevesi baz alınmıştır. Literatür taraması yapıldığında çok boyutlu sürdürülebilirlik yaklaşımının kurumsal sürdürülebilirliğin ölçülmesinde fayda sağladığına yönelik bulgular elde edilmiştir.
2. Bankalar arasında sürdürülebilirliğin ölçülmesi için yapılan analizde, belirsizlik altında karar verme yöntemi olan; Gri İlişkisel Analiz Yöntemi kullanılmıştır. Sürdürülebilirliğin belli bir tanımı olmaması sebebiyle, sürdürülebilirliğin ölçülmesinde kullanılan kesin ve geçerli bir yöntem bulunmamaktadır. Literatürde en sık kullanılan yöntemler; Entropi Yöntemi, Gri İlişkisel Analiz Yöntemi ve TOPSİS yöntemleridir.
3. GRI çerçevesinden elde ettiğimiz kriterlere ait, ilk önce Entropi Ağırlıkları hesaplanmıştır. Daha sonra Gri İlişki Dereceleri ile kriterlerin Entropi ağırlıkları çarpılarak bir sıralama elde edilmiştir.
4. Kurumsal Sürdürülebilirlik raporlamanın kurumlara sağladığı faydalar; sürdürülebilirliğin belli standartlara sahip olması ve bu şekilde ölçülebilmesi, paydaşlarla iyi iletişim kurmak, güvenilirliği ve şeffaflığı sağlamak gibi belirgin faydaları vardır. Ayrıca kurumsal performansın ölçülmesinde çok boyutlu ve Entegre düşünmeyi sağlamaktadır.
5. Sürdürülebilirliğin belli bir tanımının yapılamaması ve ölçülmesinde kullanılabilecek pratik bir yöntemin olmaması Entegre Raporlamayı ve sürdürülebilirliğin raporlanmasını karmaşık bir hale getirmektedir. Raporlamanın, IIRC tarafından yayınlanan GRI gibi belli bir standardı olmasına rağmen, Entegre raporların içeriklerinde belli bir standart yoktur. Kurumların raporlarında yaptıkları açıklamalar farklılık göstermektedir. Ayrıca raporlar arasında sağlıklı bir karşılaştırma yapılması Entegre raporların uzun ve karmaşık bir yapıya sahip olması sebebiyle zordur.

6. Raporların hem uzun olması hem de bankalar için kullanılan göstergelerin ve kategorilerin farklılık göstermesi sebebiyle, veri toplamak ve içerik analizi yapmak güçtür.
7. Entegre Raporlamayı sürdürülebilirlik raporlamasından ayıran en önemli fark; raporlamaya finansal kriterlerin entegre edilmesidir. Ancak Entegre raporlara, finansal kriterler entegre edilmemiştir, Sürdürülebilirlik raporlarına finansal tablolar eklenmiştir. Finansal tabloların herkes tarafından anlaşılabilmesi ise mümkün değildir.
8. Bankalar Entegre raporlarında yaptıkları açıklamalarında; sosyal ve çevresel kriterlere ağırlıklı olarak yer vermiştir ancak finansal ve kurumsal yönetim kriterlerine ilişkin açıklamalar yetersiz kalmaktadır.
9. Finans sektöründe önemli bir yeri olan Dünya Bankası;
 - 2011 yılında Entegre Raporlama Çerçevesini Geliştirmek için IR Çalışma Grubuna katılmıştır; 2013 yılında ise IR Konseyi üyesi olmuştur.
 - Dünya Bankası, 2014 yılında Sorumlu Yatırım İlkeleri'ne imza atmıştır.
 - İlk yeşil tahvilini 2008 yılında çıkaran Dünya Bankası, 2015 yılında ilk Yeşil Tahvil Etki Raporunu yayınlamıştır.
 - Dünya Bankası, 2018'de Dünya Bankası'nın Entegre Raporunu geliştirmeye doğru ilerlemektedir.
10. Sürdürülebilirlik ve Entegre Raporlama birbirinden ayrı bir rapor değil birbirinin tamamlayıcısıdır. Entegre Raporlamanın sürdürülebilirlik raporlamasından farkı finansal verilere de yer verilmesidir. Entegre Raporlamada en önemli amaç çok boyutlu kriterlerin bir bütün olarak ele alınarak kurumsal sürdürülebilirlikten bahsedilmesidir. Bu sebeple Entegre Raporlamada; sosyal, finansal, kurumsal yönetim ve finansal kriterler tek bir rapor altında birleştirilerek sunulmaktadır.

KAYNAKÇA

AKÇAKANAT, Ö., Hande, E. R. E. N., AKSOY, E., & ÖMÜRBEK, V. (2017). Bankacılık sektöründe ENTROPI ve WASPAS yöntemleri ile performans değerlendirmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 285-300.

Aras, G., & Yıldırım, F. M. (2021). Development of capitals in integrated reporting and weighting representative indicators with entropy approach. *Social Responsibility Journal*.

Aras, G., & Mutlu Yıldırım, F. (2019). Entegre Raporlamada Çoklu Sermaye Ögelerini Temsil Eden Göstergelerin Belirlenmesi: Türk Bankacılık Sektörü Örneği (Determining Indicators Representing Multiple Capitals in Integrated Reporting: The Case of Turkish Banking Sector). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 408-422.

Aras, G., Tezcan, N., & Furtuna, Ö. K. (2018). Çok boyutlu kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımı ile Türk bankacılık sektörünün değerlemesi: Kamu-Özel Banka Farklılaşması. *Ege Akademik Bakış*, 18(1), 47-61.

Aras, G., Tezcan, N., Furtuna, O. K., & Kazak, E. H. (2017). Corporate sustainability measurement based on entropy weight and TOPSIS. *Meditari Accountancy Research*.

Aras G. ve Sarıoğlu, (2015), “Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama”, *TÜSİAD Yayınları*.

Aydemir, E., & Sahin, Y. (2019). Evaluation of healthcare service quality factors using grey relational analysis in a dialysis center. *Grey Systems: Theory and Application*.

Battaglia, M., Testa, F., Bianchi, L., Iraldo, F., & Frey, M. (2014). Corporate social responsibility and competitiveness within SMEs of the fashion industry: Evidence from Italy and France. *Sustainability*, 6(2), 872-893.

Belas, J., Čera, G., Dvorský, J., & Čepel, M. (2021). Corporate social responsibility and sustainability issues of small- and medium- sized enterprises. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 28(2), 721-730.

Berelson, B. (1952). Content analysis in communication research.

Brotons, J. M., & Sansalvador, M. E. (2020). The relation between corporate social responsibility certification and financial performance: An empirical study in Spain. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(3), 1465-1477.

Carini ve Chiaf, (2015), “The relationship between annual and sustainability, environmental and social reports”, *Corporate Ownership & Control* (979-987).

Cover, Thomas M., and Joy A. Thomas. "Entropy, relative entropy and mutual information." *Elements of information theory 2.1* (1991): 12-13.

Den, J. (1982). Control problem of grey system. *System and Control Letters*, 1(4), 228-294.

De Villiers, C., & Hsiao, P. C. K. (2017). Integrated reporting (pp. 13-24). *Routledge*.

Dyllick, T., & Hockerts, K. (2002). Beyond the business case for corporate sustainability. *Business strategy and the environment*, 11(2), 130-141.

Emas R., (2015) “The Concept of Sustainable Development: Definition and Defining Principles”, *Florida International University*, (1-2).

European Commission Report, (2014), *Report from the commission to the european parliament and the council, Brüksel*.

Elkington J., (2007), Enter the Triple Bottom Line, *Chapter 1*, (3-4).

Elkington J., (1997), The Triple Bottom Line, *Sage Publications, California*.

Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA), <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/>, (06.04.2021).

Entegre Raporlama Türkiye Ağı TİDEx Söyleşileri, (2021). “Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem”, *Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE)*.

Fatih, E. C. E. R. (2019). Özel sermayeli bankaların kurumsal sürdürülebilirlik performanslarının değerlendirilmesine yönelik çok kriterli bir yaklaşım: Entropi-ARAS

bütünleşik modeli. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(2), 365-390.

Feng C. ve Wang R., (2000), “Performance evaluation for airlines including the consideration of financial ratios”, *Journal of Air Transport Management*, Volume 6 (135)

Filiz Mutlu Yıldırım, “Entegre Kurumsal Performans Değerlemesinde Çoklu Sermaye Temelli Bir Model Önerisi: Bankacılık Sektörü Uygulaması” Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul,2020,s.109.

Flower, J. (2015). The international integrated reporting council: a story of failure. *Critical Perspectives on Accounting*, 27, 1-17.

Freeman R., (1984), “Strategic Management: A Stakeholder Approach”, *Cambridge*.

Freiberg, D., Park, D. G., Serafeim, G., & Zochowski, R. (2020). Corporate Environmental Impact: Measurement, Data and Information. *Harvard Business School Accounting & Management Unit Working Paper*, (20-098).

Garanti Bankası Entegre Rapor (2019). ERTA Veri Tabanı, <https://www.garantibbvainvestorrelations.com/tr/entegre-faaliyet-raporu-2019/default.aspx>.

Garanti Bankası Entegre Rapor (2020). ERTA Veri Tabanı, <https://www.garantibbvainvestorrelations.com/tr/entegre-faaliyet-raporu/>

Global Reporting Initiative (GRI) BM Çevre Programı UNEP, (1997), www.globalreporting.org, (06.04.2021).

Global Compact Turkey, <https://www.globalcompactturkiye.org/surdurulebilir-finans/>, (06.04.2021).

Hakim I. ve Masyhur M. (2019), “Key Performance Indicators & Strategies to Achieve Sustainability & Improve Performance of Clothing Services SME Using Fuzzy AHP Method”, *Universitas Indonesia Depok, the 2019 5th International Conference Paper*.

Horowitz C., (2016), “Introductory Note to Paris Agreement”, *Cambridge University Press, International Legal Materials Vol. 55*, (740-755).

Hu, Y., Chiu, D. M., & Lui, J. C. (2008). Entropy based adaptive flow aggregation. *IEEE/ACM Transactions on Networking*, 17(3), 698-711.

IIRC, (2020), “TOWARDS INTEGRATED REPORTING Communicating Value in the 21st Century”, <https://integratedreporting.org/>, (01.05.2021).

İhsan, A. L. P., Öztel, A., & Köse, M. S. (2015). Entropi tabanlı MAUT yöntemi ile kurumsal sürdürülebilirlik performansı ölçümü: bir vaka çalışması. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-81.

İş Bankası Entegre Rapor (2019), ERTA Veri Tabanı; <https://www.isbank.com.tr/contentmanagement/IsbankSurdurulebilirlik/pdf/2019EntegreRaporu.pdf>.

Johnson H., (1971), “Business in contemporary society: Framework and issues”, *Belmont, CA: Wadsworth* (54).

Julong D., (1989), “Introduction to Grey System Theory”, *The Journal of Grey System I* (1-24).

Kaya, E. Ö. (2010). Sürdürülebilir kalkınma sürecinde bankaların rolü ve Türkiye’de sürdürülebilir bankacılık uygulamaları. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 75-94.

Kotb Abdelrahman Radwan, E., Omar, N., & Hussainey, K. (2021). Social responsibility of Islamic banks in developing countries: empirical evidence from Egypt. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 1-20.

Lindgreen A. ve Swaen V., (2010), “Corporate Social Responsibility”, *British Academy of Management, International Journal of Management Review* 12(1), 1-7 (2-3).

Liu, P., Liu, X., & Yang, H. (2019). Evaluation of the marine economic development quality in Qingdao based on entropy and grey relational analysis. *Marine Economics and Management*.

Lu J. vd., (2019) “Policies to promote corporate social responsibility (csr) and assessment of csr impact”, *Business Administration and Management*, 82-98 (87).

Maignan, I., & Ralston, D. A. (2002). Corporate social responsibility in Europe and the US: Insights from businesses’ self-presentations. *Journal of International Business Studies*, 33(3), 497-514.

Maubane, P., Prinsloo, A., & Van Rooyen, N. (2014). Sustainability reporting patterns of companies listed on the Johannesburg securities exchange. *Public Relations Review*, 40(2), 153-160.

McWilliams, A., Siegel, D. S., & Wright, P. M. (2006). Corporate social responsibility: *Strategic implications. Journal of management studies*, 1-18.

Melloni, G. (2015). Intellectual capital disclosure in integrated reporting: an impression management analysis. *Journal of Intellectual Capital*.

Meadows D. vd., (1972), *The Future of Nature: The Limits to Growth*, Yale University Press, New York: Universe Books.

Mohr, L. A., Webb, D. J., & Harris, K. E. (2001). Do consumers expect companies to be socially responsible? The impact of corporate social responsibility on buying behavior. *Journal of Consumer affairs*, 35(1), 45-72.

Morgan, D. L. (1993). Qualitative content analysis: a guide to paths not taken. *Qualitative health research*, 3(1), 112-121.

Neuendorf, K. A., & Kumar, A. (2015). Content analysis. *The international encyclopedia of political communication*, 1-10.

Ngo, S. T., Steyn, F. J., & Mc Combe, P. A. (2014). Gender differences in autoimmune disease. *Frontiers in neuroendocrinology*, 35(3), 347-369.

Nizamuddin M., (2018), “Corporate Social Responsibility and Corporate Financial Performance: An Exploratory Study of Measurement-Approach Selection Issues”, *International Refereed Journal of Reviews and Research*, Vol. 6 (20-23).

Ömürbek, V., Aksoy, E., & Akçakanat, Ö. (2017). “Bankaların Sürdürülebilirlik Performanslarının Aras, Moosra Ve Copras Yöntemleri İle Değerlendirilmesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 8(19), 14-32.

Paris Agreement (Paris Antlaşması), (2015). United Nations, *Conference of the Parties, Twenty-first session, Paris*, 30 November to 11 December 2015.

Perrini, F. (2006). Corporate social responsibility: doing the most good for your company and your cause.

Roca, L. C., & Searcy, C. (2012). An analysis of indicators disclosed in corporate sustainability reports. *Journal of cleaner production*, 20(1), 103-118.

Santos- Jaén, J. M., Madrid- Guijarro, A., & García- Pérez- de- Lema, D. (2021). The impact of corporate social responsibility on innovation in small and medium- sized enterprises: The mediating role of debt terms and human capital. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*.

Serafeim G., (2019), “Corporate Environmental Impact: Measurement, Data and Information”, *Harvard Business Review*, 2019.

Scalet, S., & Kelly, T. F. (2010). CSR rating agencies: What is their global impact?. *Journal of Business Ethics*, 94(1), 69-88.

Sobhani, F. A., Amran, A., & Zainuddin, Y. (2012). Sustainability disclosure in annual reports and websites: a study of the banking industry in Bangladesh. *Journal of Cleaner Production*, 23(1), 75-85.

Stefanescua, C. A., Oprisora, T., Sntejudeanua, M. A., Oprisor, T., & Sntejudeanu, M. A. (2016). An original assessment tool for transparency in the public sector based on the integrated reporting approach. *Accounting and Management Information Systems*, 15(3), 542.

Sung, P. L., Hsiao, T. Y., Huang, L., & Morrison, A. M. (2021). The influence of green trust on travel agency intentions to promote low- carbon tours for the purpose of sustainable development. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*.

Sustainable Stock Exchanges Initiative (SSE), (2018),

[https://sseinitiative.org/wp-](https://sseinitiative.org/wp-content/uploads/2018/10/SSE_On_Progress_Report_FINAL.pdf)

[content/uploads/2018/10/SSE_On_Progress_Report_FINAL.pdf](https://sseinitiative.org/wp-content/uploads/2018/10/SSE_On_Progress_Report_FINAL.pdf), (06.04.2021).

Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi, Sermaye Piyasası Kurulu, <https://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/1332>, (06.04.2021).

Turkey Sustainable Development Report, UNEP, (2019), <https://www.unep.org/resources/report/turkey-sustainable-development-report>, (06.04.2021).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/kyoto-protokolu.tr.mfa>, (06.04.2021).

Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB) Entegre Rapor (2019). *ERTA Veri Tabanı*, https://www.tskb.com.tr/i/content/4201_1_TSKB%202019%20Entegre%20Faaliyet%20Raporu.pdf.

Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB) Entegre Rapor (2020). *ERTA Veri Tabanı*, https://www.tskb.com.tr/i/content/4478_1_TSKB%202020%20Entegre%20Faaliyet%20Raporu.pdf.

“The Future We Want” Raporu, (2012), *United Nations Conference on Sustainable Development*, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/733FutureWeWant.pdf>, (06.04.2021).

The World Environment A Report by United Nations Environment Programme, (1972-1982), *Tycooly International Publishing Limited, Dublin*.

Uluslararası Entegre Rapor Çerçevesi (International Integrated Reporting Council (Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi - IIRC), <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2021/01/InternationalIntegratedReportingFramework.pdf>.(06.04.2021).

United Nations Conference on the Human Environment, (1992). *Cambridge University Press*, Vol. 31, (814-817).

United Nations Development Programme (UNDP), (2016). Sustainable Development Goals (SDGs), “What are the Sustainable Development Goals?”,

<https://www.undp.org/sustainable-development-goals>.

United Nations Global Compact (UN Global Compact), “Social Sustainability”, <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/our-work/social> (22.06.2021).

Vakıfbank Entegre Rapor (2019). ERTA Veri Tabanı, <https://www.vakifbank.com.tr/documents/surdurulebilirlik/2019-Y%C4%B1%C4%B1-Entegre-Faaliyet-Raporu.pdf>.

Vakıfbank Entegre Rapor (2019). ERTA Veri Tabanı, https://www.vakifbank.com.tr/documents/yiliski/VKF_FRAT_2020_UYG_uyg_64_.pdf

Vitolla F. vd., (2019). “İntegrated reporting and integrated thinking: A case study analysis”, *LUM University, Italy* (519-520).

Watson, A. (2011). Financial information in an integrated report: a forward looking approach. *Accountancy SA*, December, 14-17.

Weber, O. (2016). The sustainability performance of Chinese Banks: institutional impact. *Available at SSRN 2752439*.

Webster Jr, F. E. (1975). Determining the characteristics of the socially conscious consumer. *Journal of consumer research*, 2(3), 188-196.

White, A. (2010). The five capitals of integrated reporting: Toward a holistic architecture for corporate disclosure. *The Landscape of Integrated Reporting, Cambridge: Harvard Business School*, 29-32.

Wood, D. J. (1991). Social issues in management: Theory and research in corporate social performance. *Journal of Management*, 17(2), 383-406.

World Bank Annual Report (2020). The World Bank’s Commitment to “Better Reporting”, <https://www.worldbank.org/en/about/annual-report/commitment-to-reporting>.

World Economic Forum (WEF), (2021). “The Global Risk Report 16th Edition”, <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2021> (22.06.2021).

World Health Organization (WHO),(1997). “City planning for health and sustainable development”, *European Sustainable Development and Health Series: 2*.

Yang, Y., & Stohl, C. (2020). The (in) congruence of measures of corporate social responsibility performance and stakeholder measures of corporate social responsibility reputation. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(2), 969-981.

Yapı Kredi Bankası Entegre Raporu (2019). ERTA Veri Tabanı, https://assets.yapikredi.com.tr/ResponsiveSite/_assets/pdf/arsiv/surdurulebilirlik/YKB_ER_19_TR.pdf.

Yapı Kredi Bankası Entegre Raporu (2020). ERTA Veri Tabanı, https://www.yapikrediinvestorrelations.com/tr/images/pdf/faaliyet-raporlari/2020/yapi_kredi_2020_entegre_faaliyet_raporu.pdf

Zhang, H., Gu, C. L., Gu, L. W., & Zhang, Y. (2011). The evaluation of tourism destination competitiveness by TOPSIS & information entropy—A case in the Yangtze River Delta of China. *Tourism Management*, 32(2), 443-451.

Ziraat Bankası Entegre Rapor (2019). ERTA Veri Tabanı, https://www.ziraatbank.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri-ZB/finansal-bilgiler/Documents/2019_entegre_faaliyet_raporu_46E51.pdf.

Ziraat Bankası Entegre Rapor (2019). ERTA Veri Tabanı, https://www.ziraatbank.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri-ZB/finansal-bilgiler/Documents/2020_entegre_faaliyet_raporu.pdf

EKLER

Ek.1 Entropi Analiz Sonuçları

Tablo 22: Uygulama Kriterleri Tablosu	
Kriter Kodu	Kriter Adı
S1	İnsan Hakları
S2	Çalışan Hakları
S3	Fırsat Eşitliği
S4	İş Kazaları
S5	Kişisel Verilerin Korunması
S6	Etik Politikası
S7	Toplumsal Yatırım
S8	Sosyal Sorumluluk
S9	Finansal Kapsayıcılık Kapsamındaki Açıklamalar
S10	Finansmana Erişim Kapsamındaki Açıklamalar
S11	Çalışanlara Eğitim

Tablo 23: Uygulama Kriterleri Tablosu-devam	
Kriter Kodu	Kriter Adı
Ç1	Atık Yönetimi
Ç2	Çevre
Ç3	Karbon
Ç4	Sera Gazı
Ç5	Enerji
Ç6	İklim
Ç7	Geri Dönüşüm
Ç8	Çevresel Ayak İzi
Ç9	Çevresel Risk
Ç10	Çevresel Etki

Tablo 24: Uygulama Kriterleri Tablosu-devam	
Kriter Kodu	Kriter Adı
K1	Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele
K2	Vergi Uygulamalarına İlişkin Açıklamalar
K3	Sosyal Sorumluluk Projeleri
K4	Uluslararası Standartlara ve İnisiyatiflere Üyelik

Tablo 25: Uygulama Kriterleri Tablosu-devam	
Kriter Kodu	Kriter Adı
F1	Toplam Aktif
F2	Toplam Krediler
F3	Özkaynaklar
F4	Net Kar
F5	Sermaye Yeterlilik Rasyosu

Tablo 26: Uygulama Alternatifleri Tablosu	
Alternatif Kodu	Alternatif Adı
A	Garanti BBVA
B	İş Bankası
C	TSKB
D	Ziraat bankası
E	Yapı kredi
F	Vakıfbank

Tablo 27: Uygulama Kriterleri Tablosu		
Sürdürülebilirlik Kriter Grubu	Kriter Kodu	Optimum Seviye
Sosyal Kriterler	S1	Maksimum
	S2	Maksimum
	S3	Maksimum
	S4	Maksimum
	S5	Maksimum
	S6	Maksimum
	S7	Maksimum
	S8	Maksimum
	S9	Maksimum
	S10	Maksimum
	S11	Maksimum
Çevresel Kriterler	Ç1	Maksimum
	Ç2	Maksimum
	Ç3	Maksimum
	Ç4	Maksimum
	Ç5	Maksimum
	Ç6	Maksimum
	Ç7	Maksimum
	Ç8	Maksimum
	Ç9	Maksimum
	Ç10	Maksimum
Kurumsal Yönetim Kriterleri	K1	Maksimum
	K2	Maksimum
	K3	Maksimum
	K4	Maksimum
Finansal Kriterler	F1	Maksimum
	F2	Maksimum
	F3	Maksimum
	F4	Maksimum
	F5	Maksimum

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Tablo 28: Karar Matrisinin Oluşturulması											
SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
Banka/ Kriter	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11
A	11	14	15	7	21	89	21	12	0	2	159
B	12	15	18	11	1	28	4	11	16	4	218
C	2	8	28	1	1	26	0	15	0	10	102
D	0	10	1	0	0	19	0	13	0	4	87
E	16	1	5	2	5	36	5	10	1	1	99
F	11	16	30	2	1	80	1	35	7	6	171

Tablo 29: Karar Matrisinin Oluşturulması-devam										
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ										
Banka/ Kriter	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	Ç10
A	6	169	1	26	132	97	7	1	5	13
B	14	168	1	16	128	40	4	10	1	35
C	6	136	0	17	195	106	11	0	0	13
D	2	40	0	9	29	4	8	0	0	0
E	2	126	0	44	94	37	6	1	0	11
F	1	126	0	11	97	49	0	0	2	9

Tablo 30: Karar Matrisinin Oluşturulması-devam				
KURUMSAL YÖNETİM SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ				
Banka/ Kriter	K1	K2	K3	K4
A	11	1	0	5
B	24	0	15	0
C	7	1	7	1
D	0	1	21	0
E	26	0	13	3
F	27	1	5	6

Tablo 31: Karar Matrisinin Oluşturulması-devam					
FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ					
Banka/ Kriter	F1	F2	F3	F4	F5
A	7,00	7,00	15,00	-7,00	17,87
B	12,40	4,70	18,40	-10,00	17,87
C	10,00	7,00	20,00	6,20	17,80
D	21,00	15,60	14,20	-22,00	17,00
E	10,00	4,00	5,60	-23,00	16,70
F	26,58	23,99	40,20	-32,00	16,61

Adım 2: Karar Matrisinin Normalizasyonu

Tablo 32: Karar Matrisinin Normalizasyonu											
SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
Banka/ Kriter	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11
A	0,21	0,22	0,15	0,30	0,72	0,32	0,68	0,13	0,00	0,07	0,19
B	0,23	0,23	0,19	0,48	0,03	0,10	0,13	0,11	0,67	0,15	0,26
C	0,04	0,13	0,29	0,04	0,03	0,09	0,00	0,16	0,00	0,37	0,12
D	0,00	0,16	0,01	0,00	0,00	0,07	0,00	0,14	0,00	0,15	0,10
E	0,31	0,02	0,05	0,09	0,17	0,13	0,16	0,10	0,04	0,04	0,12
F	0,21	0,25	0,31	0,09	0,03	0,29	0,03	0,36	0,29	0,22	0,20

Tablo 33: Karar Matrisinin Normalizasyonu-devam										
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ										
Banka/ Kriter	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	Ç10
A	0,19	0,22	0,50	0,21	0,20	0,29	0,19	0,08	0,63	0,16
B	0,45	0,22	0,50	0,13	0,19	0,12	0,11	0,83	0,13	0,43
C	0,19	0,18	0,00	0,14	0,29	0,32	0,31	0,00	0,00	0,16
D	0,06	0,05	0,00	0,07	0,04	0,01	0,22	0,00	0,00	0,00
E	0,06	0,16	0,00	0,36	0,14	0,11	0,17	0,08	0,00	0,14
F	0,03	0,16	0,00	0,09	0,14	0,15	0,00	0,00	0,25	0,11

Tablo 34: Karar Matrisinin Normalizasyonu- devam				
KURUMSAL YÖNETİM SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ				
Banka/ Kriter	K1	K2	K3	K4
A	0,12	0,25	0,00	0,33
B	0,25	0,00	0,25	0,00
C	0,07	0,25	0,11	0,07
D	0,00	0,25	0,34	0,00
E	0,27	0,00	0,21	0,20
F	0,28	0,25	0,08	0,40

Tablo 35: Karar Matrisinin Normalizasyonu- devam					
FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ					
Banka/ Kriter	F1	F2	F3	F4	F5
A	0,08	0,11	0,13	0,08	0,17
B	0,14	0,08	0,16	0,11	0,17
C	0,12	0,11	0,18	-0,07	0,17
D	0,24	0,25	0,13	0,25	0,16
E	0,12	0,06	0,05	0,26	0,16
F	0,31	0,39	0,35	0,36	0,16

Adım 3: Entropi Değerlerinin Hesaplanması

Tablo 36: Kriterlere İlişkin Entropi Değerlerinin Bulunması											
SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
Banka/ Kriter	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11
A	-0,33	-0,33	-0,29	-0,36	-0,23	-0,36	-0,26	-0,26	0,00	-0,19	-0,32
B	-0,34	-0,34	-0,31	-0,35	-0,12	-0,23	-0,26	-0,25	-0,27	-0,28	-0,35
C	-0,13	-0,26	-0,36	-0,14	-0,12	-0,22	0,00	-0,29	0,00	-0,37	-0,26
D	0,00	-0,29	-0,05	0,00	0,00	-0,18	0,00	-0,27	0,00	-0,28	-0,24
E	-0,36	-0,07	-0,15	-0,21	-0,30	-0,26	-0,29	-0,24	-0,13	-0,12	-0,25
F	-0,33	-0,35	-0,36	-0,21	-0,12	-0,36	-0,11	-0,37	-0,36	-0,33	-0,32

Ej	0,38	0,34	0,37	0,44	0,63	0,34	0,60	0,33	0,73	0,35	0,32
----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Tablo 37: Kriterlere İlişkin Entropi Değerlerinin Bulunması-devam											
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
Banka/ Kriter	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	Ç10	
A	-0,32	-0,33	-0,35	-0,33	-0,32	-0,36	-0,32	-0,21	-0,29	-0,29	
B	-0,36	-0,33	-0,35	-0,27	-0,32	-0,25	-0,24	-0,15	-0,26	-0,36	
C	-0,32	-0,31	0,00	-0,27	-0,36	-0,36	-0,36	0,00	0,00	-0,29	
D	-0,18	-0,15	0,00	-0,19	-0,14	-0,05	-0,33	0,00	0,00	0,00	
E	-0,18	-0,30	0,00	-0,37	-0,27	-0,24	-0,30	-0,21	0,00	-0,27	
F	-0,11	-0,30	0,00	-0,22	-0,28	-0,28	0,00	0,00	-0,35	-0,24	

Ej	0,38	0,32	0,81	0,34	0,33	0,36	0,36	0,99	0,62	0,38	
----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	--

Tablo 38: Kriterlere İlişkin Entropi Değerlerinin Bulunması-devam				
KURUMSAL YÖNETİM SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ				
Banka/ Kriter	K1	K2	K3	K4
A	-0,25	-0,35	0,00	-0,37
B	-0,35	0,00	-0,35	0,00
C	-0,19	-0,35	-0,25	-0,18
D	0,00	-0,35	-0,37	0,00
E	-0,35	0,00	-0,33	-0,32
F	-0,36	-0,35	-0,21	-0,37

Ej	0,37	0,40	0,37	0,45
-----------	------	------	------	------

Tablo 39: Kriterlere İlişkin Entropi Değerlerinin Bulunması-devam					
FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ					
Banka/ Kriter	F1	F2	F3	F4	F5
A	-0,20	-0,25	-0,27	-0,20	-0,30
B	-0,28	-0,20	-0,30	-0,25	-0,30
C	-0,25	-0,25	-0,31	0,00	-0,30
D	-0,34	-0,35	-0,26	-0,35	-0,30
E	-0,25	-0,18	-0,15	-0,35	-0,29
F	-0,36	-0,37	-0,37	-0,37	-0,29

Ej	0,33	0,35	0,34	0,37	0,31
-----------	------	------	------	------	------

Adım 4: Farklılaşma Derecesinin Hesaplanması

Tablo 40: Farklılaşma Derecesinin Hesaplanması											
SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11
dj	0,62	0,66	0,63	0,56	0,37	0,66	0,40	0,67	0,27	0,65	0,68

Tablo 41: Farklılaşma Derecesinin Hesaplanması-devam										
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ										
	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	Ç10
dj	0,62	0,68	0,19	0,66	0,67	0,64	0,64	0,01	0,38	0,62

Tablo 42: Farklılaşma Derecesinin Hesaplanması-devam				
KURUMSAL YÖNETİM SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ				
	S1	S2	S3	S4
dj	0,63	0,60	0,63	0,55

Tablo 43: Farklılaşma Derecesinin Hesaplanması-devam					
FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ					
	F1	F2	F3	F4	F5
dj	0,67	0,65	0,66	0,63	0,69

Adım 5: Kriterlere Ait Entropi Ağırlıklarının Hesaplanması

Tablo 44: Kriterlere Ait Entropi Ağırlıklarının Hesaplanması											
SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11
wj	0,04	0,04	0,04	0,03	0,02	0,04	0,02	0,04	0,02	0,04	0,04

Tablo 45: Kriterlere Ait Entropi Ağırlıklarının Hesaplanması- devam										
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ										
	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	Ç10
wj	0,04	0,04	0,01	0,04	0,04	0,04	0,04	0,00	0,02	0,04

Tablo 46: Kriterlere Ait Entropi Ağırlıklarının Hesaplanması- devam				
KURUMSAL YÖNETİM SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ				
	K1	K2	K3	K4
wj	0,04	0,04	0,04	0,03

Tablo 47: Kriterlere Ait Entropi Ağırlıklarının Hesaplanması-devam					
FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ					
	F1	F2	F3	F4	F5
wj	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04

Not: Tüm ağırlıklar toplamı (sosyal, çevresel, kurumsal yönetim ve finansal kriterler) 1'e eşittir.

Ek.2 Gri İlişkisel Analiz Sonuçları

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

Tablo 48: Karar Matrisinin Oluşturulması											
SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
Banka/ Kriter	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11
A	11	14	15	7	21	89	21	12	0	2	159
B	12	15	18	11	1	28	4	11	16	4	218
C	2	8	28	1	1	26	0	15	0	10	102
D	0	10	1	0	0	19	0	13	0	4	87
E	16	1	5	2	5	36	5	10	1	1	99
F	11	16	30	2	1	80	1	35	7	6	171

Adım 1 Devamı

Tablo 49: Karar Matrisinin Oluşturulması-devam											
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
Banka/ Kriter	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	Ç10	Ç11
A	6	169	1	26	132	97	7	1	5	13	6
B	14	168	1	16	128	40	4	10	1	35	14
C	6	136	0	17	195	106	11	0	0	13	6
D	2	40	0	9	29	4	8	0	0	0	2
E	2	126	0	44	94	37	6	1	0	11	2
F	1	126	0	11	97	49	0	0	2	9	1

Tablo 50: Karar Matrisinin Oluşturulması-devam

KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ				
Banka/ Kriter	K1	K2	K3	K4
A	11	1	0	5
B	24	0	15	0
C	7	1	7	1
D	0	1	21	0
E	26	0	13	3
F	27	1	5	6

Tablo 51: Karar Matrisinin Oluşturulması-devam

FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ					
Banka/ Kriter	F1	F2	F3	F4	F5
A	7,00	7,00	15,00	-7,00	17,80
B	12,40	4,70	18,40	-10,00	17,87
C	10,00	7,00	20,00	6,20	17,87
D	21,00	15,60	14,20	-22,00	17,00
E	10,00	4,00	5,60	-23,00	16,70
F	26,58	23,99	40,20	-32,00	16,61

Adım 2: Referans Serilerinin Oluşturulması

Referans değerleri her bir kriter için (sosyal, çevresel, kurumsal yönetim ve finansal sürdürülebilirlik kriterleri) maksimum değerlerden oluşmaktadır.

Tablo 52: Referans Serisi											
SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
Banka/Kriter	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11
Referans Serisi	16	16	30	11	21	89	21	35	16	10	218
A	11	14	15	7	21	89	21	12	0	2	159
B	12	15	18	11	1	28	4	11	16	4	218
C	2	8	28	1	1	26	0	15	0	10	102
D	0	10	1	0	0	19	0	13	0	4	87
E	16	1	5	2	5	36	5	10	1	1	99
F	11	16	30	2	1	80	1	35	7	6	171

Tablo 53: Referans Serisi-devam											
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
Banka/Kriter	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	Ç10	Ç11
Referans Serisi	14	169	1	44	195	106	11	10	5	35	14
A	6	169	1	26	132	97	7	1	5	13	6
B	14	168	1	16	128	40	4	10	1	35	14
C	6	136	0	17	195	106	11	0	0	13	6
D	2	40	0	9	29	4	8	0	0	0	2
E	2	126	0	44	94	37	6	1	0	11	2
F	1	126	0	11	97	49	0	0	2	9	1

Tablo 54: Referans Serisi-devam				
KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ				
Banka/Kriter	K1	K2	K3	K4
Referans Serisi	27	1	21	6
A	11	1	0	5
B	24	0	15	0
C	7	1	7	1
D	0	1	21	0
E	26	0	13	3
F	27	1	5	6

Tablo 55: Referans Serisi-devam					
FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ					
Banka/Kriter	F1	F2	F3	F4	F5
Referans Serisi	26,58	23,99	40,20	6,20	17,87
A	7,00	7,00	15,00	-7,00	17,80
B	12,40	4,70	18,40	-10,00	17,87
C	10,00	7,00	20,00	6,20	17,87
D	21,00	15,60	14,20	-22,00	17,00
E	10,00	4,00	5,60	-23,00	16,70
F	26,58	23,99	40,20	-32,00	16,61

Adım 3: Karar Matrisinin Normalizasyonu

Tablo 56: Karar Matrisinin Normalizasyonu											
SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11
Referans Serisi	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
A	0,69	0,87	0,48	0,64	1,00	1,00	1,00	0,08	0,00	0,11	0,55
B	0,75	0,93	0,59	1,00	0,05	0,13	0,19	0,04	1,00	0,33	1,00
C	0,13	0,47	0,93	0,09	0,05	0,10	0,00	0,20	0,00	1,00	0,11
D	0,00	0,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,12	0,00	0,33	0,00
E	1,00	0,00	0,14	0,18	0,24	0,24	0,24	0,00	0,06	0,00	0,09
F	0,69	1,00	1,00	0,18	0,05	0,87	0,05	1,00	0,44	0,56	0,64

Tablo 57: Karar Matrisinin Normalizasyonu-devam										
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ										
	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	Ç10
Referans Serisi	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
A	0,38	1,00	1,00	0,49	0,62	0,91	0,64	0,10	1,00	0,37
B	1,00	0,99	1,00	0,20	0,60	0,35	0,36	1,00	0,20	1,00
C	0,38	0,74	0,00	0,23	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,37
D	0,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,73	0,00	0,00	0,00
E	0,08	0,67	0,00	1,00	0,39	0,32	0,55	0,10	0,00	0,31
F	0,00	0,67	0,00	0,06	0,41	0,44	0,00	0,00	0,40	0,26

Tablo 58: Karar Matrisinin Normalizasyonu-devam				
KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ				
	K1	K2	K3	K4
Referans Serisi	1,00	1,00	1,00	1,00
A	0,69	1,00	0,00	0,83
B	1,50	0,00	0,71	0,00
C	0,44	1,00	0,33	0,17
D	0,00	1,00	1,00	0,00
E	1,63	0,00	0,62	0,50
F	1,69	1,00	0,24	1,00

Tablo 59: Karar Matrisinin Normalizasyonu-devam					
FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ					
	F1	F2	F3	F4	F5
Referans Serisi	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
A	0,00	0,15	0,26	0,66	0,80
B	0,27	0,04	0,36	0,58	0,87
C	0,15	0,15	0,41	1,01	0,80
D	0,70	0,58	0,24	0,26	0,00
E	0,15	0,00	-0,01	0,24	-0,30
F	0,98	1,00	1,01	0,00	-0,39

Adım 4: Mutlak Değer Tablosunun Oluşturulması

Tablo 60: Mutlak Değer Tablosunun Oluşturulması											
SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11
A	0,31	0,13	0,52	0,36	0,00	0,00	0,00	0,92	1,00	0,89	0,45
B	0,25	0,07	0,41	0,00	0,95	0,87	0,81	0,96	0,00	0,67	0,00
C	0,88	0,53	0,07	0,91	0,95	0,90	1,00	0,80	1,00	0,00	0,89
D	1,00	0,40	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,88	1,00	0,67	1,00
E	0,00	1,00	0,86	0,82	0,76	0,76	0,76	1,00	0,94	1,00	0,91
F	0,31	0,00	0,00	0,82	0,95	0,13	0,95	0,00	0,56	0,44	0,36

Tablo 61: Mutlak Değer Tablosunun Oluşturulması-devam										
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ										
	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	Ç10
A	0,62	0,00	0,00	0,51	0,38	0,09	0,36	0,90	0,00	0,63
B	0,00	0,01	0,00	0,80	0,40	0,65	0,64	0,00	0,80	0,00
C	0,62	0,26	1,00	0,77	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00	0,63
D	0,92	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,27	1,00	1,00	1,00
E	0,92	0,33	1,00	0,00	0,61	0,68	0,45	0,90	1,00	0,69
F	1,00	0,33	1,00	0,94	0,59	0,56	1,00	1,00	0,60	0,74

Tablo 62: Mutlak Değer Tablosunun Oluşturulması- devam				
KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ				
	K1	K2	K3	K4
A	0,31	0,00	1,00	0,17
B	0,50	1,00	0,29	1,00
C	0,56	0,00	0,67	0,83
D	1,00	0,00	0,00	1,00
E	0,63	1,00	0,38	0,50
F	0,69	0,00	0,76	0,00

Tablo 63: Mutlak Değer Tablosunun Oluşturulması- devam					
FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ					
	F1	F2	F3	F4	F5
A	1,00	0,85	0,74	0,34	0,20
B	0,73	0,97	0,64	0,42	0,13
C	0,85	0,85	0,59	0,01	0,20
D	0,30	0,42	0,76	0,74	1,00
E	0,85	1,00	1,01	0,76	1,30
F	0,02	0,00	0,01	1,00	1,39

Adım 5: Gri İlişki Katsayısının Bulunması

Tablo 64: Gri İlişkisel Katsayı Tablosunun Oluşturulması											
SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ											
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11
A	0,62	0,79	0,49	0,58	1,00	1,00	1,00	0,35	0,33	0,36	0,53
B	0,67	0,88	0,55	1,00	0,34	0,36	0,38	0,34	1,00	0,43	1,00
C	0,36	0,48	0,88	0,35	0,34	0,36	0,33	0,38	0,33	1,00	0,36
D	0,33	0,56	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33	0,36	0,33	0,43	0,33
E	1,00	0,33	0,37	0,38	0,40	0,40	0,40	0,33	0,35	0,33	0,36
F	0,62	1,00	1,00	0,38	0,34	0,80	0,34	1,00	0,47	0,53	0,58

Tablo 65: Gri İlişkisel Katsayı Tablosunun Oluşturulması-devam										
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ										
	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	Ç10
A	0,45	1,00	1,00	0,49	0,57	0,85	0,58	0,36	1,00	0,44
B	1,00	0,98	1,00	0,38	0,55	0,44	0,44	1,00	0,38	1,00
C	0,45	0,66	0,33	0,39	1,00	1,00	1,00	0,33	0,33	0,44
D	0,35	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33	0,65	0,33	0,33	0,33
E	0,35	0,60	0,33	1,00	0,45	0,43	0,52	0,36	0,33	0,42
F	0,33	0,60	0,33	0,35	0,46	0,47	0,33	0,33	0,45	0,40

Tablo 66: Gri İlişkisel Katsayı Tablosunun Oluşturulması-devam				
KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ				
	K1	K2	K3	K4
A	0,62	1,00	0,33	0,75
B	0,50	0,33	0,64	0,33
C	0,47	1,00	0,43	0,38
D	0,33	1,00	1,00	0,33
E	0,44	0,33	0,57	0,50
F	0,42	1,00	0,40	1,00

Tablo 67: Gri İlişkisel Katsayı Tablosunun Oluşturulması- devam					
FİNANSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİ					
	F1	F2	F3	F4	F5
A	0,33	0,37	0,40	0,59	0,71
B	0,41	0,34	0,44	0,54	0,79
C	0,37	0,37	0,46	0,99	0,71
D	0,63	0,54	0,40	0,40	0,33
E	0,37	0,33	0,33	0,40	0,28
F	0,96	1,00	0,99	0,33	0,26

Adım 6 ve Adım 7: Gri İlişki Derecesinin Belirlenmesi ve Sıralama

Tablo 68: Gri İlişki Derecelerinin Hesaplanması		
Banka	Gri İlişki Derecesi	Sıralama
A	0,63	1
B	0,62	2
C	0,54	4
D	0,42	6
E	0,43	5
F	0,58	3

Adım 8: Entropi Ağırlıklı Gri İlişki Derecesine Göre Sıralanması

Tablo 69: Entropi Ağırlıklı Sıralama		
Banka/Kriter	Ağırlık	Sıralama
A	0,62	1
B	0,59	3
C	0,57	4
D	0,43	6
E	0,44	5
F	0,61	2

Ek 3. Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı :Betül Doğan

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi :Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri, 2010-2014, Isparta, Türkiye

Yüksek Lisans Öğrenimi :Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bankacılık ve Finans Ana Bilim Dalı, 2019-2021, Burdur, Türkiye

Yabancı Diller ve Düzeyi :

İngilizce : İleri düzey konuşma-yazma becerisi

İtalyanca : Başlangıç konuşma düzeyi

İş Deneyimi :

- Veri Girişi ve Tasarım, Metamar Marble, Şubat 2021- Haziran 2021
- Komite Üyeliği, İlk Adım Fonu, Aydın Doğan Vakfı Ortaklığı, Ocak 2020-Halen
- Gönüllü, Giacche Verdi Bronte, “Frutti Per La Biosfera” Projesi, Erasmus+ AGH programı, Bronte, Sicilya, İtalya, Eylül 2018/Mart 2019
- Satış ve Pazarlama Sorumlusu, Gökdoğan Sigorta Aracılık Hizmetleri (Generali A.Ş. Bereket A.Ş. ve Orient A.Ş. Yetkili Acentesi), Isparta, Türkiye, Şubat 2015/Eylül 2018

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar:

Dogan, B. (2019, Kasım). *Değişen dünya ve paranın evrimi: Blok Zincir kripto para sistemi*. 1. Uluslararası Genç Araştırmacılar Öğrenci Kongresi poster sunumu, Burdur, Türkiye.

Ojeme, M., Kırkbeşoğlu, E., & Dogan, B. (2019). The role of uncertainty avoidance and situational abnormality in the satisfaction-trust-loyalty link. *Journal of Relationship Marketing*, 18(4), 324-349.

Baykal, A. A., & Dogan, B. (2018). [Kitap tanıtımı Geçmişin sesi: Sözlü tarih (S. Layikel, Çev.), P. Thompson'a ait]. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 171-174.

Dogan, B. (2018, Şubat). How come do you switch to this major? [Editöre mektup]. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(6), 28-29.

Dogan, B. (2014). *Konut fiyatlarını etkileyen faktörlerin hedonik fiyat modeli ile belirlenmesi* (Yayınlanmamış lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türkiye.

